

RIS.4361

***VERSTREKKINGENBOEK***

***INDIVIDUELE VOORZIENINGEN***

***WET MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING***

***EMMEN***

2010

---

## INHOUDSOPGAVE

Inleiding	5
Juridische status Verstrekkingenboek	5
Opbouw Verstrekkingenboek	6
<b>Hoofdstuk 1 Algemene uitgangspunten voorzieningenbeleid Wmo</b>	<b>7</b>
1.1 Inleiding	7
1.2 De compensatieplicht	7
1.3 Primaat van de algemene voorziening	8
1.4 Reikwijdte van de verordening	8
<b>Hoofdstuk 2 Vorm van de te verstrekken voorziening en Eigen bijdrage/eigen aandeel</b>	<b>14</b>
2.1 Inleiding	14
2.2 Individuele voorzieningen in natura	14
2.3 Individuele voorzieningen in de vorm van een PGB	14
2.4 Individuele voorzieningen in de vorm van een financiële tegemoetkoming	15
2.5 Eigen bijdrage/eigen aandeel	15
<b>Hoofdstuk 3 Hulp bij het huishouden</b>	
3.1 Inleiding	19
3.2 Algemene uitgangspunten	19
3.2.1 Leefeenheid	19
3.2.2 Aanvullend op eigen mogelijkheid	20
3.2.3 Gebruikelijke zorg	22
3.2.4 Instellingen-tehuizen	25
3.2.5 Algemeen gebruikelijk en voorliggende voorzieningen	25
3.2.6 Raakvlakken met de AWBZ	25
3.2.7 Afstemming tussen Wmo en AWBZ	26
3.2.8 Indicatiestelling	26
3.2.8.1 Crisissituatie of ontslag uit ziekenhuis	27
3.2.8.2 Opname in hospice	27
3.3 De individuele voorzieningen	27
3.3.1 Soorten hulp bij huishouding	28
3.3.2 HH1 of HH2 in natura	29
3.3.3 HH1 of HH2 in de vorm van een PGB	29
<b>Hoofdstuk 4 Woonvoorzieningen</b>	
4.1 Inleiding	30
4.2 Algemene uitgangspunten	30
4.2.1 Weigeringsgrond	31
4.2.2 Primaat van de verhuizing	33
4.2.3 Primaat losse woonunit	35
4.3 De individuele woonvoorzieningen	36
4.3.1 Verhuis- en herinrichtingskosten	36
4.3.2 Een bouwkundige of woontechnische woonvoorziening en losse woonunit	36

4.3.2.1 De uitruimte	37
4.3.2.2 Bezoekbaar maken van een woning	38
4.3.2.3 Woonwagens en woonschepen	39
4.3.3 Een niet bouwkundige of niet woontechnische woonvoorziening	39
4.3.3.1 Woningaanpassing	41
4.3.4 Tijdelijke huisvesting	42
4.3.5 Huurderving	42

## **Hoofdstuk 5 Het zich lokaal verplaatsen per vervoermiddel**

5.1 Inleiding	43
5.2 Algemene uitgangspunten	43
5.2.1 De vervoersbehoefte	44
5.2.1.1 Het verplaatsingsgedrag	44
5.2.1.2 Het verplaatsingsmotief en de verplaatsingsbestemming	44
5.2.1.3 Frequentie van verplaatsten	46
5.2.2 Blinden, slechtzienden en verstandelijk gehandicapten	47
5.3 De individuele vervoersvoorzieningen	47
5.3.1 Het collectief vraagafhankelijk vervoer (CVV)	47
5.3.2 Gebruik van eigen vervoer of vervoer door derden	48
5.3.3 Vervoer per (rolstoel)taxi	49
5.3.4 Een gesloten buitenwagen met verbrandingsmotor	49
5.3.5 Een auto	50
5.3.6 Een vergoeding voor het gebruik van een te verstrekken of verstrekte gesloten buitenwagen of auto	50
5.3.7 Een (compacte) scootmobiel	51
5.3.7.1 Schootskleed	52
5.3.8 De elektrische rolstoel	53
5.3.9 Een ander vervoermiddel dan de vervoermiddelen zoals hierboven genoemd	53
5.3.9.1 Bijzondere fietsen	53
5.3.9.2 Fiets-rolstoel-trekdeel	56
5.3.9.3 Handbike	56
5.3.9.4 Aangepaste kinderfietsen	57
5.3.9.5 Autozitjes/fietszitjes/fietskar	58
5.3.10 Een aanpassing van de hierboven genoemde voorzieningen	58
5.3.10.1 Autoaanpassingen	58
5.3.10.2 Overige aanpassingen	60
5.3.11 Reparatie, onderhoud en verzekering	60

## **Hoofdstuk 6 Rolstoelen**

6.1 Inleiding	61
6.2 Algemene uitgangspunten	61
6.2.1 Selectie van een rolstoel	61
6.2.2 Rolstoel en verhuizing	62
6.3 De individuele verstrekkingen	63
6.3.1 Een handmatige of elektrische rolstoel voor verplaatsing binnens- of buitenshuis, dan wel een aanpassing daaraan	63
6.3.2 Een handmatige of elektrische sportrolstoel of andere sportvoorziening, dan	

wel een aanpassing daaraan	65
6.3.3 Kinderrolstoelen	66
6.3.4 Noodzakelijke aanpassingen aan de rolstoel	67
6.3.5 Rolstoelaccessoires	67
6.3.6 Kosten rolstoeltraining	68
6.3.7 Oplaadkosten	68
6.3.8 Onderhoud en reparatie	68
<b>Hoofdstuk 7 Het verkrijgen van voorzieningen en het motiveren van besluiten</b>	<b>69</b>
7.1 Wie kan een aanvraag indienen?	69
7.2 Bijstand en vertegenwoordiging	69
7.3 Vreemdelingen	70
7.4 Vorm van de aanvraag	70
7.5 Verhuizing naar andere gemeente	70
7.6 Doorzendplicht schriftelijke stukken	71
7.7 Ontvangstbevestiging	71
7.8 Wijzigingen op het aanvraagformulier	71
7.9 Aanvraag nadat de voorziening is gerealiseerd	71
7.10 Voor- en vroegtijdige aanvragen	71
7.11 Hersteltermijn	72
7.12 Aanvraag terwijl behandeling/revalidatie nog niet is afgerond	72
7.13 Controle aanvraagformulier en gegevens	72
7.14 Intrekking aanvraag	72
7.15 Informatie- en medewerkingverplichting	72
7.16 Beslistermijn	73
7.17 Onderzoeken voordat indicatieonderzoek wordt gestart	73
7.18 Indicatiestelling	75
7.19 Rapportage	80
7.20 De beslissing	80
7.21 Bezwaar en beroep	83
7.21.1 Bezwaarschrift tegen het uitblijven van een beslissing	83
7.21.2 Bezwaarschrift tegen beschikking	83
7.21.3 Beroepschrift	83
7.21.4 Hoger beroep	84
7.21.5 Voorlopige voorziening	84
7.22 Samenhangende afstemming	84
7.23 Heronderzoeken	84
7.24 Terugvordering	84
Lijst met gebruikte afkortingen	89
Bijlage 1      Indicatieprotocol hulp bij huishouden	91
Bijlage 2      Lijst met zorgaanbieders hulp bij huishouden	95

## **Inleiding**

In de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) is per 1 januari 2007 de Welzijnswet, de Wet Voorzieningen gehandicapten (Wvg), de huishoudelijke verzorging en een aantal subsidieregelingen uit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) ondergebracht. Het doel van de Wmo is dat iedereen, van elke leeftijd, met beperkingen en met problemen volwaardig aan de samenleving deel kan nemen. Iedereen moet zo lang en zo zelfstandig mogelijk kunnen wonen en kunnen deelnemen aan de samenleving. Sommige mensen hebben hierbij ondersteuning nodig. Hier dient de gemeente zorg voor te dragen. In de artikelen 4 en 5 van de Wmo wordt de gemeente verplicht om te zorgen dat een goed samenhangend stelsel van maatschappelijke ondersteuning wordt ontwikkeld voor die inwoners die beperkingen ondervinden in hun zelfredzaamheid en hun maatschappelijke participatie, dit voor zover zij onvoldoende in staat zijn om in bepaalde situaties zelf, of samen met anderen, oplossingen te realiseren. Dit verstrekkingsboek bevat de uitwerking van de maatschappelijke ondersteuning zoals bedoeld in artikel 1 sub g onder 6 Wmo, ook wel prestatieveld 6 genoemd. Het gaat hier om inwoners met een lichamelijke beperking, en/of een chronisch psychisch probleem en/of een psychosociaal probleem. De gemeente is verplicht om aan hen voorzieningen te verlenen ten behoeve van het behouden en het bevorderen van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijke verkeer. In dit verstrekkingsboek wordt uitdrukkelijk niet ingegaan op de mogelijke voorzieningen voor vrijwilligers en mantelzorgers. Hiervoor moet eerst nog beleid worden ontwikkeld.

### **Juridische status Verstrekkingsboek**

Op 28 september 2006 heeft de gemeenteraad, ter uitvoering van artikel 5 Wmo en binnen de kaders van de Kadernota en de deelnotitie, de Verordening Maatschappelijke ondersteuning gemeente Emmen vastgesteld. In deze verordening zijn de regels vastgelegd die gelden met betrekking tot de door het college van burgemeester en wethouders te verlenen individuele voorzieningen. In de verordening staat vermeld onder welke voorwaarden inwoners aanspraak kunnen maken op dergelijke voorzieningen in de vorm van natura, PGB of financiële tegemoetkoming. Op 26 juni 2008 heeft de gemeenteraad besloten deze verordening per 1 juli 2008 in te trekken en te vervangen door de Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Emmen 2008, verder te noemen de Verordening.

Op 21 december 2006 heeft de gemeenteraad de deelnotities herijking Wvg, PGB en eigen bijdrage vastgesteld. Ook deze notities zijn kaderstellend voor het in Emmen te voeren beleid met betrekking tot individuele voorzieningen.

In het in mei 2007 voor het eerst door het college van burgemeester en wethouders vastgestelde en daarna jaarlijks opnieuw vast te stellen Besluit Maatschappelijke Ondersteuning Emmen, verder te noemen BMO Emmen, staan de normbedragen weergegeven.

Dit Verstrekkingsboek bevat enerzijds een beschrijving van wat staat geregeld in de Wet Maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de door de raad vastgestelde kaderstellende notities, de Verordening en het BMO Emmen en bevat anderzijds aanvullende uitvoeringsregels. Ook die uitvoeringsregels kunnen worden aangemerkt als beleidsregels in de zin van de Awb. Beleidsregels geven aan hoe het bestuursorgaan, de gemeenteraad of college van burgemeester en wethouders, omgaat met de beslissingsbevoegdheden. De beleidsregels binden daarmee de raad en het college van burgemeester en wethouders zelf en niet de burger. Ze maken het handelen van het college van burgemeester en wethouders voorspelbaarder en zijn een hulpmiddel om te voldoen aan de verplichting om behoorlijk te besturen. Van de beleidsregels kan niet zonder meer worden afgeweken. De beleidsregels vormen het

uitgangspunt. Een afwijking van de beleidsregel is mogelijk, maar dient wel goed te worden gemotiveerd. In ieder geval dient er bij elk te nemen besluit voor te worden gewaakt dat maatwerk wordt geleverd. Het leveren van maatwerk is overigens ook een wettelijke verplichting. In de Wmo staat namelijk expliciet vermeld dat bij het bepalen van voorzieningen rekening dient te worden gehouden met de persoonskenmerken en behoeften van de aanvrager van de voorzieningen, evenals met de capaciteit van de aanvrager om uit oogpunt van kosten zelf in de maatregelen te voorzien.

In de Verordening is bepaald dat het gemeentelijke beleid periodiek geëvalueerd wordt.

In de praktijk zal, zeker in deze beginfase van de Wmo, doorlopend worden geëvalueerd.

Immers, de ervaringen uit de uitvoeringspraktijk, de nieuwe Wmo-jurisprudentie, de ontwikkelingen met betrekking tot het aantal inwoners dat een beroep doet op de Wmo en de beschikbare hoeveelheid geld nopen wellicht tot aanpassing van de Verordening, BMO en dit Verstrekkingenboek. De Wmo-raad zal hier telkens bij worden betrokken.

### **Opbouw Verstrekkingenboek**

Dit Verstrekkingenboek bestaat uit zeven delen, waarbij de hoofdstukindeling van de Verordening en het BMO Emmen wordt gevolgd:

1. het eerste deel betreft de algemene bepalingen, de compensatieplicht en de voorwaarden voor verstrekking;
2. het tweede deel bevat uitwerkingsvormen van de te verstrekken voorzieningen als de voorziening in natura, de financiële tegemoetkoming, het PGB evenals de eigen bijdrage;
3. het derde deel betreft bepalingen over het verstrekken van hulp bij huishouden: de soorten voorzieningen, de voorwaarden voor verstrekking, de aandachtspunten, de jurisprudentie, de specifieke procedures, afspraken met leveranciers en dergelijke;
4. het vierde deel bevat bepalingen over het verstrekken van woonvoorzieningen: de soorten woonvoorzieningen, de voorwaarden waaronder woonvoorzieningen worden verstrekt, aandachtspunten, jurisprudentie, afspraken met leveranciers en dergelijke;
5. het vijfde deel bevat bepalingen over het verstrekken van vervoersvoorzieningen: de soorten vervoersvoorzieningen, de voorwaarden waaronder vervoersvoorzieningen worden verstrekt, aandachtspunten, jurisprudentie, afspraken met leveranciers en dergelijke;
6. het zesde deel bevat bepalingen over het verstrekken van rolstoelvoorzieningen: de soorten rolstoelvoorzieningen, de voorwaarden waaronder rolstoelvoorzieningen worden verstrekt, aandachtspunten, jurisprudentie, afspraken met leveranciers en dergelijke;
7. het zevende deel bevat de wijze waarop voorzieningen worden verkregen en besluiten gemotiveerd worden, de aanvraagprocedure, de wijze van beoordelen en de beschikking.

Het laatste deel bevat standaarddocumenten in de vorm van bijlagen, zoals een lijst met gebruikte afkortingen, indicatieprotocol hulp bij het huishouden, lijst met zorgaanbieders.

## Hoofdstuk 1 Algemene uitgangspunten voorzieningenbeleid Wmo

### 1.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een aantal algemene uitgangspunten van het voorzieningenbeleid Wmo in Emmen uiteengezet.

### 1.2 De compensatieplicht

De compensatieplicht is geregeld in artikel 4, eerste lid van de Wmo. Het is één van de meest belangrijke artikelen in de Wmo. Artikel 4 strekt ertoe de algemene verplichting aan de gemeente op te leggen om beperkingen in de zelfredzaamheid op het gebied van het voeren van een huishouden, het zich lokaal verplaatsen per vervoermiddel, het zich verplaatsen in en om de woning, weg te nemen of te verminderen. Onder zelfredzaamheid wordt in dit verband verstaan het lichamelijke, verstandelijke, geestelijke en financiële vermogen om zelf voorzieningen te treffen die deelname aan het normale maatschappelijke verkeer mogelijk maken. Onder normale deelname aan het maatschappelijke verkeer wordt in ieder geval verstaan:

- het kunnen voeren van een huishouden;
- het op normale wijze kunnen gebruiken van de woning;
- het zich zodanig kunnen verplaatsen dat aansluiting kan worden gevonden bij regionale, bovenregionale en landelijke vervoerssystemen;
- het zich in en om de woning kunnen verplaatsen;
- het kunnen ontmoeten van andere mensen en het aangaan en onderhouden van sociale verbanden om op die manier te kunnen deelnemen aan het lokaalmaatschappelijke leven.

De verschillen tussen de compensatieplicht onder de Wmo en de zorgplicht onder de Wvg zijn:

- de Wmo benoemt geen concrete voorzieningen, maar resultaatgebieden waar de gemeente de beperkingen moet compenseren.  
Toelichting: de Wvg-zorgplicht kwam (enigszins gechargeerd) neer op het bieden van voorgeprogrammeerde oplossingen bij handicaps. De compensatieplicht beoogt evenzeer oplossingen te bieden bij handicaps (hoewel de bijpassende terminologie nu 'beperkingen' is in plaats van 'handicaps'), maar gaat verder. De gemeente mag zich niet beperken tot het aanbieden van voorzieningen zoals die onder de Wvg bestonden. Er dient, meer dan onder de Wvg, rekening te worden gehouden met de individuele wensen van de klant bij het zoeken naar een adequate oplossing om de geconstateerde beperking te compenseren. Die individuele wensen wegen weliswaar zwaarder dan onder de Wvg, maar zijn op zichzelf ook weer niet doorslaggevend. Behalve de wensen van de aanvrager, blijven zaken als de leeftijd, de soort en de ernst van de beperking, de eventueel te verwachten progressie van de beperking, de aanwezigheid van mantelzorg en de kosten van de diverse alternatieven een rol spelen in de uiteindelijke toekenning. Het is van essentieel belang dat een adequate voorziening wordt verstrekt. Niet meer en niet minder.  
 Indien de aanvrager een voorziening wenst ter oplossing van een vervoersprobleem in de directe woonomgeving (bv boodschappen doen) zal, minder automatisch dan onder de Wvg, moeten worden gedacht aan een scootmobiel. Hoewel er zeker zal moeten worden gekeken naar de wens van de aanvrager, moet er bij het (medische) onderzoek zorgvuldig worden gekeken welke beperkingen er zijn en welke voorzieningen adequaat zijn om die beperkingen te compenseren. Zo is het mogelijk dat een klant die een scootmobiel aanvraagt, gelet op de geconstateerde beperkingen uiteindelijk in

aanmerking komt voor de voorzieningen driewiel fiets en HH1 omdat deze voorzieningen als adequaat zijn geïndiceerd.

Bij het verstrekken van een voorziening geldt als uitgangspunt dat de aanvrager wordt gebracht in eenzelfde uitgangspositie als een persoon zonder beperkingen. Hierbij wordt rekening gehouden met de beperkingen die zich bij iedereen vanaf een bepaalde leeftijd voordoen. Er zullen geen voorzieningen worden verstrekt in situaties die het gevolg zijn van keuzes die niet passen bij de levensfase waarin de aanvrager zich bevindt;

- de huishoudelijke voorziening is een Wmo voorziening die onder de compensatieplicht valt;
- de Wmo kent een verruiming van de doelgroep ten opzichte van de Wvg (bijvoorbeeld: doelgroep hulp bij het huishouden);
- de Wmo kent een aanvullende motiveringsplicht.

Toelichting: de gemeente is verplicht om te komen met individuele oplossingen die zijn afgestemd op de persoonskenmerken en behoeften van de aanvrager van de voorzieningen, evenals met de capaciteit van de aanvrager om zelf in de maatregelen te voorzien. Een duidelijk beroep dus op de eigen verantwoordelijkheid van de aanvrager. Met andere woorden, de Wmo geeft enerzijds de verplichting de aanvrager te wijzen op de eigen verantwoordelijkheid en anderzijds de verplichting om maatwerk te leveren. Dit verlangt zowel van de aanvrager als van de gemeente een bepaalde mate van creativiteit. Dit vergt een zorgvuldige motivering door de gemeente.

### **1.3 Primaat van de algemene voorziening**

Bij het aanbod van voorzieningen geldt het primaat van de algemene voorziening. In de Verordening is de mogelijkheid geschapen voor algemene hulp bij het huishouden, algemene woonvoorzieningen, algemene vervoersvoorzieningen en algemene rolstoelvoorzieningen. Dit staat telkens vermeld in de eerste bepaling van elk hoofdstuk.

Een algemene voorziening is een voorziening die snel een adequate oplossing biedt als dit nodig is. De aanvrager hoeft slechts een vereenvoudigde procedure te doorlopen om in aanmerking te komen voor een algemene voorziening. De gemeente bepaalt of iemand het beste geholpen is met een algemene of met een individuele voorziening. Als de gemeente een goede oplossing kan bieden met een algemene voorziening, dan komt de aanvrager niet in aanmerking voor een individuele voorziening. Indien de aanvrager het daar niet mee eens is kan die aanvrager een individuele voorziening aanvragen. Tegen een eventuele afwijzing van deze aanvraag bestaat de mogelijkheid van bezwaar en beroep.

Op dit moment zijn nog geen algemene voorzieningen in Emmen gerealiseerd.

### **1.4 Reikwijdte van de verordening**

Artikel 1.2 van de Verordening gaat over de reikwijdte van de Verordening.

Een voorziening kan slechts worden toegekend aan de persoon met beperkingen indien:

- deze persoon niet in staat is om:
  - 1° een huishouden te voeren;
  - 2° zich te verplaatsen in en om de woning;
  - 3° zich lokaal te verplaatsen per vervoermiddel;
  - 4° medemensen te ontmoeten en op basis daarvan sociale contacten aan te gaan;
- de voorziening, objectief bezien, als de goedkoopst adequate voorziening kan worden aangemerkt;



**Toelichting:**

Het criterium goedkoopst-adequaat betekent dat een te verstrekken voorziening allereerst adequaat dient te zijn. Zijn er twee of meer voorzieningen adequaat, dan mag gekozen worden voor de goedkoopste voorziening.

De goedkoopste voorziening wordt beschouwd vanuit het gezichtspunt van de gemeente: het gaat om de voorziening die voor de gemeente het goedkoopst is.

Bij het verstrekken van voorzieningen wordt in beginsel alleen rekening gehouden met de aanvrager. Huisgenoten en anderen vallen buiten de voorziening. Een enkele keer zal hier een uitzondering op gemaakt moeten worden. Dat kan aan de hand van de hardheidsclausule.

- de voorziening in overwegende mate is gericht op de persoon met beperkingen;

**Toelichting:**

Een aanvraag voor voorzieningen in gemeenschappelijke ruimten kan dus alleen worden toegekend indien er een individuele aanvrager is voor wie de voorziening noodzakelijk is.

Hulpmiddelen voor gemeenschappelijk gebruik zijn uitgesloten. Hulpmiddelen met een individueel karakter, maar waarvan gezamenlijk gebruik kan worden gemaakt, kunnen wel worden toegekend.

**Voorbeeld:**

Bij een appartementengebouw wil de verhuurder graag automatische schuifdeuren voor de hoofdingang om het voor de bewoners en bezoekers wat comfortabeler te maken. Er is geen individuele aanvrager, de aanvraag wordt daarom afgewezen.

Of: Een gehandicaptensportvereniging wil graag vervoer geregeld hebben naar de wekelijkse training. Een aanvraag in dit kader is niet op het individu gericht en zal afgewezen worden.

- de voorziening langdurig noodzakelijk is;

**Toelichting:**

De voorziening kan slechts worden toegekend, indien deze langdurig noodzakelijk is om de beperkingen op het gebied van het normale gebruik van de woning, het zich lokaal verplaatsen per vervoermiddel en het zich verplaatsen in en om de woning, op te heffen of te verminderen.

De eis van langdurig noodzakelijk geldt niet ingeval de voorziening hulp bij het huishouden betreft.

Langdurig noodzakelijk wil zeggen dat de aanvrager voor langere tijd aangewezen moet zijn op het desbetreffende hulpmiddel of aanpassing. Voor langere tijd betekent in ieder geval dat wie tijdelijk een beperking ondervindt niet voor een voorziening in aanmerking komt. In dat geval kan men een beroep doen op de hulpmiddelendepots van de Thuiszorg-organisaties die zijn opgezet in het kader van de AWBZ.

Waarbinnen precies de grens ligt tussen kortdurend en langdurig zal van situatie tot situatie verschillen. Volgens de jurisprudentie kan de grens in redelijkheid op zes maanden worden gesteld. In dit kader zal de prognose van groot belang zijn. Zegt de prognose dat de aanvrager na enige tijd zonder de benodigde hulpmiddelen of aanpassingen zal kunnen functioneren, dan mag men van een kortdurende noodzaak uitgaan. Bij een wisselend beeld, waarbij verbetering in de toestand situaties van

terugval opvolgen kan echter uitgegaan worden van een langdurige noodzaak, mits het wisselende beeld permanent is.

- de persoon zijn woonplaats heeft in de gemeente Emmen;

Toelichting:

De voorzieningen die op grond van de verordening kunnen worden verstrekt zijn uitsluitend bedoeld voor personen met beperkingen die hun woonplaats of woonstede in de gemeente Emmen hebben. Een natuurlijk persoon wordt vermoed zijn woonstede te hebben daar waar hij/zij staat ingeschreven in de GBA. Hij/zij wordt vermoed zijn woonstede te hebben verplaatst, wanneer hij/zij daarvan op wettelijk voorgeschreven wijze aan de betrokken gemeentebesturen heeft kennis gegeven.

Indien een natuurlijke persoon zegt zijn woonstede te hebben in de gemeente Emmen, maar niet in de GBA van de gemeente Emmen staat ingeschreven, kan de aanvraag niet zonder meer worden afgewezen. Immers, het kan zo zijn dat die persoon zijn werkelijke verblijfplaats in Emmen heeft. Dit dient te worden onderzocht. Indien uit dit onderzoek blijkt dat de natuurlijke persoon zijn woonstede heeft in Emmen, staat dit het toekennen van een Wmo-voorziening niet in de weg. Wel dient de natuurlijke persoon er op te worden gewezen dat hij op grond van de GBA-regels verplicht is zijn inschrijving in de GBA aan te passen aan de werkelijke situatie.

Bijzondere situaties:

- de situatie dat een kind met een beperking in het kader van co-ouderschap door beide ouders wordt opgevoed en daadwerkelijk de ene helft van de tijd bij de ene ouder woont en de andere helft van de tijd bij de andere ouder. Alleen in die situatie rust de compensatieplicht op twee gemeenten;
- de situatie dat een aanvrager het hoofdverblijf heeft in een AWBZ-instelling. In die situatie, kan als uitzondering op de hoofdregel, een financiële tegemoetkoming worden verstrekt in de kosten van het bezoekbaar maken van één andere woonruimte. De aanvraag voor het bezoekbaar maken van een woonruimte moet dan worden ingediend bij de gemeente waar de aan te passen woonruimte staat;
- de situatie dat een aanvrager is opgenomen in een hospice in Emmen en daarvoor woonachtig was in een andere gemeente. De compensatieplicht rust dan op die andere gemeente;
- de situatie dat een aanvrager is opgenomen in een hospice in een andere gemeente en daarvoor woonachtig was in Emmen. In dat geval rust de compensatieplicht op de gemeente Emmen.

Een voorziening moet in beginsel worden geweigerd indien:

- niet is voldaan aan de voorwaarden of verplichtingen die zijn gesteld in de beschikking;
- de voorziening algemeen gebruikelijk is;

Toelichting:

Algemeen gebruikelijke voorzieningen zijn voorzieningen waarover een met de aanvrager vergelijkbare persoon, ook los van de beperking, zou kunnen beschikken. Deze voorzieningen hoeven niet te worden verstrekt. Dit beginsel wordt al tientallen jaren gehanteerd in de sociale wetgeving (AAW/WAO, voormalige Wet-Rea, Wvg) en heeft tot een omvangrijke jurisprudentie geleid, die is vastgelegd in de definitie van dit begrip, zoals die is opgenomen in artikel 1.1, lid 1 onder k van de verordening.

Wat algemeen gebruikelijk is zal moeten worden afgemeten aan de algemeen aanvaarde maatschappelijke normen van het moment. Echter, in het algemeen kan gesteld worden dat iets algemeen gebruikelijk is indien het voldoet aan de volgende vier voorwaarden:

1. het aan te schaffen object kan voor een persoon zonder beperkingen in een financieel vergelijkbare positie tot het normale aanschaffingspatroon worden gerekend;
2. Het is gewoon te koop;
3. Het is niet duurder dan soortgelijke producten;
4. Het is niet speciaal bedoeld voor personen met beperkingen.

Als er sprake is van een acute situatie is het mogelijk toch tot verstrekking over te gaan. Dit dient dan wel onderzocht te worden.

- op grond van enige andere regeling aanspraak bestaat op een adequate voorziening;

Toelichting:

Voorzieningen worden niet worden verstrekt als er een andere wettelijke regeling bestaat, op grond waarvan men aanspraak kan maken op de aangevraagde voorziening. Het gaat hierbij niet alleen om wettelijke regelingen, maar ook om privaatrechtelijke aanspraken. Zo kan iemand die door het toedoen van een ander aangewezen raakt op voorzieningen mogelijk een vergoeding claimen en daarmee vervalt het recht op een voorziening op grond van de Wmo. In de periode tijdens het voeren van een eventuele procedure ter verkrijging van een dergelijke vergoeding bestaat een tijdelijk recht op een voorziening. Bij toewijzing van de claim vervalt dit recht en worden gemaakte kosten teruggevorderd. Het kan hierbij ook gaan om afspraken die de gemeente heeft gemaakt c.q. nader maakt met woningcorporaties. Als op grond van deze afspraken de woningaanpassing voor rekening van de woningeigenaar komt, gaat het om een voorliggende voorziening die niet op basis van deze verordening wordt vergoed.

- een voorziening niet noodzakelijk is omdat redelijkerwijs van de persoon met beperkingen of van zijn of haar huisgenoten kan worden gevergd dat zij hun medewerking verlenen aan de oplossing van het zich voordoende probleem;

Toelichting:

Voor de beantwoording van de vraag wat moet worden verstaan onder redelijkerwijs te vergen medewerking kan het college aansluiting vinden bij het Protocol gebruikelijke zorg. Mantelzorg is geen redelijkerwijs te vergen medewerking.

- er aan de zijde van de aanvrager geen sprake is van aantoonbare meerkosten in vergelijking met de situatie voorafgaand aan het optreden van de beperkingen waarvoor de voorziening wordt aangevraagd;
- de aanvraag betrekking heeft op kosten die de persoon met beperkingen voorafgaand aan het moment van beschikken op de aanvraag heeft gemaakt, tenzij het college de noodzaak, adequaatheid en passendheid achteraf kan beoordelen;

Toelichting:

Hier wordt bedoeld op de situatie dat de aanvrager een voorziening aanvraagt nadat deze reeds door de aanvrager gerealiseerd of aangekocht is. Uitsluitend in de situatie dat de gemeente achteraf geen mogelijkheden meer heeft de voorziening volgens het

vastgestelde beleid te verstrekken, noch anderszins invloed heeft op de te verstrekken voorziening, kan de voorziening worden geweigerd. Dit moet goed worden onderzocht. Bijvoorbeeld: nadat het college een beslissing over de aanvraag voor een woningaanpassing heeft genomen mag een aanvang worden gemaakt met de werkzaamheden. Pas op dat moment heeft het college alle op de aanvraag betrekking hebbende gegevens beoordeeld en op grond hiervan een besluit genomen over de te treffen voorziening.

Door deze regeling wordt voorkomen dat een voorziening waar vroegtijdig mee is begonnen uiteindelijk niet overeenstemt met hetgeen het college als goedkoopst adequate voorziening beschouwt. Het college kan bijvoorbeeld ook factoren mee laten wegen die buiten de woonruimte van de aanvrager gelegen zijn, zoals een beschikbare aangepaste of goedkoop aan te passen woning elders, of een losse woonunit, waardoor een woningaanpassing wellicht niet noodzakelijk is.

Pas nadat het college een positieve beschikking voor een verhuiskostenvergoeding heeft gegeven, komt een aanvrager hiervoor in aanmerking. Pas nadat advies is verkregen en de gemeente een afweging heeft gemaakt welke oplossing het meest adequaat is kan de aanvrager tot verhuizen overgaan. Met deze voorwaarde wordt tevens voorkomen dat de gemeente achteraf, nadat de aanvrager reeds is verhuisd, met een claim voor een verhuiskostenvergoeding geconfronteerd wordt. In bepaalde gevallen kan het echter nodig zijn dat de aanvrager snel moet beslissen omdat de woning anders aan een andere woningzoekende wordt toegewezen. In deze of andere urgente gevallen is het verkrijgen van toestemming van het college ook voldoende. Maar in alle gevallen dient de aanvrager voorafgaand aan de verhuizing schriftelijk toestemming van de gemeente te hebben verkregen. Het hoeft hier uiteraard niet te gaan om de feitelijke verhuizing, maar om een situatie waarin men bepaalde onomkeerbare stappen heeft gezet die in de regel voorafgaan aan een verhuizing, zoals het sluiten van een koop- huur- of erfpachtovereenkomst inzake de te betrekken woning.

- een voorziening als die waarop de aanvraag betrekking heeft reeds eerder krachtens deze, dan wel krachtens de aan deze verordening voorafgaande Verordening voorzieningen gehandicapt is verstrekt en de normale afschrijvingstermijn van de voorziening nog niet is verstreken, tenzij de eerder vergoede of verstrekte voorziening verloren is gegaan als gevolg van omstandigheden die niet aan de persoon met beperkingen zijn toe te rekenen;

#### Toelichting:

De aanvraag kan geweigerd worden als het gaat om een vergoeding of verstrekking die reeds eerder heeft plaatsgehad, terwijl het de aanvrager verwijtbaar is dat de voorziening verloren is gegaan, bijvoorbeeld door roekeloosheid of verwijtbare onachtzaamheid, dus niet indien de aanvrager geen schuld treft. Indien een ander aansprakelijk is voor het verloren gaan, dient bekeken te worden of het mogelijk is deze derde door de aanvrager hiervoor aansprakelijk te doen stellen om zodoende de kosten te kunnen verhalen. Indien in een woning een verstelbare keuken of een andere dure voorziening is aangebracht heeft dit gevolgen voor de te verzekeren waarde van de opstal. De eigenaar van de woning dient dit risico in de opstalverzekering mee te nemen. Indien bijvoorbeeld bij brand blijkt dat de woning onvoldoende verzekerd is, dan kan op dat moment geen beroep op de verordening worden gedaan.

- zo het gaat om een financiële tegemoetkoming of een persoonsgebonden budget, in de financiering van het niet door de financiële tegemoetkoming of het persoonsgebonden budget bestreken deel van de kosten niet is voorzien;

Toelichting:

Dit onderdeel is vooral van belang voor situaties waarin de persoon met beperkingen de woning wil renoveren of luxer wil maken, zonder dat dit noodzakelijk is. Er dient dan zekerheid te bestaan dat de meerkosten ook daadwerkelijk kunnen worden gefinancierd door de aanvrager. Pas indien daarover zekerheid bestaat kan de voorziening daadwerkelijk worden getroffen.

Bij het compenseren van beperkingen die een aanvrager ondervindt in zijn maatschappelijke participatie wordt ook rekening gehouden met de keuzes die de aanvrager maakt in het leven, waarbij verwacht mag worden dat een aanvrager geschikte keuzes maakt rekening houdend met de beperkingen die horen bij de individuele omstandigheden van de aanvrager.

## **Hoofdstuk 2 Vorm van de te verstrekken voorzieningen en eigen bijdrage/eigen aandeel**

### **2.1 Inleiding**

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de vorm van de te verstrekken voorziening en de eigen bijdrage/eigen aandeel.

Voorzieningen kunnen in 3 vormen worden verstrekt:

- in natura. Dit wordt uitgewerkt in paragraaf 2.2;
- in de vorm van een persoonsgebonden budget (PGB). Dit wordt uitgewerkt in paragraaf 2.3;
- in de vorm van een financiële tegemoetkoming. Dit wordt uitgewerkt in paragraaf 2.4;

Paragraaf 2.5 gaat over eigen bijdrage/eigen aandeel.

### **2.2 Individuele voorzieningen in natura**

Individuele voorzieningen in natura (artikel 1.1 sub l Verordening) zijn voorzieningen die kant-en-klaar aan de persoon met beperkingen worden verstrekt. Afhankelijk van de soort voorziening kan een voorziening in natura in eigendom, in bruikleen of als persoonlijke dienstverlening worden verstrekt.

Voorbeelden:

- eigendom: kleine persoonsgebonden woningaanpassingen waarbij de voorziening aard en nagelvast met de woning is verbonden;
- bruikleen: kleine persoonsgebonden woningaanpassingen waarbij de voorziening niet nagelvast met de woning is verbonden, zoals douchestoelen ed.;
- bruikleen: in geval van een rolstoel of scootmobiel. De gemeente koopt of leest de voorziening van de leverancier. De voorziening wordt vervolgens in bruikleen verstrekt aan de aanvrager. Eventuele kosten van de verzekering van elektrische rolstoelen komen voor rekening van de gemeente;
- persoonlijke dienstverlening: hulp bij het huishouden.

### **2.3 Individuele voorzieningen in de vorm van een PGB**

Individuele voorzieningen in de vorm van een PGB (artikel 1.1 sub m Verordening) zijn voorzieningen die in de vorm van een geldbedrag worden verstrekt, waarmee de persoon met beperkingen één of meer aan hem of haar te verlenen voorzieningen kan verwerven en waarop de in de Verordening en het BMO-Emmen gestelde regels van toepassing zijn. De budgethouder moet zich over de besteding ervan desgevraagd kunnen verantwoorden.

In artikel 6 van de Wmo is bepaald dat de gemeente de aanvrager die aanspraak maakt op een individuele voorziening verplicht is om een keuze te bieden tussen een voorziening in natura of een hiermee vergelijkbaar persoonsgebonden budget (PGB). Dit is ook nog eens vastgelegd in artikel 2.1 lid 3 van de Verordening. Deze verplichting is niet absoluut. Er kunnen overwegende bezwaren bestaan om niet over te gaan tot verstrekking van een PGB. Van overwegende bezwaren is sprake (artikel 2.1 lid 4 Verordening) indien:

- de te verstrekken voorziening bestaat uit een pasje voor het collectief vraagafhankelijke vervoer;
- de te verstrekken voorziening bestaat uit een 'grote woningaanpassing'. Grote woningaanpassingen mogen alleen in natura of via een financiële tegemoetkoming worden verstrekt (artikel 4.2 lid 4 Verordening);

- de aanvrager naar het oordeel van het college niet voldoende in staat is om het PGB te beheren en de besteding te verantwoorden. Hierbij kan worden gedacht aan situaties waarbij de aanvrager als gevolg van verslaving, problematische schulden, misbruik, wilsonbekwaamheid, dementie of andere persoonlijke beperkingen naar alle waarschijnlijkheid problemen zal ondervinden bij het besteden van het PGB. Ook kan worden gedacht aan de situatie dat reeds is gebleken dat de aanvrager bij de verantwoording van een vorig PGB in gebreke is gebleven en dit naar alle waarschijnlijkheid in een volgende periode weer zal blijven. Een en ander moet goed worden gemotiveerd. Zo nodig dient advies te worden gevraagd van een externe deskundige, bijvoorbeeld het CIZ. De uitsluiting vindt niet plaats indien de aanvrager naar genoegen aantoont te beschikken over een kwalitatief goed eigen netwerk van mensen of een bewindvoerder die het beheer en het regelwerk namens de aanvrager doet.

## **2.4 Individuele voorzieningen in de vorm van een financiële tegemoetkoming**

Individuele voorzieningen in de vorm van een financiële tegemoetkoming (artikel 1.1 sub p Verordening) zijn voorzieningen in de vorm van een tegemoetkoming in de kosten van een voorziening, waarvan de hoogte kan worden afgestemd op het inkomen van de persoon met beperkingen.

## **2.5 Eigen bijdrage/eigen aandeel**

Indien een individuele voorziening wordt toegekend, wordt op grond van artikel 15 Wmo, in combinatie met de artikelen 2.5 en 2.6 van de Verordening een eigen bijdrage of eigen aandeel opgelegd, behalve indien het betreft:

- een individuele voorziening hulp bij het huishouden die maximaal 4 weken duurt;
- een rolstoel;
- een sportvoorziening;
- een handbike als sportvoorziening (aankoppelbaar en vastframe);
- een kinderzitje voor de auto/fiets/scootmobiel (er wordt geen bedrag in mindering gebracht voor een normaal kinderzitje). Het hierbij niet zozeer om de voorziening, maar om de leeftijd: tot 18 jaar wordt er geen eigen bijdrage gevraagd;
- huurderiving;
- collectief vervoer;
- kosten van onderhoud en reparatie bij eenvoudige hulpmiddelen, zoals badplanken, douchestoelen en toiletbrillen met armleuningen. Indien deze stuk gaan of aangepast moeten worden, wordt een nieuwe voorziening aangevraagd.

Een eigen bijdrage is een bij de verlening van een voorziening in natura of in de vorm van een persoonsgebonden budget voor rekening van de rechthebbende komende financiële bijdrage.

Een eigen aandeel is een bij de verlening van een financiële tegemoetkoming voor rekening van de rechthebbende komend aandeel in de kosten.

Uitgangspunt is dat de in totaal te betalen eigen bijdrage/eigen aandeel niet meer bedraagt dan de kostprijs van de voorziening. Daarom dient die kostprijs altijd in de beschikking te worden vermeld.

De duur van de eigen bijdrage of eigen aandeel bedraagt maximaal:

- Individuele voorziening hulp bij het huishouden: zo lang de voorziening duurt.
- Individuele woonvoorziening:
  - voor kosten van verhuizing en inrichting: maximaal 13 perioden van 4 weken;
  - betreffende een aanpassing van bouwtechnische of woontechnische aard aan de woning: maximaal 39 perioden van 4 weken;
  - betreffende een aanpassing van niet-bouwtechnische aard of niet-woontechnische aard in of aan de woning, inclusief een voorziening voor onderhoud, reparatie en - voor zover van toepassing - verzekering: maximaal 39 perioden van 4 weken;
  - voor de kosten van tijdelijke huisvesting: maximaal de periode van de tijdelijke huisvesting;
  - voor het verwerven van grond: 39 perioden van 4 weken.
- Individuele vervoersvoorziening:
  - voor de kosten van gebruik van de reeds in bezit zijnde auto of auto van derden: zolang als de klant in aanmerking komt voor deze voorziening;
  - voor vervoer per taxi of rolstoeltaxi: zolang als de klant in aanmerking komt voor deze voorziening;
  - betreffende het gebruik van een gesloten buitenwagen met verbrandingsmotor of auto: maximaal 39 perioden van 4 weken;
  - de kosten van het gebruik van een verstrekte of een te verstrekken gesloten auto of gesloten buitenwagen met verbrandingsmotor: zolang als de klant in aanmerking komt voor deze voorziening;
  - betreffende het gebruik van een (compacte)scootmobiel, inclusief een voorziening voor onderhoud, reparatie en verzekering: maximaal 39 perioden van 4 weken;
  - betreffende het gebruik van een ander vervoermiddel, niet zijnde een rolstoel, inclusief een voorziening voor onderhoud, reparatie en verzekering: maximaal 39 perioden van 4 weken.

Voor depotvoorzieningen van voor 1 juli 2008 wordt geen eigen bijdrage gevraagd. Voor depotvoorzieningen die na 1 juli 2008 nieuw verstrekt zijn wordt er wel een eigen bijdrage voor zowel de voorziening als het onderhoud gevraagd. De kostprijs van de voorziening wordt berekend aan de hand van de leeftijd van de voorziening, waarbij wordt uitgegaan van een levensduur van 5 jaar vanaf de eerste verstrekking.

De tegemoetkoming voor kosten van onderhoud, reparatie en verzekering worden ieder jaar vooruitbetaald. De wijze van berekening van deze tegemoetkoming is opgenomen in het BMO.

De eigen bijdrage/eigen aandeel wordt vastgesteld door het CAK (Centraal Administratie Kantoor) aan de hand van het verzamelinkomen. Bij huwelijk of samenleving met een partner wordt het gezamenlijke verzamelinkomen gebruikt. Het CAK verzorgt ook al de vaststelling en inning van de verschuldigde eigen bijdragen voor de AWBZ en bewaakt de opeenstapeling van eigen bijdragen door toepassing van het anti-cumulatiebeding. Dit betekent dat burgers die zowel gebruik maken van een Wmo-voorziening als van AWBZ zorg in eerste instantie voor de Wmo-voorziening de eigen bijdrage betalen, de Wmo eigen bijdrage gaat voor. Hebben zij het voor hen geldende maximum nog niet bereikt, dan betalen zij ook (een deel van) de AWBZ eigen bijdrage. De cliënt krijgt één rekening van het CAK voor zowel de Wmo-eigen bijdrage als - indien van toepassing - voor de AWBZ-eigen bijdrage.



Het CAK zorgt ook voor de inning en doorbetaling aan de gemeente.  
De eigen bijdrage wordt opgelegd en geïnd per 4 weken. Dus 13 perioden per jaar.

De hoogte en de maximum duur van de eigen bijdrage of het eigen aandeel hangt dus zowel af van de berekende financiële draagkracht van de cliënt, als van de voorziening of hulpmiddel.

Voor de hoogte van de eigen bijdrage/eigen aandeel maakt het niet uit of er kinderen in het gezin zijn. CAK gaat uit van het verzamelinkomen van 2 jaar terug. Bij wijzigingen in de gezinssituatie, bijv. overlijden partner, kan een herziening bij het CAK aangevraagd worden.

Indien een cliënt uitdrukkelijk aangeeft geen toestemming te verlenen aan het CAK om de inkomensgegevens bij de Belastingdienst op te vragen, dan zal het CAK de eigen bijdrage/eigen aandeel opleggen tot maximaal de werkelijke kosten van de voorziening(en) en/of genoten uren hulp bij huishouden. De klant zal moeten worden gewezen op de consequenties.

Hieronder staan enkele rekenvoorbeelden:

Minimum inkomen (120% van het sociale minimum)

	<i>Bedrag vanaf 1 januari 2010</i>
<i>Standaardmaximum per vier weken</i>	
- de ongehuwde persoon jonger dan 65 jaar - de ongehuwde persoon van 65 jaar of ouder	€ 17,60
- de gehuwde personen indien een van beiden jonger is dan 65 jaar of beiden jonger zijn dan 65 jaar - de gehuwde personen die beiden 65 jaar of ouder zijn	€ 25,20
<i>Grens gelijk aan 120% van het voor de doelgroep geldende verzamelinkomen op het sociaal minimum</i>	
de ongehuwde persoon jonger dan 65 jaar	€ 22.222
de ongehuwde persoon van 65 jaar of ouder	€ 15.256
de gehuwde personen indien een van beiden jonger is dan 65 jaar of beiden jonger zijn dan 65 jaar	€ 27.222
de gehuwde personen indien beiden 65 jaar of ouder zijn dan 65 jaar	€ 21.058

**Let op! Op deze eigen bijdragen wordt door het CAK een korting van 33% toegepast.**

Gezinssituatie	Inkomen tot	Maximum eigen aandeel/bijdrage per 4 weken	Maximum eigen aandeel/bijdrage per jaar
Alleenstaand < 65	€ 22.222	€ 17,20*	€ 223,60
Alleenstaand > 65	€ 15.256	€ 17,20	€ 223,60
Echtpaar minimaal 1 van beiden < 65	€ 27.222	€ 25,20	€ 327,60
Echtpaar beiden > 65	€ 21.058	€ 25,20	€ 327,60

\* Bedragen zijn ontleend aan artikel 4.1 landelijke Besluit maatschappelijke ondersteuning. Het inkomen is gelijk aan 120% van het voor belanghebbende geldende sociale minimum.

### Modaal inkomen

Gezinssituatie	Modaal inkomen	Maximum eigen aandeel/bijdrage per 4 weken	Maximum eigen aandeel/bijdrage per jaar
Alleenstaand < 65	€ 30.500,--	€ 112,70	€ 1.465,30
Alleenstaand > 65	€ 30.500,--	€ 193,09	€ 2.510,19
Echtpaar minimaal 1 van beiden < 65	€ 30.500,--	€ 55,02	€ 715,29
Echtpaar beiden > 65	€ 30.500,--	€ 126,15	€ 1.639,90

Toelichting berekening:

Voorbeeld alleenstaand < 65: € 30.500,-- minus € 22.222,-- = € 8.278,--. € 8.278 x 15% = € 1.241,70. € 1.241,70: 13 = € 95,50. € 95,50 + € 17,20 = € 112,70 per 4 weken. Dat is per jaar € 1.465,30 (13 x € 112,70).

Voorbeeld alleenstaand > 65: € 30.500,-- minus € 15.256,-- = € 15.244,--. € 15.244 x 15% = € 2.286,60. € 2.286,60: 13 = € 175,90. € 175,90 + € 17,20 = € 193,09 per 4 weken. Dat is per jaar € 2.510,19 (13 x € 193,09).

Voorbeeld echtpaar min.1 < 65: € 30.500,-- minus € 27.222,-- = € 3.278,--. € 3.278,-- x 15% = € 491,70. € 491,70: 13 = € 37,82. € 37,82 + € 17,20 = € 55,02 per 4 weken. Dat is per jaar € 715,29 (13 x € 55,02).

Voorbeeld echtpaar > 65: € 30.500,-- minus € 21.058,-- = € 9.442,--. € 9.442,-- x 15% = € 1.416,30. € 1.416,30: 13 = € 108,95. € 108,95 + € 17,20 = € 126,15 per 4 weken. Dat is per jaar € 1.639,90 (13 x € 126,15).

## Hoofdstuk 3 Hulp bij het huishouden

### 3.1 Inleiding

De gemeente is sinds 1 januari 2007 verantwoordelijk voor het verstrekken van de voorziening hulp bij het huishouden (HH).

Op grond van artikel 3.1 van de Verordening kan de persoon met een beperking voor een individuele voorziening hulp bij het huishouden in aanmerking worden gebracht indien:

- a. aantoonbare beperkingen het zelf uitvoeren van één of meer huishoudelijke taken onmogelijk maken; en
- b. een algemene voorziening hulp bij het huishouden niet voorziet in een snelle en adequate oplossing.

Deze hulp kan bestaan uit:

- de individuele voorziening hulp bij het huishouden in natura;
- de individuele voorziening hulp bij het huishouden in de vorm van een PGB.

Er kunnen twee soorten individuele voorzieningen worden ingezet, te weten HH1 of HH2.

Hieronder wordt in paragraaf 3.2 eerst ingegaan op de algemene uitgangspunten die van toepassing zijn om te bezien of een aanvrager in aanmerking komt voor de voorziening hulp bij het huishouden. Daarna wordt in paragraaf 3.3 ingegaan op de individuele voorzieningen.

### 3.2 Algemene uitgangspunten

Onder hulp bij het huishouden wordt in de Wmo verstaan het ondersteunen bij of het overnemen van activiteiten op het gebied van het verzorgen van het huishouden van een persoon dan wel van de leefeenheid waartoe die persoon behoort (artikel 1 lid 1 sub h Wmo). Hulp bij het huishouden is aangewezen wanneer disfunctioneren van de leefeenheid als gevolg van gezondheidsproblemen van (één van) de verzorgende (leden) dreigt. Dat kan zich uiten in vervuiling (van de woning of van kleding), verwaarlozing (gezondheidsrisico's, persoonlijke verzorging, voeding en vocht) of ontredde van zichzelf of van afhankelijke huisgenoten waardoor het functioneren in huis maar ook buitenshuis belemmerd wordt. Het doel van hulp bij het huishouden kan dan zijn het schoonhouden van het huis en/of het verrichten van de dagelijks voorkomende huishoudelijke activiteiten, maar ook het ondersteunen bij het organiseren van het huishouden. (Zie verder protocol hulp bij het huishouden)

#### 3.2.1 Leefeenheid

Het begrip leefeenheid is overgenomen uit het Besluit zorgaanspraken AWBZ (BZA). Onder leefeenheid wordt verstaan:

- een eenheid bestaande uit alle huisgenoten met wie de persoon met beperkingen in de woning duurzaam een gezamenlijke huishouding voert;
- gehuwde personen die duurzaam een gezamenlijke huishouding voeren;
- gehuwde personen die met een of meer minderjarige ongehuwde personen duurzaam een gezamenlijke huishouding voeren;
- een ongehuwde persoon die met een of meer ongehuwde minderjarige personen duurzaam een gezamenlijke huishouding voert.

Onder een gezamenlijke huishouding (artikel 1 lid 4 en 5 van de Wmo) wordt verstaan:

- twee personen die hun hoofdverblijf hebben in dezelfde woning en blijken zorg te dragen voor elkaar door middel van het leveren van een bijdrage in de kosten van de huishouding, dan wel anderszins.

Een gezamenlijke huishouding wordt in ieder geval aanwezig geacht indien de betrokkenen hun hoofdverblijf hebben in dezelfde woning en:

- zij met elkaar gehuwd zijn geweest of eerder voor de toepassing van de Wmo daarmee gelijk zijn gesteld,
- uit hun relatie een kind is geboren of erkenning heeft plaatsgevonden van een kind van de een door de ander,
- zij zich wederzijds verplicht hebben tot een bijdrage aan de huishouding krachtens een geldend samenlevingscontract, of
- zij op grond van een registratie worden aangemerkt als een gezamenlijke huishouding die naar aard en strekking overeenkomt met de gezamenlijke huishouding als hiervoor bedoeld.

Als gehuwd of als echtgenoot wordt mede aangemerkt de ongehuwde meerderjarige die met een andere ongehuwde meerderjarige een gezamenlijke huishouding voert, tenzij het een bloedverwant in de eerste graad betreft;

Als ongehuwd wordt mede aangemerkt degene die duurzaam gescheiden leeft van de persoon met wie hij of zij gehuwd is.

Kamerhuurders maken geen deel uit van de leefeenheid. Het moet dan wel gaan om kamerhuurders die geen familie zijn van de tot de leefeenheid deel uitmakende verhuurder. De huurovereenkomst moet kunnen worden aangetoond met bijvoorbeeld een contract.

Bij woongemeenschappen of hospices is er wel sprake van een leefeenheid, maar is er over het algemeen een taakverdeling die zich niet leent voor overname. In die situatie kan wel geïndiceerd worden voor bijvoorbeeld het schoonmaken van de eigen kamer, indien de aanvrager hiertoe niet meer in staat is. Het schoonhouden van de algemene ruimtes valt onder de gezamenlijke verantwoordelijkheid.

### **3.2.2 Aanvullend op eigen mogelijkheden**

Ondersteuning vanuit de Wmo is aanvullend op de mogelijkheden die de zorgvrager heeft om op eigen kracht zijn probleem op te lossen. Dit is terug te vinden in de Wet Maatschappelijke Ondersteuning Artikel 2: “Er bestaat geen aanspraak op maatschappelijke ondersteuning voor zover met betrekking tot de problematiek die in het gegeven geval aanleiding geeft voor de noodzaak tot ondersteuning, een voorziening op grond van een andere wettelijke bepaling bestaat.”

Wanneer een zorgvrager in zijn hulpvraag voorziet met eigen middelen, en dat niet op eigen kosten wenst te continueren, is er, wanneer daartoe aanleiding bestaat, een aanspraak op ondersteuning vanuit de Wmo. Dit doet zich bijvoorbeeld voor wanneer een zorgvrager particuliere hulp in dienst heeft, of wanneer een zorgvrager op eigen kosten in een beschermende woonomgeving woont. Deze op eigen kosten getroffen voorzieningen zijn NIET voorliggend op ondersteuning vanuit de Wmo.

Vervolgens moet bekeken worden of voorliggende voorzieningen een oplossing kunnen bieden voor het zorgprobleem. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar wettelijk voorliggende voorzieningen en voorzieningen die algemeen gebruikelijk zijn. Wettelijke voorliggende voorzieningen zijn afdwingbaar terwijl bij algemeen gebruikelijke

voorzieningen moet worden nagegaan of deze voorziening ook werkelijk beschikbaar, adequaat en financieel gedragen kunnen worden door de cliënt. Bij het behandelen van een aanvraag dient goed onderzocht te worden of aan deze drie criteria kan worden voldaan.

#### *Gezondheidsproblemen of (dreigende) overbelasting*

Een indicatiesteller kan besluiten dat een huisgenoot of partner geen gebruikelijke zorg kan leveren als deze zodanige gezondheidsproblemen heeft dat de indicatiesteller redelijkerwijs moet concluderen dat de desbetreffende taken niet door hem uitgevoerd kunnen worden.

Een indicatiesteller moet altijd onderzoeken of een leefeenheid, gegeven de voor die leefeenheid geldende gebruikelijke zorg, door de (chronische) uitval van een gezinslid niet alsnog onevenredig belast wordt en overbelasting dreigt.

Wanneer partner of huisgenoot gezondheidsproblemen en beperkingen heeft of door de combinatie van een (volledige) werkkring of opleiding en het voeren van het huishouden overbelast dreigt te raken, zullen de (medische) gegevens ter onderbouwing daarvan door de betrokkene moeten worden aangeleverd. De gemeente moet zich daar dan een geobjectiveerd oordeel over vormen. Wanneer de dreigende overbelasting wordt veroorzaakt door een combinatie van werk en gebruikelijke zorg en andere activiteiten dan werk en huishouden, gaan werk en gebruikelijke zorg voor.

Het beoefenen van vrijetijdsbesteding kan op zich geen reden zijn om een indicatie te geven voor gebruikelijke zorg.

In geval de leden van een leefeenheid dreigen overbelast te raken door de combinatie van werk en verzorging van de zieke partner/huisgenoot, kan een indicatie worden gesteld op de onderdelen die normaliter tot de gebruikelijke zorg worden gerekend. In eerste instantie zal die indicatie van korte duur zijn om de leefeenheid de gelegenheid te geven de onderlinge taakverdeling aan de ontstane situatie aan te passen. Hetzelfde geldt als een partner/ouder ten gevolge van het plotseling overlijden van de andere ouder dreigt overbelast te raken door de combinatie van werk en verzorging van de inwonende kinderen.

#### *Een voorbeeld van dreigende overbelasting*

Een verzorgende verzorgt een huisgenoot met behulp van een AWBZ-pgb. Daarnaast moet ook voor het huishouden gezorgd worden. Dat kan ervoor zorgen dat er sprake is van overbelasting of dreigende overbelasting. Als dit aangevoerd wordt bij een aanvraag voor HH kan als volgt worden gereageerd: het AWBZ-pgb kan door betrokkene zelf ingevuld worden maar ook door iemand anders, die ingehuurd wordt. De overbelasting is het gevolg van de keuze de verzorging zelf te doen. Het is niet de bedoeling dat het verstrekken van zorg leidt tot meer vraag naar zorg. Door het AWBZ-pgb anders in te vullen (iemand in te huren) zal de overbelasting voorkomen worden of opgelost worden. De AWBZ kent een soortgelijke redenering. In deze situatie hoeft geen onderzoek plaats te vinden.

#### *Fysieke afwezigheid*

Indien de huisgenoot van een zorgvrager vanwege zijn/haar werk fysiek niet aanwezig is wordt hiermee bij de indicatiestelling uitsluitend rekening gehouden, wanneer het om aaneengesloten perioden van ten minste zeven etmalen gaat.

De afwezigheid van de huisgenoot moet een verplichtend karakter hebben en inherent zijn aan diens werk; denk hierbij aan offshore werk, internationaal vrachtverkeer en werk in het buitenland. Wanneer iemand aaneengesloten perioden van ten minste zeven etmalen van huis is, is er in die periode feitelijk sprake van een éénpersoonshuishouden en kan er geen gebruikelijke zorg worden geleverd.

*Korte levensverwachting*

In geval de zorgvrager een zeer korte, bekende levensverwachting heeft kan ter ontlasting van de leefeenheid van de zorgvrager afgeweken worden van de normering van gebruikelijke zorg.

*Culturele diversiteit*

Bij het inventariseren van de eigen mogelijkheden van het huishouden wordt geen onderscheid gemaakt op basis van sekse, religie, cultuur, de wijze van inkomensverwerving of persoonlijke opvattingen over het verrichten van huishoudelijke taken. Er is sprake van een pluriforme samenleving waarin een ieder gelijke aanspraken op ondersteuning vanuit de Wmo kan maken.

**3.2.3 Gebruikelijke zorg***Eén-en meerpersoonshuishouden*

Indien de aanvrager deel uitmaakt van een leefeenheid bestaande uit meerdere personen (meerpersoonshuishouden) moet de indicatiesteller vaststellen wat, gezien de samenstelling van die leefeenheid, in dat geval verstaan wordt onder gebruikelijke zorg van huisgenoten voor elkaar. Pas dan kan worden beslist op welke ondersteuning vanuit de Wmo de zorgvrager redelijkerwijs is aangewezen. In geval aanvrager een éénpersoonshuishouden voert is er geen sprake van gebruikelijke zorg.

*Leefeenheid is primair verantwoordelijk*

De leefeenheid van een zorgvrager die een beroep doet op ondersteuning vanuit de Wmo blijft altijd primair verantwoordelijk voor het functioneren van het huishouden. Dat betekent dat van een leefeenheid wordt verwacht dat, bij uitval van één van de leden van die leefeenheid, gestreefd wordt naar een herverdeling van de huishoudelijke taken binnen die leefeenheid. Een aanvrager komt niet in aanmerking voor hulp bij het huishouden als tot de leefeenheid waar deze persoon deel van uitmaakt één of meer huisgenoten behoren die wel in staat zijn het huishoudelijk werk te verrichten. Zij worden in principe geacht de zogenaamde gebruikelijke zorg te leveren. Iedere volwassen burger (>23 jaar) wordt verondersteld naast een volledige baan (minimaal 36 uren per week) of opleiding een huishouden te kunnen voeren. In geval van een meer-persoonshuishouden staat het hebben van een normale baan of het volgen van een opleiding per definitie het leveren van gebruikelijke zorg niet in de weg. Voor zover wordt geconstateerd dat sprake is van gebruikelijke zorg, dient de aanvraag direct op deze grond te worden afgewezen. Er hoeft dan geen indicatiestelling plaats te vinden. Wel moet in deze situatie er altijd scherp op worden gelet of er geen sprake is van mantelzorg. Gebruikelijke zorg en mantelzorg zijn elkaar uitsluitende begrippen.

*Gebruikelijke zorg en mantelzorg*

Gebruikelijke zorg is per definitie zorg waarop geen aanspraak bestaat vanuit de Wmo of AWBZ. Het is de normale, dagelijkse zorg die de personen die deel uitmaken van de leefeenheid geacht worden elkaar onderling te bieden. Zij hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het functioneren van dat huishouden. Uitwonende kinderen vallen hier dus buiten.

Bij het vaststellen van de zorgbehoefte wordt rekening gehouden met wat van een huisgenoot kan worden verwacht in het kader van gebruikelijke zorg. Voor dat deel is er – in principe - geen aanspraak op ondersteuning vanuit de Wmo. Wanneer een huisgenoot of partner mantelzorg verleent en de zorgvrager voor dat deel van de zorg een aanvraag

indient, kan er een aanspraak zijn. Of de huisgenoot de zorg vervolgens zelf gaat uitvoeren met behulp van een PGB speelt geen rol bij de indicatiestelling.

Bij mantelzorg wordt de normale (gebruikelijke) zorg in zwaarte, duur en/of intensiteit aanmerkelijk overschreden. Mantelzorg is zorg die niet in het kader van een hulpverlenend beroep wordt geboden aan een hulpbehoevende, maar door personen uit diens directe omgeving waarbij de zorgverlening rechtstreeks voortvloeit uit de sociale relatie. Mantelzorg vindt plaats op basis van vrijwilligheid. Als de mantelzorger geen mantelzorg meer wil of kan bieden, ontstaat wel aanspraak op een voorziening op grond van de Wmo of AWBZ. In dat geval moet wel een indicatiestelling plaats vinden.

#### *Betrekken van huisgenoten/mantelzorgers bij het indicatieonderzoek*

Indien er sprake is van huisgenoten, die gebruikelijke zorg dan wel mantelzorg leveren, is het zaak dat de indicatiesteller die huisgenoten altijd persoonlijk hoort in het kader van het indicatieonderzoek. Op die manier kan de indicatiesteller correct inventariseren welke taken de huisgenoot/mantelzorger uitvoert en hoe hij/zij de belasting van deze taken ervaart in relatie tot zijn/haar maatschappelijke participatie.

Ook – of juist - wanneer het gaat om min of meer gebruikelijke zorg en de inzet van de huisgenoot, vereist de zorgvuldigheid dat deze wordt gehoord.

Een externe mantelzorger wordt in principe alleen op verzoek van de zorgvrager gehoord in het indicatieonderzoek.

#### *Gemotiveerd afwijken*

Indien er sprake is van een zorgvraag waarvan de indicatiesteller objectief heeft vastgesteld dat het gaat om zorg die valt onder de eigen verantwoordelijkheid van het huishouden dan wel om zorg die vrijwillig door mantelzorg wordt geleverd, kan worden vastgesteld dat er geen grondslag voor ondersteuning vanuit de Wmo is.

Wanneer een dergelijke vaststelling voor de indicatiesteller als professionele tot kennelijke onredelijkheid en/of onbillijkheid leidt gezien de situatie van de zorgvrager, kan en moet de indicatiesteller (gemotiveerd) afwijken van de uitgangspunten.

#### *Huishoudelijke taken: uitstelbaar en niet uitstelbaar*

Onder huishoudelijke taken vallen zowel de uitstelbare als de niet-uitstelbare taken. Het verzorgen van –overigens gezonde- kinderen valt ook onder de functie hulp bij het huishouden.

- niet-uitstelbare taken zijn maaltijd verzorgen, de kinderen verzorgen, afwassen en opruimen;
- wel-uitstelbare taken zijn boodschappen doen, wasverzorging, zwaar huishoudelijk werk: stofzuigen, sanitair, keuken, bedden verschoneren.

#### *Taken van een 18-23 jarige*

- Van een volwassen gezonde huisgenoot wordt verwacht dat deze de huishoudelijke taken overneemt wanneer de primaire verzorger uitvalt.
- Een 18-23 jarige wordt verondersteld een eenpersoonshuishouden te kunnen voeren.

De huishoudelijke taken voor een éénpersoonshuishouden zijn:

- schoonhouden van sanitaire ruimte,
- keuken en een kamer,
- de was doen,
- boodschappen doen,

- maaltijd verzorgen,
- afwassen en opruimen.

Te normeren naar 2 uur uitstelbare, zware huishoudelijke taken en 3 uur lichte, niet uitstelbare huishoudelijke taken per week.

Daarnaast kunnen zij eventuele jongere gezinsleden verzorgen en begeleiden.

#### *Indicatie voor het aanleren van huishoudelijke activiteiten*

Redenen als 'niet gewend zijn om' of 'geen huishoudelijke werk willen en/of kunnen verrichten' leiden niet tot een indicatie voor het overnemen van huishoudelijke taken. Indien hiervoor motivatie aanwezig is, kan er een indicatie worden gesteld voor 6 weken zorg voor het aanleren van huishoudelijke taken en/of het leren (efficiënter) organiseren van het huishouden. Afstemming met de functies OB/AB in het kader van de AWBZ is noodzakelijk.

#### *Opvang en verzorging van kinderen bij uitval van een van de ouders*

Ouders hebben een zorgplicht voor hun kinderen. De ouders zorgen voor de opvoeding van hun kinderen. Dit houdt in: het zorgen voor hun geestelijk en lichamelijk welzijn en het bevorderen van de ontwikkeling van hun persoonlijkheid (en naar draagkracht voorzien in de kosten van dit alles).

Deze zorgplicht strekt zich uit over opvang, verzorging, begeleiding en opvoeding die een ouder (of verzorger), onder meer afhankelijk van de leeftijd en verstandelijke ontwikkeling van het kind, normaal gesproken geeft aan een kind, inclusief de zorg bij kortdurende ziekte.

Bij uitval van één van de ouders neemt de andere ouder de gebruikelijke zorg voor de kinderen over.

Gebruikelijke zorg voor kinderen omvat in ieder geval de aanwezigheid van een verantwoordelijke ouder of derde persoon conform de leeftijd en ontwikkeling van het kind. Opvang is niet structureel in de Wmo. Voor de verzorging van de kinderen kan, zo nodig, wel een beroep op ondersteuning vanuit de Wmo gedaan worden.

#### *Eigen oplossingen gaan voor*

Indien nodig dient de ouder gebruik te maken van de voor hem/haar geldende regeling voor zorgverlof. De indicatiesteller onderzoekt, in geval er mantelzorg aanwezig is, wat in redelijkheid met mantelzorg kan worden opgevangen.

Is dit niet mogelijk dan dient de ouder gebruik te maken van (een combinatie van) crèche, opvang op school, buitenschoolse opvang, gastouder ed. (de zogenaamde algemeen gebruikelijke voorliggende voorzieningen). Het verplichte gebruik van alternatieve opvangmogelijkheden voor kinderen is redelijk, onafhankelijk van de financiële omstandigheden.

#### *Voorkomen van crisis en ontwrichting*

Zijn deze mogelijkheden reeds maximaal gebruikt of afwezig, of is er slechts kortdurend overbrugging nodig in noodgevallen, dan kan de functie huishoudelijke verzorging worden ingezet.

Structurele opvang van kinderen is geen taak binnen de Wmo. Niet-structurele opvang van kinderen kan alleen bij ontwrichting of calamiteiten tijdelijk tot ondersteuning vanuit de Wmo leiden. Verzorging van de kinderen kan zo nodig tot ondersteuning vanuit de Wmo leiden

#### *Uitval van ouder in éénooudergezin*

Indien er sprake is van uitval van de ouder in een éénooudergezin, of beide ouders



ondervinden beperkingen in de opvang en verzorging van de kinderen, wordt er eerst nagegaan wat mantelzorg opvangt, en wat vrijwilligers als vervangende mantelzorg, voorliggende voorzieningen en algemeen gebruikelijke voorzieningen kunnen opvangen. Voor oppas en opvang van gezonde kinderen is in principe geen ondersteuning vanuit de Wmo, daarvoor zijn andere, algemeen gebruikelijke en voorliggende voorzieningen voorhanden.

Gebruik van kinderopvang/crèche als voorliggende voorziening voor oppas en opvang van gezonde kinderen tot 5 dagen per week is redelijk. Indien indicatiesteller zich ervan heeft vergewist dat de voorliggende algemeen gebruikelijke voorzieningen niet aanwezig of niet toepasbaar zijn of zijn uitgeput, is bij uitval van de ouder in een éénoudergezin afhankelijk van de leeftijd en ontwikkeling van het kind een indicatie voor hulp bij het huishouden mogelijk tot 40 uur per week voor oppas en opvang van gezonde kinderen. Een dergelijke indicatie is in principe van korte duur (max. 3 maanden), de periode waarin een eigen oplossing moet worden gevonden.

#### *Bijdrage van kinderen aan het huishouden*

In geval de leefeenheid van de zorgvrager mede bestaat uit kinderen, dan gaat de indicatiesteller ervan uit, dat de kinderen, afhankelijk van hun leeftijd en psychosociaal functioneren, een bijdrage kunnen leveren aan de huishoudelijke taken.

- Kinderen tot 5 jaar leveren geen bijdrage aan de huishouding.
- Kinderen tussen 5-12 jaar worden naar hun eigen mogelijkheden betrokken bij lichte huishoudelijke werkzaamheden als opruimen, tafel dekken/afruimen, afwassen/afdrogen, boodschap doen, kleding in de wasmand gooien.
- Kinderen vanaf 13 jaar kunnen, naast bovengenoemde taken hun eigen kamer op orde houden, d.w.z. rommel opruimen, stofzuigen, bed verschoneren.

#### *Hoge leeftijd en trainbaarheid*

Wanneer in redelijkheid niet (meer) kan worden verondersteld dat een nieuwe taak als het huishouden nog is te trainen of aan te leren, zoals bij ouderen op hoge leeftijd (> 75 jaar) kan, indien nodig, hulp voor die zwaar huishoudelijke taken worden geïndiceerd die anders tot de gebruikelijke zorg zouden worden gerekend.

### **3.2.4 Instellingen-tehuizen**

Voor AWBZ instellingen geldt dat huishoudelijke hulp in de functie verblijf is opgenomen en dus niet geïndiceerd kan worden.

### **3.2.5 Algemeen gebruikelijk en voorliggende voorzieningen**

Voor zover er geen sprake is van een acute situatie, dient bij een aanvraag altijd eerst te worden gezien of gebruik kan worden gemaakt van een algemeen gebruikelijke voorziening en/of een voorliggende voorziening. Indien de algemeen gebruikelijke voorziening en/of voorliggende voorziening geen of een onvoldoende adequate oplossing biedt en indien geen hulp wordt geboden door een mantelzorger, dient te worden bekeken of de beperking kan worden gecompenseerd met de individuele voorziening hulp bij het huishouden.

Van een aanvrager wordt verwacht dat hij/zij alles in het werk stelt om zo snel mogelijk in aanmerking te komen voor een adequate algemeen gebruikelijke en/of voorliggende voorziening. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan boodschappendiensten en maaltijdvoorzieningen indien deze beschikbaar, adequaat en financieel gedragen kunnen worden door de cliënt.

### **3.2.6 Raakvlakken met de AWBZ**

Verstrekkingen op basis van de AWBZ die raakvlakken hebben met de hulp bij huishouden (flankerende functies) zijn:

- persoonlijke verzorging (PV): Het ondersteunen of overnemen van activiteiten op het gebied van lichaamsgebonden zorg. (bijv: wassen, kleden, gebitsverzorging, toiletgang, hulp bij eten/drinken etc.);
- ondersteunende en activerende begeleiding (OB/AB). Tot 31 december 2008 werd OB en AB door de AWBZ geleverd. Lichte ondersteunende en activerende begeleiding zijn toen uit de AWBZ gehaald en niet naar een andere wet overgeheveld. Binnen de AWBZ worden de matige en zware ondersteunende en activerende begeleiding en behandeling tot één pakket samengevoegd tot de functies behandeling en begeleiding (pakketmaatregel). Mensen met *lichte beperkingen* worden in staat geacht om zelf verantwoordelijkheid te dragen voor het invullen van activiteiten die voorheen onder de AWBZ aanspraak begeleiding vielen. Er is geen sprake van een overheveling naar de Wmo; mensen worden geacht hun hulp in eigen kring te regelen.

Verduidelijking grenzen:

- lichte begeleiding nodig = oplossing zoeken in eigen kring. Bij lichte begeleiding kan bijvoorbeeld gedacht worden aan hulp bij de administratie, bij boodschappen doen, bij lezen, rekenen en schrijven, begeleiding bij bioscoopbezoek, bij huiswerk, oppassen, samen wandelen, samen meubels kopen, iemand begeleiden naar een instantie, bank, in het openbaar vervoer en activiteiten voor ouderen.
- matige of zware ondersteunende begeleiding nodig = valt onder de AWBZ;
- als de nadruk ligt op organisatie van het schoonhouden van de woning en het overnemen van enige activiteiten op het gebied van huishouden = hulp bij het huishouden = Wmo.

### 3.2.7 Afstemming tussen Wmo en AWBZ

In de AWBZ-regeling was het mogelijk functies tegen elkaar “uit te ruilen”. Een gezonde partner kon bijvoorbeeld besluiten de persoonlijke verzorging voor de partner met beperkingen op zich te nemen, en daarvoor in de plaats hulp bij het huishouden te krijgen via de thuiszorg. Deze uitruil is tussen de AWBZ en de Wmo niet meer aan de orde. In voorkomende gevallen is het juist een taak van de gemeente om te bezien wat er nodig is ter ondersteuning van de mantelzorger. Dat kán betekenen dat de gemeente hulp bij het huishouden inzet om te voorkomen dat de mantelzorger overbelast raakt.

Juist in dit soort situaties is het van belang dat in de backoffice een goede afstemming plaatsvindt.

### 3.2.8 Indicatiestelling

Voor zover de aanvraag niet moet worden afgewezen om één of meer van de hiervoor genoemde redenen, komt de voorziening hulp bij het huishouden in beeld als disfunctioneren dreigt. Dat kan zich uiten in vervuiling (van de woning of van kleding), verwaarlozing (gezondheidsrisico's, persoonlijke verzorging, voeding en vocht), of ontreddeerdheid waardoor het functioneren van de zorgaanvrager in huis maar ook buitenshuis belemmerd wordt. Het doel van hulp bij huishouden kan dan zijn het schoonhouden van het huis en/of het verrichten van de dagelijks voorkomende huishoudelijke activiteiten, maar ook het ondersteunen bij het organiseren van het huishouden.

Vervolgens dient nagegaan te worden of er sprake is van aantoonbare beperkingen. Die beperkingen kunnen liggen op de terreinen als vermeld in artikel 1, eerste lid, onder g, onderdeel 5 en 6 van de Wmo: mensen met een beperking of een chronisch psychisch

probleem of een psychosociaal probleem. De indicatie zal op objectieve wijze plaats moeten vinden.

Eenvoudige aanvragen worden geïndiceerd door de gemeente (beslisboom en Wmo-consulenten) en complexe door medisch adviseur. Eenvoudig aanvragen zijn aanvragen waarbij geen medisch oordeel nodig is om een beslissing te kunnen nemen. Het kan daarbij gaan om aanvragen waarbij de medische situatie van de aanvrager zo evident is dat een medisch oordeel van de medisch adviseur daar niets meer aan toevoegt.

Bij de complexe aanvragen dient bijzondere aandacht te bestaan voor de zogenaamde medisch moeilijk te objectiveren aandoeningen (mmoa's), waarbij gewaakt moet worden voor het verlenen van antirevaliderende hulp.

Verder dient bijzondere aandacht te worden besteed aan de situatie dat de mantelzorger problemen heeft bij de uitvoering van het huishouden. In ieder geval dient te worden nagegaan of de mantelzorger de vrijwillig geleverde hulp kan en wil blijven verlenen. Het is, mede gelet op het te maken onderscheid tussen gebruikelijke zorg en mantelzorg, uiteraard de verantwoordelijkheid van de mantelzorger om precies aan te geven wat de mantelzorg voor haar of hem inhoudt. Tevens is het aan de mantelzorger om aan te geven wat hij/zij nodig heeft om de mantelzorg goed te kunnen blijven uitvoeren. In situaties dat de problemen (deels) opgelost kunnen worden door het toekennen van hulp bij het huishouden is dat een reden voor toekenning. Daarbij dient er van uitgegaan te worden dat de hulp bij het huishouden plaats vindt bij de hulpvrager, die de mantelzorg ontvangt, en niet bij de mantelzorger thuis, indien die een ander woonadres heeft dan de hulpvrager.

Indien de uitkomst van de indicatie is dat er sprake is van aantoonbare beperkingen in het kader van de Wmo, dan komt men in principe in aanmerking voor hulp bij het huishouden. Bij het indiceren wordt het **Indicatieprotocol Hulp bij het Huishouden** in alle gevallen als leidraad genomen. Dit protocol is bijgevoegd als **bijlage 1**. Dit protocol is tevens verwerkt in de Beslisboom.

### **3.2.8.1 Crisissituatie of ontslag uit ziekenhuis (spoedsituatie)**

In een crisissituatie, bijvoorbeeld plotseling overlijden van een ouder, of bij ontslag uit het ziekenhuis kan tijdelijk van de algemene uitgangspunten met betrekking tot de criteria die gelden voor het in aanmerking komen voor de voorziening hulp bij huishouden worden afgeweken. Door het acute karakter kan het zijn dat de inzet van gebruikelijke zorg en het gebruik van voorliggende voorziening een dermate grote belasting zijn, dat zonder inzet van zorg ontwrichting van de gezinssituatie dreigt. In dat geval kan, bij wijze van spoed, HH 2 voor 3 uren per week gedurende maximaal 4 weken, worden geïndiceerd. Binnen 4 weken na het afgeven van de spoedindicatie zal een huisbezoek plaatsvinden waarna wordt vastgesteld of HH kan worden verleend, en zo ja in welke mate.

### **3.2.8.2 Opname in hospice**

Bij opname in een hospice in of buiten Emmen bestaat er voor de gemeente een verplichting om een voorziening hulp bij huishouden te verstrekken, voor zover het gaat om:

- een persoon die feitelijk ingezetene (aanwijzing hiervoor: inschrijving in het GBA van Emmen) is van de gemeente Emmen en;
- een hospice die niet wordt bekostigd door de AWBZ.

De hulp bedraagt 6 uren HH2 per week voor maximaal 3 maanden. Een verdere indicatiestelling is niet nodig.

Het is wel van belang dat zorgvuldig wordt gekeken of de in Emmen woonachtige partner of huisgenoot in aanmerking (blijft) komen voor hulp bij huishouden.

## **3.3 De individuele voorzieningen**

Voor zover op grond van het hiervoor gestelde in 3.2 er verder geen belemmeringen zijn om een individuele voorziening hulp bij het huishouden te verstrekken, dient er allereerst te worden nagegaan of er sprake is van aantoonbare beperkingen. Die beperkingen kunnen liggen op de terreinen als vermeld in artikel 1, eerste lid, onder g, onderdeel 5 en 6 van de Wmo. De vaststelling hiervan zal op objectieve wijze plaats moeten vinden. Hiertoe dient een indicatie plaats te vinden.

### 3.3.1 Soorten hulp bij het huishouden

De uitkomst van de indicatie is dat de aanvrager voor een bepaalde periode wordt geïndiceerd voor een aantal uren per week HH1 of HH2. HH1 betreft eenvoudige hulp bij het huishouden. HH2 betreft eenvoudige hulp bij het huishouden, aangevuld met de organisatie van het huishouden.

Meer specifiek:

<b>Functie</b>	<b>Taken</b>	<b>Omschrijving</b>
HH1	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Schoonmaken</li> <li>- verzorgen van textiel</li> <li>- onderhoud kleding en schoeisel</li> <li>- zorg voor de voeding</li> <li>- bed opmaken</li> <li>- beperkte verzorging van huisdieren</li> </ul>	In overleg met cliënt zelfstandig verrichten van verschillende alledaagse huishoudelijke werkzaamheden.
	<b>Vereiste vaardigheden hulpverlener</b>	
	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ervaring met huishoudelijke werkzaamheden of schoonmaak en deze zelfstandig kunnen uitvoeren;</li> <li>- goed met (oudere) mensen kunnen omgaan;</li> <li>- cliëntvriendelijke en hulpvaardige instelling;</li> <li>- kunnen signaleren en rapporteren van veranderingen in de leefsituatie van cliënt;</li> <li>- beheersing van de Nederlandse taal.</li> </ul>	
HH2	taken HH1 aangevuld met <ul style="list-style-type: none"> <li>- planning huishoudelijke zorg (wie doet wat)</li> <li>- aandacht voor hygiëne in huis</li> <li>- advies en hulp bij kopen van levensmiddelen</li> <li>- beheer levensmiddelenvoorraad</li> <li>- opvang/verzorging thuiswonende kinderen</li> <li>- instructie en voorlichting ter stimulering van het zelf uitvoeren van huishoudelijke werkzaamheden</li> </ul>	Naast overname van verschillende huishoudelijke werkzaamheden is er tevens hulp gericht op de organisatie van het huishouden.  Instructie voor het aanleren van huishoudelijke vaardigheden.
	<b>Vereiste vaardigheden hulpverlener</b>	
	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ervaring met huishoudelijke werkzaamheden of schoonmaak en deze zelfstandig kunnen uitvoeren;</li> <li>- ervaring met de verzorging van kinderen;</li> <li>- ervaring met het bieden van ondersteuning bij het structureren en</li> </ul>	

	organiseren van het huishouden; - goed met (oudere) mensen kunnen omgaan; - cliëntvriendelijke en hulpvaardige instelling; - kunnen signaleren en rapporteren van veranderingen in de leefsituatie van cliënt; - beheersing van de Nederlandse taal.
--	--

De aanvrager dient vervolgens te kiezen of hij/zij de HH1 of HH2 in natura of in de vorm van een PGB wil ontvangen.

### 3.3.2 HH1 of HH2 in natura

Indien de aanvrager kiest voor **zorg in natura** wordt door de gemeente de mogelijkheid geboden om te kiezen tussen de door de gemeente gecontracteerde aanbieders. Zie bijlage 2.

De selectie van een zorgaanbieder door de gemeente vindt vervolgens plaats op basis van de volgende criteria:

1. Keuze van de zorgaanvrager;
2. Indien de aanvrager geen voorkeur heeft: de zorgaanbieder die het hoogst in de lijst staat genoemd, dit voor zover deze zorgaanbieder ruimte heeft.

Dit alles onder de voorwaarde van beschikbaarheid van de zorg bij de aanbieder.

### 3.3.3 HH1 of HH2 in de vorm van een PGB

Indien de aanvrager kiest voor een **PGB**, dan kan hij/zij ook kiezen voor een andere zorgaanbieder, bijvoorbeeld een particulier, dan de door de gemeente gecontracteerde zorgaanbieder.

De hoogte van het PGB wordt bepaald door het in de indicatieperiode geïndiceerde aantal uren te vermenigvuldigen met 75% van het maximale uurtarief HH1 of HH2, zoals bedoeld in het BMO Emmen. Voor cliënten die in 2009 al een PGB-HH2 ontvingen is een overgangsregeling opgenomen. Deze cliënten ontvangen in 2010 nog het 'oude' PGB-HH2 bedrag. Vanaf 2011 zullen ook zij 75% van het maximale uurtarief HH2 ontvangen.

## Hoofdstuk 4 Woonvoorzieningen

### 4.1 Inleiding

Op grond van artikel 4.1 van de Verordening kan een persoon met beperkingen voor een individuele woonvoorziening in aanmerking worden gebracht indien:

- a. aantoonbare beperkingen of problemen het normale gebruik van de woning onmogelijk maken; en
- b. een algemene woonvoorziening niet voorziet in een snelle en adequate oplossing.

De individuele woonvoorziening kan bestaan uit één of een combinatie van één of meer van de volgende voorzieningen:

- a. voor de kosten van verhuizing en inrichting;
- b. voor het realiseren van een aanpassing van bouwtechnische of woontechnische aard in of aan de woning;
- c. voor het realiseren van een aanpassing van niet-bouwtechnische of niet-woontechnische aard in of aan de woning;
- d. voor onderhoud, keuring en reparatie van een in of aan de woning aangebrachte voorziening;
- e. voor de kosten van tijdelijke huisvesting;
- f. voor de kosten van tijdelijke huurderiving;
- g. voor het verwerven van grond.

De individuele woonvoorzieningen die hierboven worden genoemd onder a, c, d en e worden verleend aan de persoon met beperkingen.

De individuele woonvoorzieningen die hierboven worden genoemd onder b, f en g worden verleend aan de woningeigenaar.

De individuele woonvoorzieningen die worden genoemd onder a, b, d, e, f en g worden verleend in de vorm van een financiële tegemoetkoming.

De individuele woonvoorzieningen die worden genoemd onder b en d kunnen ook worden verstrekt in natura indien een losse woonunit ter beschikking wordt gesteld of indien het gaat om onderhoud, keuring en reparatie van een in of aan de woning aangebrachte voorziening die in natura of in de vorm van een persoonsgebonden budget is verleend.

De individuele woonvoorzieningen die worden genoemd onder c kunnen worden verstrekt in natura of in de vorm een persoonsgebonden budget.

Hieronder wordt in paragraaf 4.2 eerst ingegaan op de algemene uitgangspunten die van toepassing zijn om te bezien of een aanvrager in aanmerking komt voor de woonvoorziening. Daarna wordt in paragraaf 4.3 ingegaan op de individuele woonvoorzieningen.

### 4.2 Algemene uitgangspunten

Op grond van artikel 1.1 lid 1 sub i van de Verordening wordt onder een woonvoorziening verstaan een voorziening, niet zijnde een huishoudelijke voorziening of een rolstoelvoorziening, die de persoon met beperkingen in staat stelt de woning zo normaal mogelijk te gebruiken.

Een uitruimte wordt ook tot de woonvoorzieningen gerekend. Dit is geregeld in de toelichting van artikel 4.2 lid 1 sub b van de Verordening. Op grond van artikel 1.1 lid 1 sub ff van de Verordening wordt onder een uitruimte verstaan een ruimte waarin een persoon

met beperkingen die vanwege een gedragsstoornis ernstig ontremd gedrag vertoont, zich kan afzonderen of tot rust kan komen.

Op grond van artikel 1.1 lid 1 sub z van de Verordening wordt onder woning verstaan een woning, waaronder tevens een woonwagen of een woonschip, bestemd en geschikt voor permanente bewoning en waarbij geen wezenlijke woonfuncties, zoals woon- slaapruiimte, was- en kookgelegenheid en toilet met andere woningen wordt gedeeld.

Onder het normale gebruik van de woonruimte wordt de mogelijkheid verstaan om normale elementaire woonfuncties te kunnen verrichten, zoals slapen, eten, lichaamsreiniging, koken en keukengebruik, horizontale en verticale verplaatsingen binnen de woning en toegang tot de woning. De tuin moet ook kunnen worden gebruikt. Het normale gebruik van de woning strekt zich niet uit tot de zolder en garage ten behoeve van het uitoefenen van een hobby of andere activiteiten. Voor kinderen geldt dat het veilig kunnen spelen in de woonruimte als elementaire woonfunctie wordt beschouwd.

Er bestaat geen recht op woonvoorzieningen die algemeen gebruikelijk zijn. Zie ook hoofdstuk 1.

Iedere woning moet van deugdelijke materialen worden gebouwd en vocht- en tochtvrij zijn. In beginsel kunnen belemmeringen in de woning die voortvloeien uit de aard van de gebruikte materialen of de onderhoudstoestand niet leiden tot het verstrekken van woonvoorzieningen.

Woningverbetering valt niet onder de compensatieplicht. Er is dan immers geen sprake van het opheffen of verminderen van beperkingen die de persoon met beperkingen ondervindt bij het normale gebruik van de woning. Voorbeelden zijn: het aanbrengen van nieuwe deuren of thermopane.

#### **4.2.1 Weigeringsgronden**

De aanvraag voor een woonvoorziening als bedoeld in dit hoofdstuk wordt geweigerd (artikel 4.3 van de Verordening) indien:

##### **a. de beperking of het probleem voortvloeit uit de aard van de in de woning gebruikte materialen;**

Geen woonvoorziening wordt verleend indien de in of aan de woning gebruikte materialen (mede) de oorzaak zijn van de ondervonden beperking, zoals bijvoorbeeld allergie. Dit zijn kosten die algemeen gebruikelijk zijn. Een uitzondering geldt als er sprake is van niet voorzien, onverwacht optredende meerkosten, waarvoor de persoon met beperkingen niet heeft kunnen reserveren, bijvoorbeeld in het geval dat uit de indicatie plotseling blijkt dat de persoon met beperkingen lijdt aan COPD, waardoor de woning moet worden gesaneerd.

Ook wordt geen woonvoorziening verleend indien de ondervonden beperking het gevolg is van achterstallig onderhoud of vocht of tocht, veroorzaakt door in de woning gelegen factoren. De eigenaar van de woning (al dan niet in de huursector) dient zijn woning deugdelijk te onderhouden.

##### **b. de voorziening betrekking heeft op een hoger niveau dan het niveau van voorzieningen in de sociale woningbouw;**

Het uitrustingsniveau in de sociale woningbouw is vastgesteld in het Bouwbesluit 2003. Woonvoorzieningen die op dat uitrustingsniveau worden verstrekt, zijn in beginsel van voldoende kwaliteit. Duurdere of andere voorzieningen hoeven niet te worden verstrekt.

**c. er geen rechtstreeks oorzakelijk verband is tussen de beperking of het probleem en één of meer bouwkundige of woontechnische kenmerken van de woning;**

Om in aanmerking te komen voor woonvoorzieningen moet er een duidelijke samenhang zijn tussen de ondervonden woonproblemen en de beperking die men heeft. Aanvragen voor woonvoorzieningen die hun oorzaak vinden in andere factoren dan die beperking, kunnen worden geweigerd op grond van dit artikel. Hierbij moet wel rekening worden gehouden met eventuele psychosociale problemen, die middels een woonvoorziening gecompenseerd zouden kunnen worden. In artikel 1, lid 6 van de Wet maatschappelijke ondersteuning staat: *‘het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en aan mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behouden en het bevorderen van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijke verkeer’.*

**d. de aanvraag verband houdt met een verhuizing en de persoon met beperkingen verhuist vanuit een adequate of niet-adequate woning naar een niet-adequate woning, tenzij er een, naar het oordeel van het college, gewichtige reden aan de verhuizing ten grondslag ligt.**

Van de aanvrager wordt, gelet op zijn of haar omstandigheden, verwacht dat hij/zij zich maximaal inspant om te verhuizen naar de meest geschikte woning. Het is van belang dat de aanvrager van te voren overlegt met de gemeente. Dat betekent dat indien de aanvrager, afhankelijk van de beschikbaarheid, kan kiezen tussen een geschikte en een minder of niet geschikte woning, van de aanvrager wordt gevraagd te kiezen voor de geschikte woning. Wanneer de aanvrager ondanks een geschikt alternatief toch kiest voor een minder of niet geschikte woning, dan kan dat aanleiding zijn de aanvraag af te wijzen (CRvB, 3 april 1998, reg.nr. 97/3146, gemeente Oosterhout). Dit is evenwel anders indien er een gewichtige reden voor de verhuizing bestaat. Onder gewichtige reden kan onder meer worden verstaan: verhuizen vanwege de aanvaarding van een werkkring elders, verhuizen vanwege een echtscheiding, vanwege het bestaan van een nieuwe duurzame vorm van samenleven.

**e. de voorziening betrekking heeft op hotels/pensions; trekkerswoonwagens; kloosters; tweede woningen; vakantiewoningen; recreatiewoningen; kamerverhuur; voorzieningen in gemeenschappelijke ruimten van woongebouwen die specifiek op personen met beperkingen en ouderen gericht zijn; en voorzieningen in de woning die bij nieuwbouw of renovatie zonder noemenswaardige meerkosten meegenomen hadden kunnen worden.**

Het uitgangspunt is dat een door de woningcorporatie beschikbaar gesteld wooncomplex voor personen met beperkingen zodanig moet zijn ingericht dat dit wooncomplex zowel wat betreft de toegankelijkheid van de woning, als de voorzieningen in de woning zodanig moet zijn uitgerust dat slechts in uitzonderlijke gevallen een beroep wordt gedaan op de woonvoorzieningen op grond van de Wmo.

Het is bij elke aanvraag van belang om te bezien wat de intenties van de woningcorporatie waren op het moment dat het complex werd gebouwd of gerenoveerd.

**f. de aanvraag betrekking heeft op voorzieningen in gemeenschappelijke ruimten, anders dan automatische deuropeners, hellingbanen en extra trapleuningen;**

Op basis van het feit dat voorzieningen op grond van de wet in hoofdstuk 4 zijn gericht op het individu, worden, behalve automatische deuropeners, hellingbanen en extra trapleuningen, geen voorzieningen toegekend die betrekking hebben op gemeenschappelijke ruimten.



**g. de woonvoorziening aangevraagd wordt op een moment dat op basis van leeftijd, gezinssituatie of woonsituatie te voorzien was dat deze voorziening noodzakelijk zou zijn en er geen sprake is van een onverwacht optredende noodzaak;**

Hier wordt met name bedoeld op verhuiskostenvergoedingen. Veel verhuizingen zijn als algemeen gebruikelijk te beschouwen, ook los van de beperking die men heeft. Te denken valt aan verhuizingen van het ouderlijk huis naar een zelfstandige woonruimte, verhuizing van senioren naar een kleinere woning, omdat de eengezinswoning te bewerkelijk is geworden en kinderen reeds zelfstandig wonen.

#### **4.2.2 Primaat van verhuizing**

Artikel 4.6 van de Verordening regelt het primaat van de verhuizing. Dat wil zeggen dat als vast staat dat een aanpassing noodzakelijk is, eerst wordt bezien of verhuizing mogelijk is naar een reeds geheel aangepaste woning, of naar een andere woning die goedkoper en gemakkelijker is aan te passen. Hierbij schrijft artikel 4.6 voor dat telkens een belangenafweging moet worden gemaakt. Het belang dat de gemeente heeft dat de persoon met beperkingen moet verhuizen naar de reeds aangepaste woning moet worden afgewogen tegen het belang dat de persoon met beperkingen heeft om in de woning te blijven wonen. Het belang van de persoon met beperkingen om te blijven wonen in de aan te passen woning weegt in ieder geval zwaarder dan het belang dat de gemeente heeft bij verhuizen als het gaat om aanpassingen waarvan de kosten naar verwachting lager zijn dan € 6.000,--.

Bij de afweging van belangen wordt gekeken naar de volgende aspecten:

##### **a. De beschikbaarheid van aangepaste of eenvoudig aan te passen woonruimten.**

Allereerst is het van belang te bekijken of er een aangepaste of een eenvoudig aanpasbare woning beschikbaar is, of binnen zes maanden beschikbaar komt.

##### **b. Vergelijking aanpassingskosten huidige versus toekomstige woonruimte.**

Om een goede kostenafweging te kunnen maken worden de aanpassingskosten van de huidige woonruimte enerzijds en verhuizing (inclusief eventuele aanpassingskosten in de nieuwe woonruimte) anderzijds vergeleken. Daarbij worden de volgende kosten in elk geval meegenomen in de overweging:

- de kosten van de financiële tegemoetkoming voor verhuis- en inrichtingskosten;
- huidige en voorzienbare toekomstige aanpassingskosten van de reeds bewoonde woonruimte;
- eventuele aanpassingskosten van de nieuwe woning;
- het eventueel vrijmaken van de nieuwe woning door achterblijvers;
- eventuele financiële tegemoetkoming aan de woningeigenaar voor huurderwing.

##### **c. Snelheid waarmee het woonprobleem kan worden opgelost.**

Verhuizen kan soms sneller dan een woning aanpassen. Als er echter niet binnen 6 maanden (jurisprudentie) een geschikte woning vrijkomt is aanpassing van de huidige woonruimte van de persoon met beperkingen een snellere oplossing.

Per individuele situatie wordt, in overleg met betrokkene, beoordeeld wanneer de oplossing moet zijn gerealiseerd.

Uit de Wvg-jurisprudentie blijkt dat het essentieel is dat uit het indicatieadvies blijkt binnen welke medisch aanvaardbare termijn een oplossing gevonden moet zijn voor het woonprobleem.

De consulent beoordeelt aan de hand van de situatie op de huurwoningmarkt of de verhuizing binnen aanvaardbare termijn daadwerkelijk wordt gerealiseerd.

**d. Sociale omstandigheden, aanwezigheid van mantelzorg.**

Bij de afweging in deze zin wordt rekening gehouden met de volgende factoren:

- de binding van de persoon met beperkingen met de buurt, af te lezen aan de tijd die de persoon met beperkingen in de buurt woont;
- de aanwezigheid van familie en/of vrienden binnen de woonkern;
- de aanwezigheid van mantelzorg binnen de woonkern;
- de aanwezigheid van voorzieningen zoals openbaar vervoer en winkels.

**e. Visuele beperkingen**

Indien het mensen betreft met een visuele beperking houdt de gemeente rekening met een aantal extra specifieke factoren:

- veiligheid;
- oriëntatiemogelijkheden;
- toegankelijkheid;
- herkenbaarheid;
- de scherpte en zwakte van licht.

**f. Werksituatie**

Als een persoon met beperkingen door het opleggen van het primaat verder van zijn werk komt te wonen, kan dit reden zijn het primaat niet op te leggen. De beschikbare vervoersmogelijkheden spelen hierbij een doorslaggevende rol.

**g. Woonlastenconsequenties.**

Er zal bij de afweging tussen verhuizen en woningaanpassing, rekening moeten worden gehouden met eventuele woonlastenconsequenties. Hoewel het uitgangspunt is dat een woning wordt gezocht met een vergelijkbaar woongenot en een vergelijkbare huur als de oude woning, is niet altijd te voorkomen dat een dergelijke woning niet voorhanden is en dat een vergelijking moet plaatsvinden tussen de oude woning en een nieuwe woning met een hogere huur en/of hoger woongenot.

Verhuizen naar een woning met een hogere huur kan voor de gemeente een kostenbesparing opleveren, maar voor de ondersteuningsbehoevende leiden tot hogere woonlasten in vergelijking tot de situatie dat er sprake zou zijn van aanpassing van de huidige woning. Op basis van een rechterlijke uitspraak (CRvB, 18-08-1998, 96/9851 Wvg) moet de draagkracht van de aanvrager worden meegenomen in de overwegingen. Het verschil tussen de “nieuwe” huur en de “oude” huur mag niet noemenswaardig hoger zijn dan de draagkracht van de aanvrager. Daarbij wordt rekening gehouden met de te ontvangen huurtoeslag (de maximale huurtoeslaggrens is op een ondersteuningsbehoevende in een aangepaste woning niet van toepassing). Er wordt dus uitgegaan van het verschil tussen de oude en nieuwe huur na aftrek van de huurtoeslag (of gelijksoortige tegemoetkomingen).

Dit betekent dat de voor eigen rekening blijvende huurkosten van de aangeboden woning vrijwel gelijk of lager moeten zijn dan de huur van de “oude” woning.

Indien men verhuist van een eigen woning naar een huurwoning, is het van belang rekening te houden met het verlies van de hypotheek en de daaraan gekoppelde belastingfaciliteiten, wat maandelijks een lager inkomen kan opleveren.

**h. Is de persoon met beperkingen eigenaar van de woonruimte**

Bij de afweging tussen verhuizen of aanpassen van een eigen woning houdt de gemeente rekening met zowel de emotionele als de financiële consequenties die dit voor betrokkene heeft. Het verhuizen vanuit een koopwoning heeft meer consequenties dan vanuit een

huurwoning, vooral financiële. Een eigenaar heeft doorgaans geld geleend en/of een hypotheek op het huis. Als vermogensverliezen optreden of als de persoon met beperkingen veel aan de woning heeft verbeterd, is, afhankelijk van de hoogte van het financiële nadeel, het vragen om te verhuizen wellicht onredelijk. Dit zou ook kunnen gelden in het geval een eigenaar in staat en bereid is om zelf een bedrag bij te passen. Deze aspecten moeten in ieder geval worden meegenomen in de afweging.

Indien een financiële tegemoetkoming wordt verleend voor aanpassing van de eigen woning verbindt de gemeente hieraan de voorwaarde dat betrokkene, of zijn/haar huisgenoten, aan de gemeente doorgeeft wanneer de woning wordt verkocht. De gemeente heeft dan de mogelijkheid om een ander persoon met beperkingen te attenderen op de verkoop van deze woning.

#### 4.2.3 Primaat losse woonunit

Komt verhuizing niet in aanmerking, dan zal beoordeeld moeten worden welke aanpassingen noodzakelijk zijn. Hierbij geeft de Verordening nog een primaat aan in artikel 4.7, te weten het primaat van de losse woonunit.

Onder een losse woonunit wordt een verplaatsbare unit verstaan die tijdelijk kan worden ingezet. Zo'n unit kan een complete slaapkamer met natte cel betreffen in de vorm van een soort port cabin. Maar een unit kan ook een natte cel betreffen die aan een tuindeur of keukendeur wordt gekoppeld.

Door het verstrekken van een herbruikbare losse woonunit wordt beoogd kapitaalvernietiging te voorkomen.

Het verstrekken van een losse woonunit dient *uitsluitend* te worden overwogen in de volgende situaties:

- de situatie van de geïndiceerde aanvrager vraagt om een snelle en adequate oplossing. Met name voor bijvoorbeeld een aanvrager met een snel progressief ziektebeeld (bijvoorbeeld een spierziekte) kan snelheid van groot belang zijn;
- de geïndiceerde voorziening bestaat uit een aanbouw of een aanzienlijke verbouwing, waarmee een bedrag is gemoeid van tenminste het bedrag zoals dat staat vermeld in het BMO;
- de woningeigenaar is niet bereid en in staat om de aangepaste woning blijvend ter beschikking te stellen aan personen met beperkingen die behoefte hebben aan een dergelijke woning.

Het is overigens de vraag of het inzetten van een herbruikbare losse woonunit altijd goedkoper is dan het aanpassen van de woning. Bij het overwegen of voor een unit wordt gekozen, dient naast de huur- of koopprijs van die unit rekening te worden gehouden met vergunningskosten, transportkosten, fundatiekosten, nutsvoorzieningen, plaatsingskosten en de bouwkundige kosten voor sluit of aansluiting. Indien de unit niet meer nodig is, behoren tevens de verwijderingskosten en kosten voor het terugbrengen van de woning in de oude staat tot de kosten worden gerekend. Een en ander dient te worden afgezet tegen de kosten van een aanbouw of verbouwing van de woning.

Het programma van eisen zoals dat geldt voor een aanbouw kan gebruikt worden voor een losse woonunit. Het is daarbij van belang in de beschikking vast te leggen dat als de unit niet meer nodig is, dit aan de gemeente moet worden gemeld. De gemeente kan er dan zorg voor dragen dat de unit verwijderd wordt en de woning in de oude staat wordt teruggebracht. Deze kosten maken onderdeel uit van de verstrekking van een losse woonunit.

Voor zover na afweging van de belangen wordt gekozen voor een losse woonunit wordt deze uitsluitend verstrekt in natura (in bruikleen).

Is een losse unit niet mogelijk, of is de aanpassing niet zodanig dat deze afweging gemaakt moet worden, dan kan de stap naar de al dan niet-bouwkundige aanpassing worden gemaakt.

### 4.3 De individuele woonvoorzieningen

#### 4.3.1 Verhuis- en herinrichtingskosten

##### Omschrijving van de voorziening

De aanvrager kan op grond van artikel 4.1 sub a van de Verordening in aanmerking komen voor een tegemoetkoming in de verhuis- en herinrichtingskosten. De hoogte van deze tegemoetkoming is opgenomen in het BMO.

##### Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen

Indien de uitkomst van de belangenafweging zoals bedoeld in paragraaf 2.2 (Primaat van verhuizen) is dat een financiële tegemoetkoming voor verhuizing en inrichting adequaat is, dan wordt een tegemoetkoming toegekend van in beginsel het bedrag zoals dat is genoemd in het BMO.

Als verhuizing is geïndiceerd voor meerdere personen met beperkingen die wonen in dezelfde woning, en die gezamenlijk gaan verhuizen naar een adequate woning, wordt slechts eenmaal een tegemoetkoming in de verhuis- en herinrichtingskosten toegekend.

Indien een persoon met beperkingen verhuist ten gevolge van gezinsuitbreiding wordt slechts een tegemoetkoming in de verhuis- en herinrichtingskosten toegekend als de gezinsuitbreiding heeft geleid tot beperkingen in de woning.

Hierbij geldt dat twee kinderen (tot 18 jaar) een slaapkamer kunnen delen (grootte van een echtparenslaapkamer = 16m<sup>2</sup>), mits deze qua oppervlakte toereikend is.

##### Vorm van de verstrekking

Een voorziening in de kosten van verhuizing en herinrichting wordt verstrekt in de vorm van een financiële tegemoetkoming. De hoogte van de tegemoetkoming in de verhuis- en herinrichtingskosten is vastgelegd in het BMO Emmen.

#### 4.3.2 Een bouwkundige of woontechnische woonvoorziening en de losse woonunit

##### Omschrijving van de voorziening

Een bouwkundige of woontechnische woonvoorziening betreft een aanpassing van de woning ter compensatie van de problemen die in de woning spelen ten aanzien van de bewoner met een beperking. Het betreft aanpassingen die aard- en nagelvast aan de woning worden bevestigd en daarom deel uitmaken van de woning. Een en ander is geregeld in artikel 4.2 lid 1 sub b van de Verordening.

**Een paar voorbeelden** van een bouwkundige of woontechnische aanpassing zijn: het installeren van een vaste patiëntenlift of traplift, een vast douchezitje, aanpassing van de douche, aanpassing van het toilet en het vergroten van de woning door het realiseren van een aan- of uitbouw.

##### Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen

Maatwerk, met als uitgangspunt de goedkoopst adequate voorziening. Voor wat betreft het realiseren van een aanbouw geldt het **primaat van de losse woonunit** (artikel 4.7 Verordening). De losse woonunit is geen aanpassing die aard- en nagelvast aan de woning wordt bevestigd. Het betreft een herbruikbare unit.

### **Vorm van de verstrekking**

Een bouwkundige of woontechnische woonvoorziening wordt, behalve in geval van een losse woonunit, uitsluitend verstrekt in de vorm van financiële tegemoetkoming. De beschikking moet zowel worden verzonden naar de aanvrager als naar de woningeigenaar. De financiële tegemoetkoming moet worden uitbetaald aan de woningeigenaar. De losse woonunit wordt uitsluitend verstrekt in natura (bruikleen).

### **Bijzonderheden**

Kostenverhogende materialen voor een hoger kwaliteitsniveau, zoals luxe tegels of sanitair in kleur, evenals niet noodzakelijke extra werkzaamheden, komen niet voor vergoeding in aanmerking. Deze meerkosten komen voor rekening van de huurder of woningeigenaar. Voor het kwaliteitsniveau van de aanpassing kan aangesloten worden bij de eisen zoals deze in het Bouwbesluit zijn geformuleerd.

De hoogte van de financiële tegemoetkoming bedraagt 100% van de voor vergoeding in aanmerking komende kosten volgens inkooprijzen.

Bij een losse woonunit en een aanbouw wordt tevens een bedrag voor de kosten van stoffering van die unit verstrekt. De bedragen die hiervoor verstrekt worden, zijn overeenkomstig de Nibud-bedragen voor vergoeding voor vloerbedekking en gordijnen na sanering van de woning. Deze bedragen zijn opgenomen in het BMO artikel 4.1.

Bij het vergroten van de woning wordt er van uitgegaan dat de eigenaar van de woning zijn opstalverzekering aan de hogere herbouwwaarde van de woning aanpast.

Het aanpassen van eigen woningen, behalve in geval van het installeren van een losse woonunit, kan leiden tot een waardevermeerdering van deze woning. De eventuele meerwaarde die rechtstreeks verband houdt met de aanbouw komt ten goede aan de gemeente als het huis verkocht wordt. In het algemeen zal een waardevermeerdering zich uitsluitend voordoen bij een aan- of uitbouw van de woning. Het toepassen van het anti-speculatiebeding beperkt zich daarom tot de meerwaarde die is ontstaan door de aanpassingen.

In de Verordening is geregeld dat de belanghebbende uitsluitend verplicht is om terug te betalen indien de woning binnen 10 jaar na het aanbrengen van de voorziening wordt verkocht. Het terug te betalen bedrag bedraagt maximaal het bedrag waarvoor de voorziening is aangebracht.

De meerwaarde wordt bepaald op grond van taxatie die wordt uitgevoerd door een door de gemeente aan te wijzen taxateur. De taxatiekosten komen voor rekening van de gemeente.

#### **4.3.2.1 De uitruimte**

##### **Omschrijving van de voorziening**

Op grond van artikel 4.2 lid 1 sub b van de Verordening kan een voorziening toegekend worden voor het realiseren van een uitruimte. Bij een uitruimte is geen sprake van een ergonomische belemmering. De belemmering wordt niet rechtstreeks ondervonden als gevolg van lichamelijke functionele beperkingen.

Een uitruimte is een verblijfsruimte waarin een persoon die vanwege een gedragsstoornis ernstig ontremd gedrag vertoont zich kan afzonderen of tot rust kan komen (artikel 1.1 lid 1 sub ff). In het kader van de Wmo kan een voorziening worden getroffen voor het creëren van een ruimte waar de onderhavige persoon tot zichzelf kan komen en kan verblijven zonder dat hij/zij zich verwondt en zonder dat toezicht nodig is of waar toezicht beter mogelijk is. In de

meeste eengezinswoningen hebben de kinderen wel de beschikking over een slaapkamer op een bovenverdieping, maar ontbreekt het toezicht of toezicht op andere kinderen is niet mogelijk.

### **Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen**

De doelgroep betreft personen die vanwege een gedragsstoornis ernstig ontremd gedrag vertonen. Het zal veelal gaan om verstandelijk en/of lichamelijk gehandicapten met psychische component in de handicap die leidt tot gedragsstoornissen. Het gaat dan bijvoorbeeld om hyperactiviteit, dwangmatig en stereotiep handelen, contactbeperkingen, stemmingsschommelingen, autisme etc.

Om een uitruimte als voorziening te kunnen treffen dient er sprake te zijn van een zelfstandige woonruimte. Met andere woorden: indien de persoon met de beperkingen het hoofdverblijf heeft in een AWBZ-instelling en alleen in de weekeinden en op enkele vakantiedagen op het thuisadres verblijft, is er geen sprake van een zelfstandige woonsituatie. Verder dient het ontremde gedrag ernstig te zijn, waarvan sprake zal zijn als dit gedrag is te rangschikken binnen de reikwijdte van de indicatie voor een opname in een inrichting zoals bedoeld in artikel 8 van de AWBZ. Tenslotte dient de uitruimte dienstig te zijn aan de belangen van de persoon met de beperking. Indien de gevolgen van de gedragsproblemen niet de belangen van de persoon met de beperking, maar wel die van anderen aangaan (hinder van anderen) is er geen noodzaak om een uitruimte te creëren.

Hoe groot de uitruimte dient te zijn, zal moeten blijken uit het medisch en ergonomisch advies dat door de gemeente is aangevraagd. Denkbaar is dat hierbij wordt uitgegaan van een oppervlaktegrootte vergelijkbaar met die van een (rolstoel)slaapkamer.

Eerst wordt gekeken of in de woning voldoende ruimte is om de uitruimte te creëren. Indien dat niet mogelijk is wordt bezien of een aanbouw of een losse woonunit moet worden gecreëerd. Zie ook de regels over het primaat van de losse woonunit, artikel 4.7 Verordening. Verdere eisen aan de uitruimte zijn:

de inrichting dient sober te zijn, zo min mogelijk losse voorwerpen/veiligheidsglas/veilige raam- en deursluitingen/voldoende ventilatie en lichtinval.

### **Vorm van de verstrekking**

Eerst wordt bezien of de uitruimte kan worden verstrekt in de vorm van een losse woonunit (bruikleen). Indien dat niet kan, wordt een financiële tegemoetkoming verstrekt.

## **4.3.2.2 Bezoekbaar maken van een woning**

### **Omschrijving van de voorziening**

Een persoon met beperkingen komt slechts voor één van de in de Verordening genoemde individuele voorzieningen in aanmerking indien deze persoon zijn woonplaats heeft in de gemeente Emmen (artikel 1.2 lid 1 sub e Verordening). Een uitzondering op de hoofdregel staat vermeld in artikel 4.8 van de Verordening. In dit artikel staat vermeld dat een voorziening van bouwkundige of bouwtechnische aard, bestaande uit het bezoekbaar maken van de woning, kan worden verleend aan de woningeigenaar indien de woning is gelegen in de gemeente Emmen. De voorziening moet worden getroffen voor een persoon met beperkingen die is opgenomen (intramuraal) in een AWBZ-instelling binnen of buiten Emmen. Deze persoon hoeft dus geen inwoner te zijn van de gemeente Emmen. Het bezoekbaar maken houdt in dat de persoon met beperkingen de woning moet kunnen bereiken en de woonkamer en het toilet moet kunnen bereiken en gebruiken. Voor zover het toilet in de badkamer is gesitueerd geldt dat de badkamer moet kunnen worden bereikt en dat het in die badkamer gesitueerde toilet moet kunnen worden gebruikt.

Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling de woning zodanig aan te passen dat deze logeerbaar wordt.

#### **Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen**

De persoon met beperkingen verblijft intramuraal in de AWBZ-instelling en komt regelmatig (bijvoorbeeld in weekeinden en vakanties) de familie bezoeken. Die familie bewoont een woning in de gemeente Emmen. De voorziening wordt maximaal één keer verstrekt aan de woningeigenaar.

#### **Vorm van de verstrekking**

De voorziening wordt verstrekt in de vorm van een financiële tegemoetkoming. De hoogte hiervan is gelijk aan de hoogte van de verhuiskostenvergoeding, zoals opgenomen in het BMO.

#### **4.3.2.3 Woonwagens en woonschepen**

Aanpassingen aan woonwagens en woonschepen kunnen onder de volgende voorwaarden verstrekt worden:

- indien de technische levensduur van de woonwagen nog minimaal vijf jaar is;
- de standplaats niet binnen vijf jaar voor opheffing in aanmerking komt;
- de woonwagen ten tijde van de indiening van de aanvraag voor een woonvoorziening bij de gemeente op de standplaats stond; en
- de hoofdbewoner van een woonwagen in het bezit is van een bewoningsvergunning.

Indien de persoon met beperkingen een woonschip bewoont, kan een aanpassing slechts worden verleend, indien:

- de technische levensduur van het woonschip nog minimaal vijf jaar is;
- het woonschip nog minimaal vijf jaar op de ligplaats mag blijven liggen.

Eenzijds zijn alle woonsituaties die niet gericht zijn op een permanent zelfstandig hoofdverblijf uitgesloten (bv. vakantieparken). Anderzijds zijn situaties waarbij, gezien de aard van het soort gebouw, verondersteld mag worden dat bepaalde voorzieningen standaard aanwezig zijn, uitgesloten.

Indien de technische levensduur van de woonwagen of het woonschip minder dan vijf jaar is of de standplaats van de woonwagen binnen vijf jaar voor opheffing in aanmerking komt of het woonschip niet tenminste nog vijf jaar op de ligplaats mag liggen, kan toch een tegemoetkoming worden aangevraagd in de kosten van aanpassing.

#### **Vorm van de verstrekking**

De voorziening wordt verstrekt in de vorm van een financiële tegemoetkoming.

#### **4.3.3 Een niet bouwkundig of niet woontechnische woonvoorziening**

##### **Omschrijving van de voorziening**

Op grond van artikel 4.2 lid 1 sub c van de Verordening kan een persoon met beperkingen in aanmerking komen voor het realiseren van een aanpassing van niet-bouwtechnische of niet woontechnische aard in of aan de woning. Het gaat hierbij om woonvoorzieningen die niet bouwkundig of niet woontechnisch zijn en die niet aard- en nagelvast met de woning zijn verbonden. Een paar **voorbeelden** van deze voorzieningen zijn:

- woningsanering in verband met acute COPD (zie hieronder);

- patiëntenliften, pakpaal;
- douche-hulpmiddelen, toilethulpmiddelen, zoals bijvoorbeeld een losse douchestoel of toiletstoel zonder of met wielen, een douchebrancard, glijplank, badplank;
- aangepaste box en aankleedtafels voor kinderen.

Een en ander is geregeld in artikel 4.2 lid 1 sub c van de Verordening.

#### *Patiëntenliften*

Het gaat hier over mobiele patiëntenliften. Een vaste patiëntenlift valt onder de bouwkundige en woontechnische woonvoorziening.

#### *Douchehulpmiddelen, toilethulpmiddelen*

Losse hulpmiddelen voor gebruik in de "natte cel" en het toilet vallen onder de verantwoordelijkheid van de gemeente in het kader van de Wmo (b.v. badzitjes, badplanken, douchestoel, douchewagens, douchebrancards, toiletverhogers, toiletstoelen).

Voor kinderen met beperkingen in de leeftijd van 2 tot 15 jaar zijn speciale douchestoelen en gecombineerde douche-/toiletstoelen ontwikkeld. Het zijn al dan niet (elektrisch) kantelbare stoelen, gemaakt van kunststof dat goed is schoon te maken.

De overige ADL-hulpmiddelen (voor het aan- en uitkleden, slapen, eten, drinken, zitten) vallen onder de verantwoordelijkheid van de zorgverzekeraar in het kader van de AWBZ.

#### *Aangepaste box en aankleedtafels voor kinderen*

Het betreft hier een aankleedvoorziening voor een ouder of verzorger met beperkingen met kinderen. Het kind mag niet ouder zijn dan vier jaar om voor de voorziening in aanmerking te komen.

### **Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen**

#### *Patiëntenliften/pakpaal*

Bij het indiceren dient aandacht te worden besteed aan:

- de te verwachten transfers en hun bestemming;
- de mogelijkheden van de persoon (en partner) met beperkingen (actieve of passieve lift);
- de indeling van de woning en de aanwezige inrichtingselementen;
- de beschikbare ruimte;
- de noodzakelijke lichamelijke ondersteuning van de persoon met beperkingen.

#### **Transfers, die vallen onder de Wmo**

- Wie een transfer moet maken (vanuit rolstoel naar bed, vanuit bed naar een stoel enz.) kan een beroep doen op een tillift of een veelal goedkoper alternatief. Dat valt onder de Wmo.
- Wie van positie moet veranderen in bed kan gebruik maken van een papegaai (aan bed) (Zorgverzekeringswet) of een alternatief daarvan. Dat valt dus onder de Zvw. Dat die alleen maar een aan het bed bevestigde papegaai vergoedt, maakt niet dat dit Wmo wordt. Het is geen bouwkundige woonvoorziening of een alternatief daarvoor.

#### *Douchehulpmiddelen, toilethulpmiddelen*

Maatwerk, met als uitgangspunt de goedkoopst adequate voorziening.

#### *Aangepaste box en aankleedtafels voor kinderen*



Maatwerk, met als uitgangspunt de goedkoopst adequate voorziening.

### **Vorm van de verstrekking**

De bovengenoemde voorzieningen worden in natura of in de vorm van een PGB verstrekt. Bij een verstrekking in natura zorgt de gemeente voor eventuele reparatie en onderhoud. Bij verstrekking in de vorm van een PGB, is in het PGB tevens een vergoeding voor reparatie en onderhoud inbegrepen.

#### **4.3.3.1 Woningenanering**

##### **Omschrijving van de voorziening**

De aanvrager kan op grond van artikel 4.2 lid 1 sub c van de Verordening in aanmerking komen voor een niet bouwkundige of woontechnische woonvoorziening voor woningsanering die als gevolg van allergie, astma of chronische bronchitis (samengevat: COPD) noodzakelijk is. Sanering is slechts mogelijk bij een acute noodzaak en op grond van een heldere indicatie. In beginsel worden uitsluitend de kosten van vloerbedekking en gordijnen vergoed.

##### **Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen**

In de regel kan de voorziening worden verstrekt indien:

- de aanvrager bij de aanschaf niet van tevoren had kunnen vermoeden dat COPD zou ontstaan/verergeren;
- vervanging van het artikel medisch gezien op zeer korte termijn noodzakelijk is.

Geen voorziening kan worden verstrekt indien:

- het treffen van een voorziening niet tot verbetering van de situatie van de aanvrager leidt;
- de aanvrager bij aanschaf van het artikel redelijkerwijs had kunnen weten dat hij/zij overgevoelig op bepaalde stoffen reageert.

De sanering beperkt zich tot de ruimten die door de persoon met beperkingen het meest worden gebruikt en waarvan het CIZ of de longverpleegkundige de noodzaak tot sanering heeft vastgesteld. In het algemeen gaat het dan om de slaap- en woonkamer. De keuken en slaapkamers van huisgenoten komen daarom niet voor sanering in aanmerking.

Bij vervanging door rolstoeltapijt wordt de vloerbedekking in alle kamers die door de persoon met beperkingen moeten worden gebruikt vervangen.

### **Vorm van de verstrekking**

De voorziening betreft een voorziening voor het realiseren van een aanpassing van niet-bouwtechnische of woontechnische aard in of aan de woning zoals bedoeld in paragraaf 4.3.4 en wordt verstrekt in de vorm van een PGB.

### **Bijzonderheden**

Bij het bepalen van omvang van de voorziening wordt rekening gehouden met een reguliere afschrijftermijn van 8 jaar op de bestaande stoffering. Als de bestaande stoffering volgens deze afschrijftermijn aan vervanging toe zou zijn (dus ouder dan 8 jaar), dan wordt er geen vergoeding verstrekt. De omvang van de voorziening in de kosten van vloerbedekking en gordijnstof in verband met het saneren van de woning wordt vastgesteld op maximaal de prijzen zoals die zijn vermeld in de Nibudprijzengids, te verminderen met:

- 0% indien het te vervangen artikel nieuwer is dan twee jaar;
- 25% indien het te vervangen artikel tussen de twee en vier jaar oud is;
- 50% indien het te vervangen artikel tussen de vier en zes jaar oud is;
- 75% indien het te vervangen artikel tussen de zes en acht jaar oud is.

#### 4.3.4 Tijdelijke huisvesting

##### **Omschrijving van de voorziening**

Op grond van de artikelen 4.2 lid 1 sub e en 4.9 van de Verordening kan een voorziening in de kosten van tijdelijke huisvesting worden verleend die door de aanvrager moeten worden gemaakt in verband met:

- a. tijdelijk betrekken van zelfstandige woonruimte;
- b. tijdelijk betrekken van niet-zelfstandige woonruimte of
- c. langer aanhouden van de te verlaten woonruimte.

##### **Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen**

De voorziening wordt uitsluitend verstrekt voor de periode dat de aan te passen woonruimte door het realiseren van de woningaanpassing niet bewoond kan worden en de aanvrager als gevolg daarvan voor dubbele woonlasten komt te staan.

De voorziening in de kosten van tijdelijk huisvesting wordt slechts verstrekt als de aanvrager redelijkerwijs niet kan voorkomen dat hij/zij dubbele woonlasten heeft. De voorziening duurt in beginsel maximaal zes maanden.

##### **Vorm van de verstrekking**

De voorziening wordt uitsluitend verstrekt in de vorm van een financiële tegemoetkoming. De hoogte van de financiële tegemoetkoming bedraagt de werkelijke kosten van de maandelijkse huur van de aanvrager voor de door hem bewoonde woonruimte (minus de huurtoeslag), doch maximaal het bedrag van de maandelijkse maximaal subsidiabele huur ingevolge de Wet op de huurtoeslag, een en ander vermenigvuldigd met maximaal 6 maanden. Na 6 maanden wordt de situatie opnieuw beoordeeld.

#### 4.3.5 Huurderving

##### **Omschrijving van de voorziening**

Op grond van de artikelen 4.2 lid 1 sub f en 4.10 van de Verordening kan de woningeigenaar in aanmerking komen voor voorziening in de kosten van tijdelijk huurderving teneinde de woning ter beschikking of opnieuw ter beschikking te laten komen voor een persoon met beperkingen. Dit artikel geldt zowel voor sociale als particuliere verhuurders.

##### **Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen**

Om in aanmerking te komen voor huurderving moet de woningeigenaar een aanvraag indienen bij de gemeente.

##### **Vorm van de verstrekking**

De voorziening wordt uitsluitend verstrekt in de vorm van een financiële tegemoetkoming. De hoogte van de financiële tegemoetkoming wordt vastgesteld op basis van de werkelijke kosten per maand, doch maximaal op het bedrag van de maximale subsidiabele huur op grond van de Wet op de huurtoeslag. De financiële tegemoetkoming wordt verstrekt voor een periode van in beginsel maximaal zes maanden, waarbij de eerste maand niet voor vergoeding in aanmerking komt.

## Hoofdstuk 5 Het zich lokaal verplaatsen per vervoermiddel

### 5.1 Inleiding

Een persoon met beperkingen kan voor een individuele vervoersvoorziening in aanmerking worden gebracht indien:

- a. aantoonbare beperkingen of problemen het de persoon met beperkingen onmogelijk maken om in de directe woon- en leefomgeving sociale contacten te onderhouden en deel te nemen aan het leven van alledag; en/of
- b. aantoonbare beperkingen of problemen het de persoon met beperkingen onmogelijk maken om buiten de directe woon- en leefomgeving sociale contacten te onderhouden en deel te nemen aan het leven van alledag, waardoor deze persoon in een sociaal isolement of vervreemding geraakt; en
- c. een algemene vervoersvoorziening, zoals het openbaar vervoer, niet voorziet in een snelle en adequate oplossing.

Een persoon met beperkingen kan in aanmerking worden gebracht voor één of een combinatie van één van de volgende soorten individuele vervoersvoorzieningen:

- a. de collectieve vervoersvoorziening;
- b. vergoeding voor gebruik van de reeds in bezit zijnde eigen auto of auto van derden;
- c. vervoer per taxi of rolstoeltaxi;
- d. een gesloten buitenwagen met verbrandingsmotor;
- e. een auto;
- f. een vergoeding voor het gebruik van een te verstrekken of verstrekte gesloten buitenwagen of auto;
- g. een (compacte) scootmobiel;
- h. een elektrische rolstoel;
- i. een ander vervoermiddel dan de vervoermiddelen genoemd onder d, e, g en h;
- j. een aanpassing aan de onder d, e, g en h genoemde voorzieningen.

De collectieve vervoersvoorziening, zo nodig in combinatie met een andere voorziening, heeft voorrang.

De collectieve vervoersvoorziening wordt uitsluitend in natura verleend.

De individuele vervoersvoorzieningen zoals hierboven onder d, e, g h en i worden in natura of in de vorm een persoonsgebonden budget verleend.

De individuele vervoersvoorzieningen zoals hierboven onder b, c en f worden in de vorm van een financiële tegemoetkoming verleend.

Hieronder wordt in paragraaf 5.2 eerst ingegaan op de algemene uitgangspunten die gelden voor alle vervoersvoorzieningen. Daarna wordt ingegaan op de individuele vervoersvoorzieningen.

### 5.2 Algemene uitgangspunten

Vervoersvoorzieningen zijn bedoeld om de beperkingen die iemand bij het verplaatsen buitenshuis ondervindt op te heffen, of te verminderen. Het gaat hierbij om verplaatsingen die mensen gewend zijn te maken in het kader van het “leven van alledag”.

We onderscheiden twee terreinen waarop vervoer mogelijk is, te weten:

- het vervoer over de **lange afstand**, de afstand waarvoor een persoon zonder beperkingen het openbaar vervoer zou kunnen nemen. Hierbij kunnen we onderscheid maken tussen regionaal vervoer en bovenregionaal vervoer. Voor regionaal vervoer geldt de compensatieplicht. Voor bovenregionaal vervoer in beginsel niet, tenzij de aanvrager dreigt te vereenzamen en gebruikmaking van Valys niet adequaat is;
- het vervoer over de **korte en middellange afstand**, in de woonomgeving, het zogenaamde “loop” en “fietsvervoer”.

Om te bezien wat de aanvrager wil, zal altijd eerst de vervoersbehoefte van de aanvrager in beeld moeten worden gebracht. Dit wordt beschreven in paragraaf 5.2.1.

### 5.2.1 De vervoersbehoefte

Bij het onderzoek naar de goedkoopste adequate vervoersvoorziening is het noodzakelijk de vervoersbehoefte van de persoon met beperkingen vast te stellen.

Deze behoefte wordt onderzocht aan de hand van de volgende kenmerken:

1. verplaatsingsgedrag;
2. het verplaatsingsmotief (waarom);
3. de verplaatsingsbestemming (waarheen);
4. de frequentie van verplaatsen (hoe vaak).

#### 5.2.1.1 Het verplaatsingsgedrag

Wanneer het tegendeel niet duidelijk blijkt, is uitgangspunt dat de vervoersbehoefte enigszins gerelateerd is aan de leeftijd. In navolging van het Wvg-beleid wordt er daarom van uitgegaan dat:

- a. kinderen jonger dan 4 jaar geen vervoersprobleem hebben voor zover betrekking hebbend op begeleiding en gesloten vervoer. Gevallen waarin deze regel onredelijk zou zijn worden individueel beoordeeld. Dit laatste is bijvoorbeeld het geval met kinderen jonger dan 4 jaar die vanwege gebruik van een speciale wandelwagen/rolstoel niet met het openbaar vervoer kunnen reizen;
- b. kinderen van 4 tot en met 11 jaar geen zelfstandige verplaatsingsbehoefte hebben. Uitgangspunt is dat ze worden begeleid door de ouders;
- c. kinderen van 12 tot 16 jaar zich ontwikkelen in de richting van volwassen verplaatsingsgedrag waarbij steeds vaker en verder weg wordt gegaan. Uitgangspunt is dat ze, naar keuze van de aanvrager, worden begeleid door de ouders;
- d. kinderen vanaf 16 jaar een volwassen en zelfstandig verplaatsingsgedrag hebben.

In de gevallen waarin bovenstaande uitgangspunten onredelijk werken, wordt maatwerk geleverd. Uitgangspunt is dat kinderen van 4 jaar tot 16 jaar met een fysieke beperking de keuze hebben tussen collectief vervoer of een individuele vervoersvergoeding. Indien er geen loopbeperking is, en de beperking verstandelijk in plaats van fysiek van aard is, kan collectief vervoer een adequate compensatie bieden. Dit wordt bepaald op basis van intern beleid.

#### 5.2.1.2 Het verplaatsingsmotief en de verplaatsingsbestemming

##### *Het leven van alledag in de directe woon- of leefomgeving*

Bij de te verstrekken vervoersvoorziening wordt ten aanzien van de vervoersbehoefte ten behoeve van de maatschappelijke participatie uitsluitend rekening gehouden met de verplaatsingen in de directe woon- en leefomgeving in het kader van het leven van alledag, tenzij zich een uitzonderingssituatie voordoet, waarbij het gaat om een bovenregionaal contact, dat uitsluitend door de aanvrager zelf bezocht kan worden, terwijl het bezoek voor de

aanvrager noodzakelijk is om dreigende vereenzaming te voorkomen. Het gaat dus om verplaatsingen die de gemiddelde Nederlander in zijn/haar eigen woonomgeving maakt, zoals vervoer om boodschappen te doen, vrienden en familie te bezoeken, vervoer naar clubs en sociaal-culturele of religieuze instellingen. Voor zover de aanvrager een beroep doet op de uitzonderingssituatie, moet eerst worden gezien of de mogelijkheden van Valys, een voorliggende voorziening, een adequate oplossing kan bieden voor het vervoer buiten de regio.

Artikel 5.3 lid 3 van de Verordening geeft aan dat de te verstrekken individuele vervoersvoorziening het mogelijk moet maken dat de aanvrager zich tussen 1500 en 2000 km per jaar kan verplaatsen in de regio.

#### *Vervoer in verband met werk*

Bij de beoordeling van aanspraken op vervoersvoorzieningen wordt geen rekening gehouden met vervoersbehoefte in verband met werk. Voor mensen die in dienstbetrekking werken en mogelijk voor zelfstandigen zijn er voorliggende voorzieningen, zoals de voormalige Wet-Rea-voorzieningen die zijn overgeheveld naar WAO/WIA, Wajong en ZW. Deze regelingen worden uitgevoerd door het UWV.

Werknemers die werkzaam zijn in de sociale werkvoorziening (Wsw) kunnen voor woon-werkverkeer op basis van de CAO-Wsw een beroep doen op hun werkgever (veelal Emco).

#### *Vervoer in verband met vrijwilligerswerk*

De (extra) vervoersbehoefte in verband met het verrichten van vrijwilligerswerk is in beginsel geen aanleiding voor het verstrekken van een daarbij passende (extra) vervoersvoorziening. Het uitgangspunt is dat de organisatie waarvoor het vrijwilligerswerk wordt verricht de aanvrager tegemoet komt in de kosten van het vervoer. Indien de organisatie waarvoor het vrijwilligerswerk wordt verricht hieraan niet kan voldoen en het vrijwilligerswerk voor de persoon van de aanvrager noodzakelijk wordt geacht voor zijn/haar maatschappelijke participatie, kan worden gezien in hoeverre de extra vervoersbehoefte kan worden gecompenseerd.

#### *Vervoer in verband met therapie, dagbehandeling/dagopvang of bezoek aan medische behandelaars*

Vervoer van en naar medische behandelaars, behalve huis- en tandarts, viel niet onder de Wvg en valt evenmin onder de Wmo. Het is niet te beschouwen als vervoer in het kader van het leven van alledag. Bovendien zijn er voor bepaalde situaties voorliggende voorzieningen, zoals de Regeling Zorgverzekering (ziekenvervoer).

Het vervoer naar bijvoorbeeld dagopvang of dagverzorging valt in principe evenmin onder de Wmo-compensatieplicht. Deze bestemmingen zijn niet te vatten onder de verplaatsingen die mensen – in de regel - van dag tot dag plegen te ondernemen, hoewel er op basis van jurisprudentie spaarzaam uitzonderingen worden gemaakt. Een duidelijke lijn is nog niet te ontdekken, omdat het in die uitspraken om uitzonderlijke gevallen ging.

Aanvragen voor vervoersvoorzieningen met dit doel zullen daarom kritisch moeten worden beoordeeld. Medische noodzaak, het al dan niet (overwegend) therapeutische karakter van de dagopvang en de erkenning/financiering van de dagopvang op basis van de AWBZ spelen volgens de jurisprudentie een rol. Heeft de dagopvang een overwegend therapeutisch karakter, of wordt die erkend of gefinancierd in AWBZ-kader, dan is er aanleiding om het vervoer in verband daarmee niet te beschouwen als vervoer in het kader van het leven van alledag.

*Vervoer in verband met het volgen van onderwijs*

Vervoer in verband met onderwijs valt evenmin onder de Wmo-compensatieplicht. Er zijn voorliggende voorzieningen, zoals het leerlingenvervoer op grond van de onderwijswetgeving, en voorzieningen die via het UWV worden verstrekt, de voormalige Wet Rea-voorzieningen.

Voor kinderen met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking die in het weekeinde van de woonvorm (school) naar huis (heen en terug) vervoerd moeten worden kan ook een beroep gedaan worden op het leerlingenvervoer (zie ook verordening Leerlingenvervoer).

*Vervoer voor AWBZ-instellingenbewoners*

Op basis van artikel 2 van de Wvg werd een wettelijk onderscheid gemaakt tussen de reguliere inwoners van de gemeente en de in de gemeente woonachtige AWBZ-bewoners. Dat onderscheid werd via een ministeriële regeling, de Regeling sociaal vervoer AWBZ-instellingen, voor wat betreft vervoersvoorzieningen weer ongedaan gemaakt voor AWBZ-bewoners.

Onder de Wmo is het wettelijke onderscheid tussen AWBZ-bewoners en overige Wmo-doelgroep inwoners van de gemeente komen te vervallen. Dat houdt overigens niet in dat er op gelijke wijze geoordeeld wordt ten aanzien van de vervoersbehoefte van AWBZ-bewoners. Deze categorie mensen zal in de regel een lagere vervoersbehoefte hebben dan zelfstandig wonenden, omdat zij bijvoorbeeld niet of in mindere mate boodschappen hoeven te doen.

Soms wonen aanvragers in een complex waarin voorzieningen, zoals een winkel, kapper, recreatieruimte voor diverse sociale activiteiten, zijn ondergebracht of in de dichte nabijheid zijn gerealiseerd. Te denken valt met name aan verzorgingshuizen eventueel met aanleunwoningen erbij, verpleeghuizen en andere AWBZ-instellingen. Bovendien geldt dat een aantal 'bestemmingen in het kader van het leven van alledag' vervallen, omdat daarin op andere wijze wordt voorzien. Bewoners van intramurale instellingen hoeven bijvoorbeeld minder vaak boodschappen te doen, omdat de instelling de maaltijden bereidt. Ook sommige gezamenlijke sociale activiteiten waarvoor vervoer nodig is, worden vanuit de AWBZ-instelling georganiseerd, inclusief vervoer. Met deze verminderde vervoersbehoefte wordt bij de beoordeling van aanvragen voor vervoersvoorzieningen dan ook rekening gehouden, bijvoorbeeld door in individuele gevallen ervan uit te gaan dat voor bewoners van een intramurale instelling in een aanzienlijk gedeelte van hun bestemmingen in het kader van het leven van alledag is voorzien.

*Begeleiding bij het vervoer van AWBZ-bewoners*

Ook hier heeft invulling plaatsgevonden op basis van jurisprudentie. Begeleidingskosten kunnen onder de compensatieplicht vallen. Bij AWBZ-bewoners kan er echter rekening gehouden worden met de agogische taak van personeel van de instelling, met name bij gezinsvervangende tehuizen. Ook bij grotere AWBZ-instellingen geldt een beperking bij de compensatieplicht ten aanzien van de begeleiding.

**5.2.1.3 Frequentie van verplaatsen**

Onder frequentie van verplaatsen wordt verstaan het aantal verplaatsingen per dag. De gemiddelde Nederlander komt tot vier à vijf verplaatsingen per dag. Hierbij wordt heen en terug als een aparte verplaatsing gerekend. Deze gemiddelde frequentie van verplaatsingen wordt gedekt met het begrip "leven van alledag".

Wanneer de persoon met beperkingen zich naar verwachting minder dan twee keer per maand zal verplaatsen, is in het algemeen in het kader van de Wmo geen sprake van een noodzaak tot

het verminderen van de mobiliteitsbeperkingen voor het leven van alledag. Voor het verstrekken van een voorziening ter vermindering van de mobiliteitsbeperkingen van de persoon met beperkingen, wordt het minimum aantal verplaatsingen op twee keer per maand gesteld.

### **5.2.2 Blinden, slechtzienenden en verstandelijk gehandicapten (intern beleid)**

Het hierboven gestelde loopafstandcriterium is niet geschikt om te hanteren ingeval de aanvrager blind, slechtzienend of verstandelijk gehandicapt is.

In dat geval geldt namelijk het criterium of de aanvrager al dan niet begeleiding nodig heeft. Indien de aanvrager begeleiding nodig heeft bij het gebruik van het openbaar vervoer en die begeleiding niet nodig heeft indien hij/zij gebruik maakt van het collectief vervoer, dan komt de aanvrager in aanmerking voor een vervoerspas voor het collectief vervoer. Indien de aanvrager de begeleiding ook nodig heeft in geval hij/zij gebruik maakt van het collectief vervoer, dan komt de aanvrager niet in aanmerking voor de vervoerspas van het CVV.

## **5.3 De individuele vervoersvoorzieningen**

Een persoon met beperkingen kan in aanmerking worden gebracht voor één of een combinatie van één van de volgende soorten individuele vervoersvoorzieningen:

- a. de collectieve vervoersvoorziening (CVV);
- b. vergoeding voor gebruik van de reeds in bezit zijnde eigen auto of auto van derden;
- c. vervoer per taxi of rolstoeltaxi;
- d. een gesloten buitenwagen met verbrandingsmotor;
- e. een auto;
- f. een vergoeding voor het gebruik van een te verstrekken of verstrekte gesloten buitenwagen of auto;
- g. een (compacte) scootmobiel;
- h. een elektrische rolstoel;
- i. een ander vervoermiddel dan de vervoermiddelen genoemd onder d, e, g en h;
- j. een aanpassing aan de onder d, e, g en h genoemde voorzieningen;
- k. een vergoeding voor reparatie, onderhoud en verzekering.

### **5.3.1 Het collectief vraagafhankelijke vervoer (CVV)**

In alle gevallen moet dus eerst worden bekeken of het vervoersprobleem van de aanvrager kan worden opgelost met een pasje voor het CVV. Een aanvrager komt in aanmerking voor zo'n pasje indien aantoonbare beperkingen het bereiken van het openbaar vervoer of het gebruik van het openbaar vervoer onmogelijk maken. Hiervan is in ieder geval sprake indien:

- de aanvrager niet of niet meer in staat is zelfstandig 800 meter te lopen; en/of
- de aanvrager niet of niet meer in staat is gebruik te maken van het openbaar vervoer.

Het CVV is een vorm van openbaar vervoer van deur tot deur, waar iedereen in de regio (gemeenten Emmen en Coevorden) tegen betaling gebruik van kan maken. Het CVV is toegankelijk voor mensen die moeilijk ter been zijn en rolstoelgebruikers. Voor personen die geen gebruik kunnen maken van het regulier openbaar vervoer kan het CVV een adequate oplossing zijn voor hun vervoersprobleem. Zij kunnen worden geïndiceerd voor een CVV-pasje.

Het CVV is een voorziening die wordt geleverd op basis van directe beschikbaarheid en een beperkte toegangsbeoordeling en biedt een snelle, regelarme en adequate oplossing voor de vervoersbeperkingen die een persoon ondervindt. Het CVV heeft voorrang op de individuele

vervoersvoorziening. Waar mogelijk zal eerst bekeken worden of het CVV een adequate oplossing biedt voor het vervoersprobleem van de aanvrager. Waar nodig zal nog een individuele (aanvullende) voorziening worden verstrekt. Hoe de keuze zal worden gemaakt tussen beide categorieën voorzieningen hangt uiteraard helemaal af van de individuele situatie van de aanvrager. De in dit verstrekkingenboek opgenomen afwegingscriteria en een op de individuele situatie afgestemde (medische) indicatie is van groot belang.

### **Gezin met meerdere kinderen in het CVV**

Indien uit onderzoek is gebleken dat collectief vervoer de enige vervoersmogelijkheid is voor de desbetreffende cliënt, mag deze één huisgenoot meenemen die tegen hetzelfde tarief als de cliënt kan reizen. Daarnaast mogen eventuele kinderen van de cliënt tot 18 jaar tegen hetzelfde tarief meereizen.

Variaties op de normale vervoerspas zijn:

- vervoerspas met begeleiding: indien de vervoerspashouder niet zelfstandig gebruik kan maken van het CVV of op de plaats van bestemming zich niet zelfstandig kan redden, kan hij/zij een indicatie krijgen voor begeleiding. De begeleider mag dan gratis meerreizen;
- vervoerspas alleen personenwagen of alleen rolstoelbus: indien de vervoerspashouder alleen gebruik kan maken van een rolstoelbus of alleen van een personenwagen, wordt dit gemeld bij de vervoerder en komt er een aantekening in de magneetstrip van de pas;
- vervoerspas uitsluitend voorin zitten: indien de vervoerspashouder uitsluitend voorin kan zitten, kan hij/zij een indicatie krijgen voor voorin vervoerd worden;
- individueel vervoer: indien de vervoerspashouder (met of zonder rolstoel) uitsluitend individueel kan worden vervoerd, kan hij/zij een indicatie krijgen voor individueel vervoer. Hierbij kan worden gedacht aan onbeheersbare incontinentie, ernstige gedragsproblemen etc.

Een aanvrager komt dus in aanmerking voor een individuele vervoersvoorziening voor de wat langere afstand in natura of in de vorm van een PGB indien een vervoerspasje voor het CVV geen adequate oplossing biedt voor het vervoersprobleem. De mogelijke individuele verstrekkingen worden beschreven in paragraaf 5.3.

### **5.3.2 Gebruik van eigen auto of vervoer door derden**

#### **Omschrijving van de voorziening**

De voorziening houdt in een financiële verstrekking voor het gebruik van eigen auto of vervoer door derden. De hoogte van de verstrekking staat vermeld in het BMO. Het bedrag is toereikend om 2000 km per jaar te kunnen rijden.

#### **Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen**

Openbaar vervoer of een CVV-vervoerspas is voor de aanvrager geen adequate oplossing voor het vervoersprobleem. Dit doet zich slechts voor in zeer uitzonderlijke omstandigheden indien collectief en individueel vervoer met het CVV niet geschikt zijn. Deze voorziening kan uitsluitend adequaat zijn indien de aanvrager of huisgenoot zelf beschikt over een auto of gebruik kan maken van een derde (buurman/vrouw, familielid etc.) voor het vervoer.

#### **Vorm van de verstrekking**

De verstrekking is in de vorm van een financiële tegemoetkoming.



### 5.3.3 Vervoer per (rolstoel)taxi

#### Omschrijving van de voorziening

De voorziening houdt een financiële verstrekking voor het gebruik van een (rol)stoeltaxi in. De hoogte van de verstrekking staat vermeld in het BMO. Het bedrag is toereikend om 2000 km per jaar te kunnen rijden.

#### Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen

Openbaar vervoer of een CVV-vervoerspas is voor de aanvrager geen adequate oplossing voor het vervoersprobleem. Dit doet zich slechts voor in zeer uitzonderlijke omstandigheden indien collectief en individueel vervoer met het CVV niet geschikt zijn en aanvrager niet beschikt over een eigen auto of gebruik kan maken van de auto van derden.

#### Vorm van de verstrekking

De verstrekking is in de vorm van een financiële tegemoetkoming.

### 5.3.4 Een gesloten buitenwagen met verbrandingsmotor

#### Omschrijving van de voorziening

Een gesloten buitenwagen is: "een voertuig dat is ingericht voor het vervoer van een invalide, niet breder is dan één meter en niet is uitgerust met een motor, dan wel is uitgerust met een verbrandingsmotor met een cilinderinhoud van ten hoogste 50 cm<sup>3</sup> of met een elektromotor" (artikel 1 onder Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens, RVV-1990). Op grond van RVV-1990, artikel 7, dienen bestuurders van een invalidervoertuig het trottoir, het voetpad, het fietspad of de rijbaan te gebruiken, al naar gelang deze aanwezig zijn en in de voorkeursvolgorde zoals hiervoor weergegeven. Zij hebben geen voorrang op snelverkeer als ze van rechts komen. Verder zijn ze gehouden aan een maximumsnelheid van 30 kilometer in de bebouwde kom en 40 kilometer per uur buiten de bebouwde kom. Ze kunnen, ook zonder parkeeronthefing, parkeren op een algemene invalidenparkeerplaats. Een gesloten buitenwagen is niet breder dan 1.10 meter. Bekende voorbeelden van deze wagens zijn de "Arola" en de "Canta".

Een gesloten buitenwagen is niet hetzelfde als een zogenaamde "brommobiel". De brommobiel (bijv. van het merk "Ligier") is breder dan de gesloten buitenwagen (maximaal 1.50 meter breed) en moet gebruik maken van de rijbaan. Hierdoor zijn winkelgebieden voor deze voertuigen minder toegankelijk. De brommobiel lijkt daarom qua gebruik meer op een kleine personenauto. In het verstrekkingenbeleid zijn de bepalingen ten aanzien van de auto daarom ook van toepassing op de brommobiel. Voor een brommobiel is geen rijbewijs nodig, maar wel een bromfietscertificaat (voor een gesloten buitenwagen niet).

#### Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen

Openbaar vervoer, CVV-vervoerspas, gebruik van eigen auto of auto van derden en individueel (rolstoel)taxivervoer is voor de aanvrager geen adequate oplossing voor het vervoersprobleem.

#### Vorm van de verstrekking

De gesloten buitenwagen kan in natura (bruikleen) of in de vorm van een PGB worden verstrekt. Bij een verstrekking in natura zorgt de gemeente voor reparatie, onderhoud en

verzekering. Bij verstrekking in de vorm van een PGB, is in die PGB tevens een vergoeding voor reparatie, onderhoud en verzekering begrepen.

### **5.3.5 Een auto**

#### **Omschrijving van de voorziening**

Het merk en type auto en aanpassing wordt bepaald aan de hand van de indicatiestelling. Als richtprijs voor de aanschaf (of lease) van de auto zonder aanpassingen wordt een bedrag van € 16.900,-- aangehouden. Het totaal aantal af te leggen kilometers per jaar wordt gelimiteerd om de levensduur (en eventuele leaseprijs) van de auto in de hand te houden.

#### **Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen**

Openbaar vervoer, CVV-vervoerspas, gebruik van eigen auto of auto van derden en individueel (rolstoel)taxivervoer is voor de aanvrager geen adequate oplossing voor het vervoersprobleem. Dit doet zich slechts voor in zeer uitzonderlijke omstandigheden.

#### **Vorm van de verstrekking**

De auto kan in natura (bruikleen) of in de vorm van een PGB worden verstrekt. Bij een verstrekking in natura zorgt de gemeente voor reparatie, onderhoud en verzekering. Bij verstrekking in de vorm van een PGB, is in die PGB tevens een vergoeding voor reparatie, onderhoud en verzekering inbegrepen.

#### **Rijlessen**

Voor een persoon met beperkingen waarvan is vastgesteld dat deze is aangewezen op een aangepaste auto, kunnen de meerkosten van het behalen van een rijbewijs in een aangepaste auto voor vergoeding in de vorm van een PGB worden toegekend.

### **5.3.6 Een vergoeding voor het gebruik van een te verstrekken of verstrekte gesloten buitenwagen of auto**

#### **Omschrijving van de voorziening**

De voorziening houdt een financiële verstrekking voor het gebruik van een gesloten buitenwagen of auto in. De hoogte van de verstrekking staat vermeld in het BMO. Het bedrag is toereikend om 2000 km per jaar te kunnen rijden.

#### **Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen**

Aanvrager dient in het bezit te zijn van een gesloten buitenwagen of auto. Hiertoe dient een indicatie te bestaan op grond van de Wmo. Indien die indicatie er is, dient tevens een financiële verstrekking te worden geïndiceerd om het gebruik van die gesloten buitenwagen of auto mogelijk te maken. Zo mogelijk wordt deze voorziening tegelijk toegekend met de toekenning van de gesloten buitenwagen of auto.

#### **Vorm van de verstrekking**

De verstrekking is in de vorm van een financiële tegemoetkoming.

### 5.3.7 Een (compacte) scootmobiel

#### Omschrijving van de voorziening

De scootmobiel is een open elektrische buitenwagen die is bedoeld voor overbrugging van de middellange en korte afstanden. De Centrale Raad van Beroep heeft een uitspraak gedaan waarin bepaald is dat een snelheid van 8 kilometer per uur voldoende compensatie biedt (CRvB 19-02-1999, nr 97/10900). Gelet op de verkeersveiligheid en slijtage aan de scootmobiel, heeft de gemeente ervoor gekozen om de scootmobielen af te laten stellen op een maximum snelheid van 12 kilometer per uur. Dit is een interne beleidskeuze.

Onderscheid wordt gemaakt tussen de **gewone** scootmobiel en de **compacte** scootmobiel. De **gewone** scootmobiel is zowel bedoeld voor de middellange als de korte afstanden. Deze scootmobiel beschikt over vering en voldoende actieradius. Standaard wordt de 3-wiel scootmobiel verstrekt. Alleen indien er overwegende bezwaren zijn tegen een 3-wiel scootmobiel kan een 4- of 5-wiel scootmobiel verstrekt worden. Bij overwegende bezwaren kan gedacht worden aan postuur, lengte en/of gewicht van de cliënt, waardoor de 3-wiel scootmobiel geen adequate voorziening is.

De **compacte** scootmobiel is een klein type scootmobiel welke opvouwbaar is (**bijv. Pride Go Go**) en is uitsluitend geschikt voor korte afstanden binnen of buiten, bijvoorbeeld verplaatsing tussen gebouwen in eenzelfde wooncomplex. De compacte scootmobiel is geen vervanger voor een incidentele rolstoel om te gebruiken bij bijvoorbeeld winkelen.

In uitzonderlijke gevallen kan een duoscootmobiel verstrekt worden. De criteria om voor een duoscootmobiel in aanmerking te komen worden hieronder weergegeven.

#### Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen

Voor de **gewone** scootmobiel geldt dat de aanvrager niet in staat is middellange en korte afstanden lopend of met de (snor-, brom-, of driewiel-)fiets of fiets met trapondersteuning te overbruggen, wegens een matige tot slechte conditie in combinatie met een matige tot slechte sta- en/of loopfunctie. Uit het indicatieadvies dient te blijken dat dit is onderzocht. In ieder geval is de aanvrager niet in staat meer dan honderd meter te lopen. In zo'n geval wordt de aanvrager geacht voor vrijwel iedere verplaatsing buitenshuis op een gemotoriseerd vervoermiddel te zijn aangewezen. Volgens vaste jurisprudentie van de CRvB is de gemeente in die situatie gehouden enige (aanvullende) voorzieningen naast de CVV-vervoerspas te verstrekken.

Voor de **compacte** scootmobiel geldt dat deze slechts in zeer uitzonderlijke situaties wordt verstrekt, maar dan in plaats van de gewone scootmobiel. Het moet dan gaan om een situatie waarbij de vervoersbehoefte is beperkt tot het verplaatsen over korte afstanden binnen of buiten, bijvoorbeeld verplaatsing tussen gebouwen in eenzelfde wooncomplex. Voorwaarde is wel dat andere loophulpmiddelen onvoldoende uitkomst bieden, dat aanvrager niet meer weegt dan 100 kg en dat aanvrager geen rug-/heupproblemen heeft.

De compacte scootmobiel mag niet meegenomen worden in de auto om op de plaats van bestemming gebruikt te worden. Hiervoor kan ook een incidentele rolstoel gebruikt worden of men huurt/leent een rolstoel. Indien de desbetreffende klant al beschikt over een scootmobiel (voor buitengebruik) is het niet mogelijk daarnaast een compacte scootmobiel te verstrekken. Voor de **duoscootmobiel** geldt dat deze slechts in uitzonderlijke situaties wordt verstrekt. Uit het indicatieadvies dient te blijken dat zowel de aanvrager als de partner of huisgenoot niet in staat is middellange en korte afstanden lopend of met de (snor-, brom-, of driewiel-)fiets of fiets met trapondersteuning te overbruggen, wegens een matige tot slechte conditie in combinatie met een matige tot slechte sta- en/of loopfunctie. Uit het indicatieadvies dient te

blijken dat dit is onderzocht. In ieder geval is zowel de aanvrager als de partner of huisgenoot van de aanvrager niet in staat meer dan honderd meter te lopen.

### **Vorm van de verstrekking**

De scootmobiel kan in natura (bruikleen) of in de vorm van een PGB worden verstrekt. Bij een verstrekking in natura zorgt de gemeente voor reparatie, onderhoud en verzekering. Bij verstrekking in de vorm van een PGB, is in die PGB tevens een vergoeding voor reparatie, onderhoud en verzekering inbegrepen.

### **Bijzonderheden (stalling)**

Het stallen van de gewone scootmobiel dient op adequate wijze te geschieden. Een af te sluiten bestaande berging wordt in dit kader als een adequate voorziening beschouwd. Voor zover die berging niet aanwezig is, kan worden bezien of een voorziening kan worden verstrekt voor plaatsing van een houten schuurtje. Er dient dan wel te worden nagegaan of plaatsing van dat schuurtje is toegestaan. Is dit niet het geval dan dient te worden gezocht naar een andere oplossing, zoals het afdekken van de scootmobiel met een hoes. Er dient echter wel een oplaadmogelijkheid en adequate beveiliging voorhanden te zijn.

In sommige gevallen is, in het kader van het adviestraject, scootmobieltraining noodzakelijk. De eerste lijn ergotherapie verzorgt deze training. De eerste lijn ergotherapie kan de kosten voor de scootmobieltraining declareren op basis van uurtarief en gemaakte reiskosten. In principe wordt er maximaal vier keer een scootmobieltraining gegeven, elke keer een half uur.

Verder kan een scootmobieltraining enkel vergoed worden als een persoon met beperkingen voor het eerst een scootmobiel moet gebruiken of als er aanzienlijke veranderingen zijn opgetreden waardoor het scootmobielgebruik verandert.

In andere gevallen wordt er vanuit gegaan dat een korte rij-instructie van de scootmobielleverancier voldoende is en bij de prijs is inbegrepen.

Oplaadkosten worden niet vergoed.

Vervanging kan om de 5 jaar plaatsvinden. Er wordt jaarlijks 20% van de nieuwwaarde afgeschreven.

#### **5.3.7.1 Schootskleed**

In enkele gevallen kan een cliënt met een scootmobiel in aanmerking komen voor een schootskleed. Een schootskleed is een kleed dat gebruikt wordt om over de benen van een rolstoelgebruiker of scootmobielgebruiker te leggen. Het kleed is verkrijgbaar in verschillende maten en uitvoeringen. Er gelden een aantal criteria om voor een schootskleed in aanmerking te komen:

- Aanvrager maakt gebruik van een rolstoel buitenshuis en/of een scootmobiel en;
- Aanvrager kan zichzelf niet goed warm houden gedurende een half uur rijden ondanks het gebruik van de juiste, op weersomstandigheden gerichte kleding (eventueel extra kleding);

Het gaat hier om aandoeningen zoals: circulatiestoornissen/spasme (kramp)/ernstige perifere (zenuwstelsel aan de buitenkant) doorbloedingsstoornissen.

#### **Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen**

Schootskleden vallen onder de gemeentelijke compensatieplicht, dit uitsluitend voor zover deze medisch noodzakelijk zijn voor dagelijks gebruik van de scootmobiel of rolstoel.

**Vorm van de verstrekking**

Schootskleden kunnen in natura (bruikleen) of in de vorm van een PGB worden verstrekt. Dit hangt er van af of de scootmobiel in natura of in de vorm van een PGB is verstrekt.

**5.3.8 De elektrische rolstoel****Omschrijving van de voorziening**

Het gaat hier om een elektrische rolstoel die geschikt is voor gebruik buitenshuis of voor gebruik voor zowel binnens- als buitenshuis. Met deze elektrische rolstoel kunnen, evenals de compacte scootmobiel, korte afstanden worden overbrugd.

**Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen**

De aanvrager is niet in staat korte en middellange afstanden lopend of met de (snor-, brom-, of driewiel-)fiets of fiets met trapondersteuning te overbruggen wegens een matige tot slechte conditie en een matige tot slechte sta- en/of loopfunctie. In ieder geval is de aanvrager niet in staat meer dan honderd meter te lopen. In zo'n geval wordt de aanvrager geacht voor vrijwel iedere verplaatsing buitenshuis te zijn aangewezen op een gemotoriseerd vervoermiddel. Een elektrische rolstoel wordt geacht uitsluitend adequaat te zijn indien de aanvrager al beschikt over een vervoersvoorziening voor de langere en middellange afstand.

Dit kan zijn een CVV-vervoerspas of gebruik van de eigen auto of vervoer door derden of vervoer met een gesloten buitenwagen of een bruikleenauto. Immers, de elektrische rolstoel is uitsluitend geschikt voor de korte afstand. Voor zover de aanvrager zowel in aanmerking wil komen voor een (compacte) scootmobiel als een elektrische rolstoel voor gebruik buitenshuis, dan wordt dit in beginsel als niet noodzakelijk aangemerkt. Het uitgangspunt blijft echter maatwerk.

**Vorm van de verstrekking**

De elektrische rolstoel kan in natura (bruikleen) of in de vorm van een PGB worden verstrekt. Bij een verstrekking in natura zorgt de gemeente voor reparatie, onderhoud en verzekering. Bij verstrekking in de vorm van een PGB, is in die PGB tevens een vergoeding voor reparatie, onderhoud en verzekering inbegrepen.

**Bijzonderheden**

- Oplaadkosten worden niet vergoed.
- Vervanging kan om de 5 jaar plaatsvinden.

**5.3.9 Een ander vervoermiddel dan de vervoermiddelen zoals hierboven genoemd****5.3.9.1 Bijzondere fietsen****Omschrijving van de voorzieningen***Driewiel fiets*

De driewiel fiets is de meest bekende vorm van een aangepaste fiets. Het vormt een logische keus als men problemen heeft met de stabiliteit van de fiets. Ook met opstappen is een driewiel fiets soms nodig omdat die fiets stabiel blijft staan. Tevens biedt een driewiel fiets mogelijkheden voor mensen met een beperkte armfunctie omdat de armen niet gebruikt hoeven te worden voor het stabiliseren van de fiets tijdens het opstappen. De meeste driewiel fietsen hebben twee wielen aan de achterkant. De draaicirkel wordt hierdoor zo klein

mogelijk gehouden en er is veel ruimte voor bagage door de brede bagagedrager aan de achterkant van de fiets. Er zijn ook driewielers met een zitje (kuipstoeltje). Een nog stabielere en comfortabelere manier van fietsen wordt op deze wijze mogelijk. Driewielers hebben vaak een opstaplaasje op de framebuizen. Tijdens het opstappen kunnen hier de voeten worden opgezet om op de fiets te klimmen. Voor het geval dat men dit niet kan, zijn er ook fietsen met een lage instap.

#### *Tandem/tandemmet*

Een tandem biedt fietsmogelijkheden aan diegenen die iemand nodig hebben om een vast tempo aan te geven en/of die niet zelf kunnen sturen. Voor het overige kan een tandem en/of tandemmet als algemeen gebruikelijk gezien worden, jurisprudentie CRvB 5 oktober 2005, nr. 03/4533

#### *Duofiets*

Een duofiets is een speciale tandem waarbij een kind voorop fietst. Wanneer het kind voorop de fiets zit heeft het goed overzicht op de weg, en de begeleider heeft een goed overzicht over het kind. Het kind kan hierdoor actief meefietsen en zelf verkeersinzicht opdoen. Een duofiets is meestal geschikt voor kinderen vanaf 5 jaar. Elke fiets heeft mogelijkheden om de zitplaats van het kind aan te passen. Sommige fabrikanten leveren frames in twee verschillende groottes.

Er is een aantal specifieke aspecten waarbij met de indicatie van een duofiets rekening moet worden gehouden:

1. De meeste duofietsen hebben de mogelijkheid van dubbele besturing. Dit wil zeggen dat de sturen met elkaar verbonden zijn. Zowel het kind als de volwassene kunnen dan tegelijk sturen. Een kind kan hierdoor dus zelf fietsen (of het gevoel hiervan krijgen) en de volwassene kan op elk moment ingrijpen. Als men de dubbele besturing niet wenst kan het stuur van het kind in een extra balhoofd (onderdeel waar de stuurpen ingaat) worden gezet. De volwassene stuurt nu de fiets en het kind heeft een star stuur.
2. De vrijloop is het onderdeel van de fiets dat er voor zorgt dat men de voeten kan stil houden. Op een normale tandem moet men altijd tegelijk trappen. Dit kan voor een kind een voordeel zijn (het ritme van de fietsbeweging), maar als het kind vermoeid is, dan moet het nog steeds trappen. Wanneer het voor het kind niet mogelijk is om (voor langere tijd) in het ritme van de volwassene mee te trappen kan men kiezen voor een vrijloop voor het kind. Dit betekent dat, als de volwassene trapt, het kind eventueel de benen stil kan houden. Soms is de keuze tussen de twee bovenstaande mogelijkheden moeilijk te maken. Het kind kan (of moet) soms wel mee trappen, en soms kan het kind dat niet. Men kan dan (op sommige types) kiezen voor een inschakelbare vrijloop. Door een handel aan het stuur kan de ouder de vrijloop in- en uitschakelen en hiermee beslissen of het kind wel of niet constant meetrapt.

Men kan kiezen tussen een gewone duofiets of een driewielduofiets. Als er fixatiematerialen moeten worden gebruikt kan een kind, in tegenstelling tot een volwassene, vaak wel op een normale tandem zitten, zonder dat deze omvalt. Een stevige boxstandaard zorgt hiervoor. Als er veel fixatiemiddelen moeten worden gebruikt, of het kind zeer beweeglijk is en de fiets gemakkelijk uit het evenwicht is te brengen, kan er ook voor een driewielduofiets worden gekozen. Als men stil staat kost het de volwassene minder kracht om de fiets in balans te houden.

#### *Tweelingfiets*

Tweelingfietsen zijn eigenlijk niets anders dan twee fietsen die naast elkaar zijn bevestigd en hebben dus altijd vier wielen. Tweelingfietsen hebben als voordeel dat men elkaar voortdurend kan zien. Behalve dat dit een gezellige en zeer stabiele manier van fietsen is,

maakt dit een tweelingfiets ook zeer geschikt voor een aanvrager met een verstandelijke beperking en een begeleider. Een nadeel is de ruime draaicirkel. Er zijn verschillende types tweelingfietsen.

#### *Fiets met trapondersteuning)*

De fiets met trapondersteuning is een fiets met elektromotor. Dit voertuig is niet speciaal bedoeld voor personen met beperkingen, maar wel zeer bruikbaar. Echter, deze fiets wordt, in navolging van de CRvB als algemeen gebruikelijk beschouwd en in beginsel niet als voorziening verstrekt.

#### *Rolstoelfiets*

Veel rolstoelers kunnen niet lang buiten een individueel aangepaste rolstoel. Een rolstoelfiets is dan een oplossing. Er zijn dan twee mogelijkheden:

1. een soort bakfiets waar de rolstoel in de bak kan worden gereden. Deze constructie heeft als voordeel dat in principe iedere rolstoel hiermee kan worden vervoerd. De rolstoel kan er aan de voorkant op- of afgereden worden en wordt in de bak met spanbanden bevestigd. Vaak wordt ook nog een veiligheidsgordel gebruikt. Al deze handelingen vergen samen ongeveer 1 minuut. Het oprijmechanisme verschilt per fabrikant, sommigen laten de bak zakken, anderen hebben een uittrekbare oprijplaat of losse oprijgoten. De begeleider heeft veel zicht op degene die in de rolstoel zit. In de stalling neemt een combinatie als deze natuurlijk wel een aanzienlijke ruimte in.
2. een speciale fiets zonder voorwiel die aan de rolstoel wordt gekoppeld. Het principe is hetzelfde als bovenstaande, maar hier wordt de rolstoel niet in een bak gereden, maar het fietsgedeelte aan de rolstoel zelf gekoppeld. Dit neemt aanzienlijk minder stallingsruimte in beslag. Nadeel is echter dat het aan- en afkoppelen minder snel verloopt, daar behalve rolstoel ook remmen en handvatverlengers bevestigd moeten worden.

#### *Fiets met lage instap*

Ook wel de Tavarafiets genoemd. Het gaat hier om een algemeen gebruikelijke voorziening.

#### **Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen**

De aanvrager is niet in staat korte en middellange afstanden lopend of met de gewone fiets te overbruggen wegens een matige tot slechte sta- en/of loopfunctie. Het is verder noodzakelijk dat de aanvrager in staat is zich met zijn bijzondere fiets veilig in het verkeer te begeven. Hierbij spelen verschillende factoren een rol, zoals verkeersinzicht en kennis van de regels, gedrag, geduld, concentratievermogen, angst of juist overmoed, gezichtsvermogen, gehoor, reactievermogen, ect. Afhankelijk van de soort fiets dient de aanvrager te beschikken over een goed evenwichtsgevoel (fiets met trapondersteuning en tandem) en een redelijke conditie (driewielersfiets en rolstoelfiets). Behalve bij de rolstoelfiets, geldt dat de aanvrager moet kunnen op- en afstappen, op een zadel of zijte kunnen blijven zitten, moet kunnen sturen, zich door middel van trappen moeten kunnen voortbewegen en eventuele bagage moeten kunnen transporteren. Indien een bijzondere fiets geen adequate oplossing is, dient te worden bekeken of een (compacte)scootmobiel of elektrische rolstoel een adequate oplossing is.

#### **Vorm van de verstrekking**

De bijzondere fiets kan in natura (bruikleen) of in de vorm van een PGB worden verstrekt. Bij een verstrekking in natura zorgt de gemeente voor reparatie en onderhoud. Bij verstrekking in de vorm van een PGB, is in die PGB tevens een vergoeding voor reparatie en onderhoud inbegrepen.

### **Bijzonderheden**

- Vervanging kan om de 5 jaar plaatsvinden.
- Verstrekking is onafhankelijk van leeftijd. Voor kinderen tot 5 jaar wordt een normale (kinder)driewieler als algemeen gebruikelijk beschouwd.
- Een bijzondere fiets wordt meestal verstrekt in combinatie met andere voorzieningen, omdat die fiets, gelet op de beperkingen, meestal niet in de gehele vervoersbehoefte kan voorzien. Alleen in die gevallen waarin de bijzondere fiets daarin wel in zijn geheel voorziet, zal een aanvullende voorziening niet noodzakelijk zijn.

#### **5.3.9.2 Fiets-rolstoel-trekdeel (koppeling tussen normale fiets en rolstoel)**

##### **Omschrijving van de voorziening**

Het betreft hier een hulpstuk (koppeling), waardoor een rolstoel kan worden aangekoppeld aan een normale fiets. De rolstoel rijdt hiermee op de grote achterwielen achter een fiets.

##### **Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen**

De aanvrager is niet in staat korte en middellange afstanden lopend of met de gewone fiets te overbruggen wegens een matige tot slechte sta- en/of loopfunctie. Het is verder noodzakelijk dat de aanvrager in staat is zich met zijn bijzondere fiets veilig in het verkeer te begeven. Hierbij spelen verschillende factoren een rol, zoals verkeersinzicht en kennis van de regels, gedrag, geduld, concentratievermogen, angst of juist overmoed, gezichtsvermogen, gehoor, reactievermogen, ect. Afhankelijk van de soort fiets dient de aanvrager te beschikken over een goed evenwichtsgevoel (fiets met trapondersteuning en tandem) en een redelijke conditie (driewielersfiets en rolstoelfiets). Behalve bij de rolstoelfiets, geldt dat de aanvrager moet kunnen op- en afstappen, op een zadel of zitje kunnen blijven zitten, moet kunnen sturen, zich door middel van trappen moeten kunnen voortbewegen en eventuele bagage moeten kunnen transporteren. Indien een bijzondere fiets geen adequate oplossing is, dient te worden bekeken of een (compacte)scootmobiel of elektrische rolstoel een adequate oplossing is.

##### **Vorm van de verstrekking**

Bovengenoemde voorziening kan in natura (bruikleen) of in de vorm van een PGB worden verstrekt. Bij een verstrekking in natura zorgt de gemeente voor reparatie en onderhoud. Bij verstrekking in de vorm van een PGB, is in die PGB tevens een vergoeding voor reparatie, en onderhoud inbegrepen.

#### **5.3.9.3 Handbike**

##### **Omschrijving van de voorziening**

Voor mensen die voor hun verplaatsingen binnen- en buitenshuis aangewezen zijn op het gebruik van een rolstoel kan een aankoppelfiets, ook wel handbike genoemd, voor verplaatsingen buitenshuis een efficiënt hulpmiddel zijn. De handbike wordt met de armen aangedreven. Als men de eigen rolstoel kan aandrijven kan men zeker gebruik maken van een handbike. De handbike is bedoeld als sportvoorziening en als vervoersmiddel voor de middellange afstand. Er wordt geen eigen bijdrage gevraagd voor handbikes.

Er zijn twee soorten handbikes:

1. *Aankoppelhandbike*

het fietsgedeelte (vijfde wiel) wordt door middel van een adapter aan de rolstoel bevestigd. De adapter is een houder die op de rolstoel wordt gemonteerd waarop het fietsgedeelte eenvoudig aan- en afgekoppeld kan worden. Het fietsgedeelte kan in



hoogte en diepte worden afgesteld op de gewenste armlengte. De ketting van de handbike dient te zijn afgeschermd en voorzien van een rem. De handbike kan ook met versnellingen worden uitgevoerd. In beginsel kan de handbike op iedere vouwrolstoel en rolstoel met een vast frame worden gekoppeld. Naast de handbike zijn er ook systemen waarbij het aankoppelgedeelte elektrisch wordt voortbewogen. De gehandicapte koppelt zijn rolstoel dan aan een elektrisch voort te bewegen bike waarbij het fietsgedeelte is vervangen door een stuur.

## 2. *Vastframe-handbike*

Voor mensen die afhankelijk van een rolstoel zijn, kan een aankoppelhandbike een goed hulpmiddel zijn daar men te allen tijde van de eigen rolstoel gebruik kan maken. Als men echter sneller wil fietsen of men heeft mogelijkheden om te lopen op de plaats van bestemming, dan kan men voor een vast framehandbike kiezen.

### **Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen**

De aanvrager is niet in staat de middellange afstanden lopend of met de gewone fiets te overbruggen wegens een matige tot slechte sta- en/of loopfunctie. In ieder geval is de aanvrager niet in staat méér dan honderd meter te lopen. Het is verder noodzakelijk dat de aanvrager in staat is zich met zijn handbike veilig in het verkeer te begeven. Hierbij spelen verschillende factoren een rol, zoals verkeersinzicht en kennis van de regels, gedrag, geduld, concentratievermogen, angst of juist overmoed, gezichtsvermogen, gehoor, reactievermogen, etc. Als men de eigen rolstoel kan aandrijven kan men zeker gebruik maken van een handbike. Een goede handfunctie is voor het gebruik van een handbike nodig. Met de handbike wordt de actieradius van de rolstoelgebruiker aanzienlijk vergroot. Indien een handbike geen adequate oplossing is, dient te worden bekeken of een (compacte)scootmobiel of elektrische rolstoel een adequate oplossing is.

Bij het onderzoek en beoordeling van het verzoek om een handbike zijn de volgende punten van belang:

1. wat zijn de redenen voor de verplaatsingen?
2. waar wil de betrokkene naar toe, ofwel wat is zijn verplaatsingsbestemming?
3. hoe vaak reist de betrokkene, ofwel wat is de frequentie van de verplaatsingen?
4. hoe verplaatst de betrokkene zich (auto, fiets ed.)?
5. in welk deel van de vervoersbehoefte wordt voorzien door het toekennen van de handbike en welke andere voorzieningen zijn eventueel nog noodzakelijk?

Een handbike als voorziening voor de zeer korte afstand bij een uiterst beperkte mobiliteit is niet aan de orde. De betrokkene beschikt immers reeds over een rolstoel, waarmee dergelijke afstanden kunnen worden overbrugd.

### **Vorm van de verstrekking**

De handbike kan in natura (bruikleen) of in de vorm van een PGB worden verstrekt. Bij een verstrekking in natura zorgt de gemeente voor reparatie en onderhoud. Bij verstrekking in de vorm van een PGB, is in die PGB tevens een vergoeding voor reparatie en onderhoud inbegrepen.

#### **5.3.9.4 Aangepaste kinderfietsen**

De kinderfietsen kunnen als voorziening in natura (bruikleen) of in de vorm van een PGB worden verstrekt. Een aangepaste kinderfiets kan verstrekt worden aan kinderen vanaf in beginsel 4 jaar. “Fietsjes” voor kinderen jonger dan 4 jaar worden gezien als een speelvoertuig.

### 5.3.9.5 Autozitjes /fietszitjes/ fietskar

#### Omschrijving van de voorziening

Het gaat hierbij om speciale zitjes voor in de auto of op de fiets of in een fietskar (Reah). Hiervoor worden wel de bovengenoemde kuipvormige zitondersteuningselementen gebruikt. Echter een kuipje dat bij een bepaald onderstel hoort, kan niet als fiets- of autozitje gebruikt worden. Er moet dan een apart zitje worden aangeschaft.

#### Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen

- De persoon met beperkingen (het kind) kan niet zonder een aangepast zitje in de auto of op de fiets zitten.
- Het gebruik van de fiets of auto behoren tot het normale patroon van verplaatsingen van dag tot dag van het gezin.

#### Vorm van de verstrekking

Bovengenoemde voorziening kan in natura (bruikleen) of in de vorm van een PGB worden verstrekt. Bij een verstrekking in natura zorgt de gemeente voor reparatie en onderhoud. Bij verstrekking in de vorm van een PGB, is in die PGB tevens een vergoeding voor reparatie, onderhoud en verzekering inbegrepen. Voor autozitjes, fietszitjes en scootmobielzitjes wordt geen eigen aandeel in rekening gebracht.

## 5.3.10 Een aanpassing van de hierboven genoemde voorzieningen

### 5.3.10.1 Autoaanpassingen

#### Omschrijving van de voorziening

Autoaanpassingen maken het gebruik van een auto mogelijk voor die mensen met beperkingen die op een auto zijn aangewezen. Het kan hierbij ook gaan om kinderen zonder een zelfstandige vervoersbehoefte, die op grond van medische noodzaak samen met het gezin moeten reizen.

Het assortiment aan autoaanpassingen is zeer breed, van eenvoudige voorzieningen tot en met hoogtechnologische systemen die een veelvoud aan functies kunnen overnemen, waardoor het bedienen van een auto gemakkelijk gaat en niet te veel inspanning vergt. De volgende aanpassingen zijn mogelijk:

1. aanpassingen voor het bedienen van het stuursysteem (stuurbevestigingsystemen, stuurkolomverlenging);
2. aanpassingen voor het bedienen van de motor (gas, rem, koppeling, schakelen, geïntegreerde bedieningsfuncties);
3. aanpassingen voor bediening van de handrem;
4. aanpassingen voor het bedienen van de secundaire functies (verwarming, ventilatie, raambediening, spiegelverstelling, deurvergrendeling);
5. autogordels en –tuigjes: gordel of riemsystemen die een persoon vastbinden om zijn of haar veiligheid te verzekeren tijdens het reizen;
6. speciaal ontworpen autostoelen en kussens (autostoelen, zitkussens, rugkussens, zwenkbare autostoelen, draaikussens, kinderzitjes, autostoelsleden, hoogteverstellingen voor autostoel);

7. autopersonenliften (zonder rolstoel): liften die aan een auto bevestigd zijn om een persoon in en uit de auto te tillen;
8. autorolstoelliften: autoliften die gebruikt worden om rolstoelen met of zonder persoon in of op een auto te plaatsen (interieurliften, kofferbakliften, rolstoeldakliften);
9. rolstoelvastzetsystemen: hulpmiddelen om een rolstoel in een voertuig te bevestigen;
10. aanpassingen aan de carrosserie: wijzigingen aan de structuur van een auto om de toegankelijkheid en/of het comfort van de auto te verbeteren (rolstoelbus of –auto, ruiten, daken, vloeren, deurbedieningssysteem);

### **Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen**

Openbaar vervoer of een CVV-vervoerspas is voor de aanvrager geen adequate oplossing voor het vervoersprobleem. Uit de (medische) indicatie moet blijken dat de betrokkene voor zijn vervoer is aangewezen op het gebruik van een auto. Uit onderzoek van de indicatiesteller moet blijken welke aanpassingen nodig zijn om het voor de betrokkene mogelijk te maken in de eigen (lease)auto te kunnen blijven rijden. Deze aanpassingen dienen op het rijbewijs te worden vermeld. Indien meerdere voorzieningen, waaronder de autoaanpassing, adequaat zijn zal de goedkoopst adequate voorziening worden verstrekt. Hierbij moet rekening worden gehouden met de afschrijvingstermijn van de autoaanpassing en de aan te passen auto (de technische levensduur).

Eisen die aan een auto gesteld worden om in aanmerking te komen voor een autoaanpassing:

- de auto is niet ouder dan 5 jaar;
- de auto verkeert in goede staat (eventueel middels een keuring laten bepalen);
- de auto is redelijk aan te passen.

### **Vorm van de verstrekking**

De autoaanpassing kan in natura (in bruikleen in geval van een bruikleenauto) of in de vorm van een PGB (in geval van een eigen auto) worden verstrekt. Bij een verstrekking in natura zorgt de gemeente voor reparatie en onderhoud. Bij verstrekking in de vorm van een PGB, is in het PGB tevens een vergoeding voor reparatie, onderhoud en verzekering inbegrepen.

### **Bijzonderheden**

Aan de eis dat de auto niet ouder mag zijn dan vijf jaar, kan worden voorbijgegaan als de autoaanpassing in een andere auto kan worden overgezet (bijvoorbeeld een aangepaste autostoel). Als in dat geval de aanpassing binnen vijf jaar overgezet moet worden, dan zijn de kosten hiervan voor rekening van de persoon met beperkingen.

Autoaanpassingen zijn in beginsel niet algemeen gebruikelijk. Alleen aanpassingen welke medisch noodzakelijk voor de persoon met beperkingen worden vergoed. Op grond van jurisprudentie zijn de volgende faciliteiten standaard en daarmee algemeen gebruikelijk: automatische transmissie; stuurbechrachting; rembechrachting; verstelbare voorstoelen; buitenspiegels van binnenuit verstelbaar; elektrisch bedienbare ramen; neerklapbare achterbank; 3e of 5e deur; interval op ruitenwischer; airconditioning.

Indien bijvoorbeeld een automatische transmissie noodzakelijk is, dient de betrokkene bij de aanschaf van de auto hiermee rekening te houden.

Er wordt rekening gehouden met de aanschafprijs van een referentieauto om de meerkosten van bepaalde faciliteiten te bepalen. De prijs van een referentieauto is € 16.900,--, hetzelfde bedrag als ook door het UWV wordt gehanteerd. Leidt de aanschaf van een bepaalde medisch noodzakelijk faciliteit die niet algemeen gebruikelijk is tot een hogere aanschafprijs dan die van de referentieauto, dan wordt het verschil gecompenseerd.

### **5.3.10.2 Overige aanpassingen**

#### **Omschrijving van de voorziening**

Behalve een auto kunnen, voor zover noodzakelijk, ook de overige vervoersvoorzieningen worden aangepast.

#### **Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen**

De wijze waarop de vervoersvoorziening wordt aangepast wordt vermeld in de indicatiestelling. Er wordt tevens een programma van eisen opgesteld.

#### **Vorm van de verstrekking**

De voorziening wordt, afhankelijk van de vorm waarin de vervoersvoorziening wordt verstrekt, in natura of in de vorm van een PGB verstrekt.

De aanpassing wordt zo mogelijk in dezelfde beschikking toegekend als die waarin de vervoersvoorziening wordt toegekend.

### **5.3.11 Reparatie, onderhoud en verzekering**

#### **Omschrijving van de voorziening**

Het kan hier gaan om een vergoeding voor reparatie, onderhoud en verzekering ten behoeve van de toegekende vervoersvoorziening als een gesloten buitenwagen met verbrandingsmotor, een auto, een (compacte)scootmobiel, een elektrische rolstoel, of een van de andere vervoermiddelen zoals hierboven genoemd.

#### **Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen**

De aanvrager komt, afhankelijk van de toegekende vervoersvoorziening, in aanmerking voor een vergoeding voor reparatie en/of onderhoud en/of verzekering.

#### **Vorm van de verstrekking**

De voorziening wordt, afhankelijk van de vorm waarin de te onderhouden/repareren/verzekeren voorziening wordt verstrekt, in natura of in de vorm van een PGB verstrekt.

Gelet op het bepaalde in artikel 5.4 van de Verordening is het persoonsgebonden budget voor vervoersvoorzieningen en de eventueel daarmee samenhangende kosten van onderhoud, verzekering, keuring en reparatie gelijk aan de tegenwaarde van het bedrag dat de gemeente heeft bedongen, of zou hebben bedongen indien zij de vervoersvoorziening zelf zou hebben ingekocht. Hierbij moet opgemerkt worden dat het verplicht is om een onderhoudscontract bij een gerenomeerd bedrijf af te sluiten. Het bedrag voor onderhoud, verzekering, keuring en reparatie wordt berekend over vijf jaar; jaarlijks wordt een bedrag uitgekeerd. Voor wat betreft de inkooprijzen van de meest voorkomende vervoersvoorzieningen wordt verwezen naar bijlage 1 van de BMO.



## Hoofdstuk 6 Rolstoelen en sportvoorzieningen

### 6.1 Inleiding

Indien een persoon een zodanige beperking heeft dat hij/zij niet meer in staat is zich in en om de woning, al dan niet met hulpmiddelen, lopend te verplaatsen, is de gemeente verplicht deze beperking te compenseren door het verstrekken van een rolstoelvoorziening.

Een rolstoel wordt gedefinieerd als een verrijdbare stoel voor individueel gebruik, bedoeld om op een andere wijze dan lopend zich te verplaatsen, dan wel verplaatst te worden met een snelheid en bereik zoals lopend gebruikelijk is. Deze rolstoel kan zowel handbewogen als elektrisch aangedreven zijn. Een rolstoel kan zowel worden gebruikt als een verplaatsingsmiddel voor binnen als voor buiten. Een sportrolstoel valt ook onder het begrip rolstoel.

Het college kan één of een combinatie van de volgende soorten individuele voorzieningen zoals bedoeld in artikel 6.1 van de Verordening verstrekken:

- a. een handmatige of elektrische rolstoel voor verplaatsing binnens- of buitenshuis, dan wel aanpassing daaraan;
- b. een handmatige of elektrische sportrolstoel of andere sportvoorziening, dan wel een aanpassing daaraan;
- c. een kinderrolstoel;
- d. de met a, b en c samenhangende kosten van onderhoud, verzekering en reparatie.

Hieronder wordt in paragraaf 6.2 eerst ingegaan op de algemene uitgangspunten die gelden voor alle vervoersvoorzieningen. Daarna wordt in paragraaf 6.3 ingegaan op de individuele voorzieningen.

### 6.2 Algemene uitgangspunten

De gemeente voldoet aan de compensatieplicht als met een rolstoel de mobiliteitsbeperkingen die de betrokkene ondervindt in de verplaatsingen binnen- en buitenshuis worden verminderd of opgeheven.

Het doel van het verstrekken van een rolstoel is dat de betrokkene met de rolstoel – al dan niet zelfstandig indien fysiek mogelijk- in staat wordt gesteld zich te kunnen verplaatsen om deel te kunnen nemen aan het maatschappelijk verkeer (leven van alledag).

Het hoeft niet zo te zijn dat de betrokkene de gehele dag is aangewezen op zittend verplaatsen. Hij moet dit echter wel in belangrijke mate zijn. Dat laatste doet zich voor als de betrokkene weliswaar nog een bepaalde afstand te voet (maximaal 100m) kan afleggen, maar daarna is aangewezen op zittend verplaatsen. Het moet wel duidelijk zijn dat andere loophulpmiddelen (zoals een rollator) geen oplossing bieden voor het verplaatsingsprobleem. Veelal wordt dan een (licht) meeneembare rolstoel geselecteerd die door de betrokkene of diens begeleider gemakkelijk in een auto kan worden meegenomen, zodat de betrokkene op de plaats van de bestemming hiervan gebruik kan maken.

#### 6.2.1 Selectie van een rolstoel

Bij de selectie van een rolstoel wordt gekeken naar de volgende factoren:

##### a. Het gebruik

Uitgangspunt is het gebruiksdoel: een rolstoel wordt primair beschouwd als een vervoersvoorziening voor al dan niet zelfstandig verplaatsen binnens- en buitenshuis.

Indien een rolstoel voor meerdere activiteiten geschikt moet zijn, moet hiermee rekening worden gehouden, eventueel door meerdere rolstoelen te verstrekken.

Verder wordt ten aanzien van het gebruik gekeken naar de frequentie van het gebruik en de gebruiksduur.

Indien een rolstoel tijdelijk gebruikt moet worden (korter dan een half jaar) komt de aanvrager niet in aanmerking voor verstrekking vanuit de Wmo. Hiervoor kan een aanvraag worden ingediend bij de thuiszorgorganisatie.

### **b. Het gebruiksgebied**

Bij rolstoelen voor gebruik buitenshuis worden hoge eisen gesteld aan stabiliteit en manoeuvreerbaarheid. Bij elektrische rolstoelen is tevens de actieradius van groot belang. Het gaat hier om het aantal kilometers dat gereden kan worden zonder dat de accu behoeft te worden opgeladen.

Bij rolstoelen voor binnenshuis gelden in het bijzonder eisen als beperkte draaicirkel en zodanige afmetingen dat eenvoudige transfers te maken zijn.

### **c. De aandrijving**

Er zijn drie mogelijkheden:

- door middel van het eigen lichaam;
- door het bedienen van een elektrisch aandrijfmechanisme;
- voortduwen door anderen.

Om tot een verantwoorde keus te komen wordt gelet op:

- de fysieke mogelijkheden van de persoon met beperkingen, zoals kracht om de rolstoel op gang te brengen en te houden, voldoende armfuncties om te remmen en te sturen;
- voldoende oriëntatievermogen en verkeersinzicht om aan het verkeer buitenshuis deel te nemen;
- fysieke mogelijkheden van begeleider voor wat betreft kracht en uithoudingsvermogen;
- gebruiksgebied van een duwrolstoel.

### **d. De zithouding**

De benodigde zithouding is afhankelijk van de aard van de functionele beperking en van de activiteiten die vanuit de rolstoel moeten plaatsvinden. Indien mensen voor een groot deel van de dag zijn aangewezen op een rolstoel is een multifunctionele rolstoel nodig. Dit stelt eisen aan de zithouding en het zitcomfort.

### **e. De meeneembaarheid**

Voor zover de gebruiker de rolstoel eenvoudig moet kunnen transporteren, dient de rolstoel te kunnen worden dichtgeklapt, opgevouwen of gedemonteerd.

### **f. Antropometrische gegevens**

De rolstoel moet worden aangemeten aan de lichaamsmaten van de gebruiker.

## **6.2.2 Rolstoel en verhuizing**

Voor zover de rolstoelgebruiker een rolstoel in bruikleen heeft en verhuist naar een andere gemeente, dient de rolstoel in beginsel te worden ingeleverd. Dit levert een klantvriendelijke situatie op. Daarom neemt de gemeente contact op met de nieuwe woongemeente teneinde te onderzoeken of deze gemeente de rolstoel wil overnemen. Bij het bepalen van de kosten van overname wordt een afschrijvingstermijn van 5 jaar aangehouden.

## 6.3 De individuele verstrekkingen

### 6.3.1 Een handmatige of elektrische rolstoel voor verplaatsing binnens- of buitenshuis, dan wel aanpassing daaraan

#### Omschrijving van de voorziening:

##### *Handbewogen*

Bij de handbewogen rolstoelen is een onderscheid mogelijk tussen zelfbewegers en duwrolstoelen. Voor zelfbewegers is een goede arm- en handfunctie van de persoon met beperkingen noodzakelijk en een redelijk uithoudingsvermogen. Zelfbewegers hebben kleine wielen voor en grote wielen met hoepels achter. Voor persoon met beperkingen die slechts in één hand of arm een sterke functie hebben zijn rolstoelen ontwikkeld die aan één kant voortbewogen kunnen worden. Duwrolstoelen hebben over het algemeen vier kleine wielen.

Voor het aandrijven van de rolstoel met het eigen lichaam is (spier)kracht nodig, kracht om de rolstoel op gang te brengen, maar ook duwkracht om de rolstoel in gang te houden gedurende een bepaalde tijd. Afhankelijk van de fysieke mogelijkheden van de gebruiker, wordt gekozen voor een bepaalde aandrijving (hoepels, hefboom);

Naast de hiervoor genoemde aspecten spelen de volgende onderwerpen een rol bij de selectie van een rolstoel die wordt voortbewogen met het eigen lichaam.

- instelbaarheid van de wielbasis.  
Een rolstoelgebruiker kan de rolstoel makkelijker voortbewegen als hij/zij dichterbij de as van de achterwielen kan zitten. Hierbij dient echter wel gelet te worden op het risico van achterover kiepen. De rolstoel dient zoveel mogelijk op de gebruiker te worden aangepast.
- het gewicht.  
Hoe lichter de rolstoel is hoe gemakkelijker deze kan worden voortbewogen.
- de wielen.  
Grote wielen rijden lichter dan kleine wielen. Smalle banden bevorderen het soepel rijden. Hoe stugger de band, des te soepeler rijdt de rolstoel. Een nadeel van stugge banden is dat de rolstoel minder goed veert en de schokken van het wegdek worden minder goed opgevangen.

Onder het bedienen van een aandrijfmechanisme wordt zowel het bedienen van de rem als het besturen van een elektrische rolstoel verstaan. Bij de selectie zal onderzocht moeten worden in hoeverre de gebruiker over voldoende armfuncties beschikt om te remmen en te sturen of dat hiervoor aanpassingen noodzakelijk zijn. Ook dient nagegaan te worden of hij/zij voldoende oriëntatievermogen en verkeersinzicht heeft om aan het verkeer buitenshuis deel te nemen. Dit wordt meestal in een proefopstelling uitgetoet, waarna met een elektrische buitenrolstoel (buiten) kan worden geoefend.

Bij (duw)hoepelstoelen is de moeite die het kost om een rolstoel voort te bewegen mede afhankelijk van het gemak waarmee de hoepels bediend kunnen worden. De volgende aspecten zijn bij de selectie van een (duw)hoepelrolstoel van belang.

1. Camberhoek.  
Indien de grote wielen niet rechtop, maar aan de bovenkant naar binnen gekanteld zijn kan de gebruiker de hoepels gemakkelijker bedienen (camberhoek). Het voortbewegen kost hierdoor ook minder moeite en kracht.
2. De zithoogte.



Hoe dichter de gebruiker bij de as van de achterwielen zit, hoe gemakkelijker hij/zij de rolstoel kan draaien.

3. De slaghoek en grootte van de hoepels.  
Met de slaghoek wordt bedoeld een maat voor de omwenteling van een rolstoel na één aandrijfslag met de armen. Hoe groter de slaghoek, hoe groter de afstand die per slag wordt afgelegd. Grotere hoepels kan de gebruiker per slag langer vasthouden.
4. De afstand tussen de hoepels en wielen.  
Hoe dichter de hoepels op de wielen zitten, hoe groter de kans is dat de gebruiker met zijn vingers tussen de wielen komt. Echter, veel ruimte tussen de hoepels en wielen maakt de rolstoel weer breder.

Indien de gebruiker voorafgaand aan de verstrekking rolstoeltraining heeft gehad in een revalidatiecentrum, kan tijdens deze training worden bekeken of de gebruiker voldoende (spier)kracht en uithoudingsvermogen heeft om langere afstanden te rijden.

Bij het selecteren van een duwrolstoel is het essentieel om na te gaan of de begeleider over voldoende kracht en uithoudingsvermogen beschikt om de rolstoelgebruiker voort te duwen, ook over langere afstanden. Verder dient te worden nagegaan of het gebruiksgebied geschikt is om een rolstoel voort te duwen. In een heuvelachtig gebied is het voortduwen van een rolstoel een zware opgave. Een hulpmiddel voor de begeleider kan dan zijn dat een hulpmotortje voor de aandrijving op de rolstoel wordt bevestigd.

Bij het aanmeten van een duwrolstoel dient rekening te worden gehouden met de volgende aspecten:

1. De loopruimte.  
De begeleider mag bij het duwen niet elke stap tegen de rolstoel aanschoppen.
2. De plaats van de duwhandvatten.  
Bij de bepaling van de plaats (hoogte) van de duwhandvatten dient rekening te worden gehouden met de lengte van de begeleider.
3. De koersstabiliteit.  
De rolstoel moet gemakkelijk in één richting te duwen zijn en mag geen neiging vertonen om van de koers af te wijken.

### *Elektrisch*

Bij elektrische rolstoelen kan het gaan om rolstoelen met zogenaamde joystick-besturing, computergestuurde rolstoelen, sta-rolstoelen of plateaurolstoelen.

Onderscheid kan worden gemaakt tussen:

1. elektrische rolstoelen voor binnenshuis: compact, wendbaar, kleine wielen;
2. elektrische rolstoelen voor buitenshuis: groot, grote actieradius, stabiel, grote wielen.  
Dit kan gezien worden als een vervoersvoorziening bij uitsluitend gebruik buitenshuis.
3. Voor zowel binnens- als buitenshuis: een combinatie van kenmerken van de binnen- en buitenrolstoelen. De verstrekking is afhankelijk van de afmetingen van de woning, rijvaardigheid van de persoon met beperkingen en het gebruiksgebied.

### **Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen:**

#### Duw(wandel)wagens

1. De betrokkene is voor zijn verplaatsingen binnen- en buitenshuis (grotendeels) aangewezen op zittend verplaatsen (maximaal 100m kunnen lopen).
2. De duw(wandel)wagen is blijkens de medische indicatie de goedkoopst adequate oplossing om de mobiliteitsbeperkingen binnen- en buitenshuis te verminderen.

3. De betrokkene komt voor een elektromotor onder de duw(wandel)wagen in aanmerking indien uit een medische indicatie blijkt dat de begeleider slechts in staat is om de duw(wandel)wagen over een beperkte afstand (500m) voort te kunnen duwen.
4. Er zijn geen algemene weigeringsgronden aanwezig.

#### Duw(hoepel)rolstoelen

1. De betrokkene is voor zijn verplaatsingen binnen- en buitenshuis (grotendeels) aangewezen op zittend verplaatsen (maximaal 100m kunnen lopen).
2. Uit medisch onderzoek blijkt dat een duwhoepelrolstoel de goedkoopst adequate oplossing is om de mobiliteitsbeperking te verminderen.
3. Er zijn geen algemene weigeringsgronden aanwezig.

#### Elektrisch

1. De betrokkene is voor zijn verplaatsingen binnen- en buitenshuis (grotendeels) aangewezen op zittend verplaatsen (maximaal 100m kunnen lopen).
2. Uit medisch onderzoek blijkt dat een elektrische rolstoel de goedkoopst adequate oplossing is om de mobiliteitsbeperking te verminderen.
3. Er zijn geen algemene weigeringsgronden aanwezig.

#### Vorm van de verstrekking

De rolstoel kan in natura (bruikleen) of in de vorm van een PGB worden verstrekt. Bij een verstrekking in natura zorgt de gemeente voor reparatie en onderhoud (en verzekering ingeval van een elektrische rolstoel). Bij verstrekking in de vorm van een PGB, is in die PGB tevens een vergoeding voor reparatie en onderhoud (en verzekering ingeval van een elektrische rolstoel) inbegrepen.

### 6.3.2 Een handmatige of elektrische sportrolstoel of andere sportvoorziening, dan wel een aanpassing daaraan

#### Omschrijving van de voorziening

Sportrolstoelen kenmerken zich door scheefstand van de grote wielen en zijn vaak uitgerust met een doorlopende voetenplank in plaats van twee aparte voetensteunen. Een sportrolstoel is gericht op snelheid en wendbaarheid en stelt minder hoge eisen aan zitcomfort dan een rolstoel voor dagelijks gebruik. In principe zijn sportrolstoelen niet bruikbaar in de gewone leefsituatie.

Andere sportvoorzieningen kunnen divers van aard zijn. Het moet in ieder geval gaan om voorzieningen die het de persoon met de beperking mogelijk maakt om te sporten.

#### Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen

De aanvrager dient aannemelijk te maken dat hij regelmatig sport. Zeker wanneer een aanvraag voor een (aankoppelbare) handbike wordt ingediend dient goed gecontroleerd te worden of deze ook werkelijk gebruikt zal worden voor sport en niet voor vervoersdoeleinden.

#### Vorm van de verstrekking

Een handmatige of elektrische sportrolstoel of sportvoorziening kan in natura (bruikleen) of in de vorm van een PGB worden verstrekt. Bij een verstrekking in de vorm van een PGB wordt tevens een vergoeding verstrekt voor de te verwachten kosten van reparatie en onderhoud. Er wordt in geen geval een eigen bijdrage gevraagd voor sportvoorzieningen of (sport)rolstoelen.

## **Bijzonderheden**

De afschrijvingstermijn is drie jaar.

### **6.3.3 Kinderrolstoelen**

#### **Omschrijving van de voorziening**

Voor kinderen spelen andere behoeftes ook een belangrijke rol, te weten: veiligheid, nabijheid moeder/vader, beweging, ontdekken van en deelname aan alle facetten van het gezinsgebeuren en daarbuiten.

De rolstoelen moeten verrijdbaar zijn en gemakkelijk mee te nemen voor gebruik buitenshuis. Verder moeten de kinderrolstoelen zeer wendbaar zijn en tegen een stootje kunnen.

Aan kinderen met een geringe beperking, die nog niet aan een rolstoel toe zijn kan een aangepaste buggy verstrekt worden. Aangezien deze buggy's relatief weinig ondersteuning bieden, zijn ze bedoeld voor kinderen met een redelijke spierfunctie. Een aangepaste buggy wordt voor een kind in de leeftijd tot en met drie jaar niet als algemeen gebruikelijk beschouwd en wordt afhankelijk van de aard van de beperking verstrekt.

#### **Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen**

Vanaf het moment dat kinderen gezien hun ontwikkeling zouden kunnen lopen kunnen zij in principe gebruik gaan maken van een rolstoel. Kinderen die vanwege een beperkte arm- en/of handfunctie zijn aangewezen op een elektrische rolstoel kunnen deze normaal gesproken vanaf ongeveer hun vierde jaar bedienen. Tot dat moment zijn ze aangewezen op een buggy of kinderduwwandelwagen.

#### **Vorm van de verstrekking**

De kinderrolstoel kan in natura (bruikleen) of in de vorm van een PGB worden verstrekt. Bij een verstrekking in natura zorgt de gemeente voor reparatie, onderhoud en verzekering. Bij verstrekking in de vorm van een PGB, is in die PGB tevens een vergoeding voor reparatie, onderhoud en verzekering inbegrepen.

## **Bijzonderheden**

- Een aantal voorzieningen wordt, afhankelijk van de beperkingen, standaard aangebracht: anti-kiepwieltjes, duwhandvatten (verstelbaar in hoogte) en spaakbeschermers.
- Belangrijk is dat de groei van de rolstoelgebruiker kan worden opgevangen door het rolstoelsysteem. Dit kan door rolstoelsystemen met de volgende nastelbare onderdelen: zitbreedte, zitdiepte, beenlengte, zit-, rug- en armhoogte. Bij levering van rolstoelen aan kinderen dient hiermee rekening te worden gehouden.
- Vanuit therapeutisch oogpunt kan het belangrijk zijn dat kinderen niet de hele dag in een rolstoel zitten, maar van tijd tot tijd rechtop kunnen staan en zich staand kunnen voortbewegen. Het zitgedeelte valt onder de Wmo. Vanwege het therapeutische doel van het sta-gedeelte komt dit niet voor vergoeding in het kader van de Wmo in aanmerking, eventueel wel voor vergoeding vanuit de AWBZ. In voorkomende gevallen neemt de gemeente contact op met de desbetreffende zorgverzekeraar om de mogelijkheid van een gezamenlijke financiering te bespreken.

### 6.3.4 Noodzakelijke aanpassingen aan de rolstoel

#### Omschrijving van de voorziening

Aanpassingen zijn noodzakelijke voorzieningen om de rolstoel een adequate voorziening te laten zijn. Rolstoelen zijn in diverse maatvoeringen leverbaar. Toch zijn dan nog vaak individuele aanpassingen nodig. Een deel hiervan kan gerealiseerd worden door standaardcomponenten aan de rolstoel toe te voegen.

Een ander deel moet individueel en op maat gemaakt worden. Deze aanpassingen vinden plaats bij handbewogen, duw- en elektrische rolstoelen, voor zowel kinderen als volwassenen. Een onderscheid in aanpassingen is:

- a. Zit-, rug- en ondersteuningsdelen.  
Dit is in het bijzonder van belang voor mensen die de hele dag of een groot deel van de dag in een rolstoel zitten. Het kan dan gaan om zit-orthesen (op maat gemaakte zitkuip, op een onderstel kunnen meerdere maten van kuipen geplaatst worden), rugsteunen, fixatiegordels, kantel- en zithoekverstellingen, speciale arm-, hoofd- en beenondersteuning, anti-decubituskussens, werkbladen voor ondersteuning of activiteiten aan de rolstoel.
- b. Rijgedeelte.  
Het gaat hierbij onder andere om verzwaring van het frame, aandrijving van de wielen en eventueel motoren, rubber hoepelovertrekken of hoepels met extra tussenruimte, kogelkoppen of staafjes bij handbewogen rolstoelen om een goede greep mogelijk te maken.
- c. Bediening en/of besturing.  
Te denken valt aan het mogelijk maken van besturing door middel van voet, mond of kin.

#### Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen

De aanpassing is medisch noodzakelijk en wordt aangemerkt als de goedkoopst adequate oplossing.

#### Vorm van de verstrekking

Aanpassingen aan rolstoelen kan in natura (bruikleen) of in de vorm van een PGB worden verstrekt. Dit hangt er van af of de rolstoel in natura of in de vorm van een PGB is verstrekt. Bij een verstrekking in natura zorgt de gemeente voor reparatie en onderhoud. Bij verstrekking in de vorm van een PGB, is in het PGB tevens een vergoeding voor reparatie en onderhoud inbegrepen.

### 6.3.5 Rolstoelaccessoires

#### Omschrijving van de voorziening

Accessoires zijn extra's die soms noodzakelijk zijn om de rolstoel een adequate voorziening te laten zijn. Een schootskleed kan tot deze accessoires behoren.

#### Schootskleed

Een kleed dat gebruikt wordt om over de benen van een rolstoelgebruiker of scootmobielgebruiker te leggen. Het kleed is verkrijgbaar in verschillende maten en uitvoeringen. Wel gelden er afzonderlijke criteria om voor een schootskleed in aanmerking te komen:

- Aanvrager maakt gebruik van een rolstoel buitenshuis en/of een scootmobiel en;
- Aanvrager kan zichzelf niet goed warm houden gedurende een half uur rijden ondanks

het gebruik van de juiste, op weersomstandigheden gerichte kleding (eventueel extra kleding);

Het gaat hier om aandoeningen zoals: circulatiestoornissen/spasme (kramp)/ernstige perifere (zenuwstelsel aan de buitenkant) doorbloedingsstoornissen.

#### **Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen**

Rolstoelaccessoires vallen onder de gemeentelijke compensatieplicht, dit uitsluitend voor zover deze medisch noodzakelijk zijn voor dagelijks gebruik van de rolstoel.

#### **Vorm van de verstrekking**

Rolstoelaccessoires kunnen in natura (bruikleen) of in de vorm van een PGB worden verstrekt. Dit hangt er van af of de rolstoel in natura of in de vorm van een PGB is verstrekt. Bij een verstrekking in natura zorgt de gemeente voor reparatie en onderhoud. Bij verstrekking in de vorm van een PGB, is in die PGB tevens een vergoeding voor reparatie en onderhoud inbegrepen.

#### **6.3.6 Kosten rolstoeltraining**

In sommige gevallen is, in het kader van het adviestraject, rolstoeltraining noodzakelijk. De eerste lijn ergotherapie verzorgt deze training. De eerste lijn ergotherapie kan de kosten voor de rolstoeltraining declareren op basis van uurtarief en gemaakte reiskosten. In principe wordt er maximaal drie keer een rolstoeltraining gegeven, elke keer een half uur.

Verder kan een rolstoeltraining enkel vergoed worden als een persoon met beperkingen voor het eerst een rolstoel moet gebruiken of als er aanzienlijke veranderingen zijn opgetreden waardoor het rolstoelgebruik verandert.

In andere gevallen wordt er vanuit gegaan dat een korte instructie van de rolstoelleverancier voldoende is en bij de prijs is inbegrepen.

#### **6.3.7 Oplaadkosten**

Kosten voor het opladen van elektrische rolstoelen komen niet voor vergoeding in aanmerking.

#### **6.3.8 Onderhoud en reparatie**

##### **Omschrijving van de voorziening**

Het kan hier gaan om een vergoeding voor onderhoud en reparatie ten behoeve van de toegekende voorziening.

##### **Voorwaarden om voor de voorziening in aanmerking te komen**

De aanvrager komt, afhankelijk van de toegekende voorziening, in aanmerking voor een vergoeding voor reparatie en/of onderhoud.

##### **Vorm van de verstrekking**

De voorziening wordt, afhankelijk van de vorm waarin de te onderhouden/repareren voorziening wordt verstrekt, verstrekt in natura of in de vorm van een PGB.

Voor zover de verstrekking in de vorm van een PGB wordt verstrekt worden de onderhouds-reparatie- en verzekeringskosten van tevoren ingeschat en bij het PGB opgeteld en in dezelfde beschikking toegekend. Voor de hoogte van deze kosten zie ook BMO.

## **Hoofdstuk 7 Het verkrijgen van voorzieningen en het motiveren van besluiten**

### **7.1 Wie kan een aanvraag indienen?**

Op grond van de Wmo heeft de gemeente een verplichting om beperkingen in de zelfredzaamheid op het gebied van het voeren van een huishouden, het zich lokaal verplaatsen per vervoermiddel, het zich verplaatsen in en om de woning, weg te nemen of te verminderen. Onder zelfredzaamheid wordt in dit verband verstaan het lichamelijke, verstandelijke, geestelijke en financiële vermogen om zelf voorzieningen te treffen die deelname aan de samenleving mogelijk maken.

Hieruit zou kunnen worden afgeleid dat alleen personen met beperkingen een aanvraag kunnen indienen. In principe is dat ook juist, echter het antwoord op de vraag of iemand beperkingen heeft die moeten worden gecompenseerd, kan in de praktijk meestal pas worden gegeven nadat advies is ingewonnen van een deskundige. Daarom is het beter om te stellen dat in beginsel iedereen die de mening is toegedaan dat hij/zij tot de doelgroep behoort een aanvraag kan indienen.

### **7.2 Bijstand en vertegenwoordiging**

De aanvrager kan zich bij het indienen van de aanvraag laten bijstaan door een derde (art. 2:1 lid 1 Awb). Ook kan de aanvrager zich laten vertegenwoordigen door een gemachtigde (art. 2:1 lid 1 Awb). Er kan een schriftelijke machtiging worden gevraagd. Bijstand of vertegenwoordiging door een persoon tegen wie ernstige bezwaren bestaan kan worden geweigerd, tenzij het een advocaat betreft (art. 2:2 Awb). Zowel de aanvrager als de persoon die hem bijstaat, dan wel door de aanvrager is gemachtigd, moeten van een dergelijke weigering onverwijld schriftelijk op de hoogte worden gesteld. Bij ernstige bezwaren moet worden gedacht aan gevallen van ernstige en evidente ondeskundigheid. Ook kan worden gedacht aan gemachtigden die herhaaldelijk de normale gang van zaken, eventueel onder bedreiging van geweld, verstoren. Van de bevoegdheid om gemachtigden te weigeren mag in geen geval gebruik worden gemaakt om zich van een bekwame en daardoor lastige tegenstander te ontdoen.

Wanneer de aanvrager zich laat vertegenwoordigen door een gemachtigde, en hij/zij heeft dat schriftelijk aan de gemeente meegedeeld, dan dient de correspondentie met de aanvrager in beginsel via de gemachtigde te verlopen, tenzij de medewerking van de aanvrager persoonlijk is vereist.

Soms is vertegenwoordiging wettelijk verplicht. Het gaat dan om personen die handelingsonbekwaam zijn: minderjarigen en onder curatele gestelden. Minderjarigen worden wettelijk vertegenwoordigd door een ouder of de voogd. Onder curatele gestelden worden wettelijk vertegenwoordigd door een curator.

Een bewindvoerder is niet automatisch gemachtigd tot het vertegenwoordigen van degene wiens goederen onder zijn bewind staan. Dit betekent dat de gemeente ook van de bewindvoerder een schriftelijke (door de vertegenwoordigde ondertekende) machtiging kan verlangen.

De aanvrager die zich laat vertegenwoordigen door een gemachtigde blijft verplicht om, indien dat nodig is voor de beoordeling van de aanvraag, persoonlijk te verschijnen (art. 7.3 lid 1 Verordening). Dit speelt met name een rol in de fase van indicatiestelling. Immers, daar wordt bepaald of de aanvrager beperkingen heeft in de zin van de Wmo en welke specifieke voorziening adequaat is.

Wanneer de aanvrager weigert om persoonlijk te verschijnen dan kan de gemeente uiteindelijk besluiten om de aanvraag af te wijzen of buiten behandeling te stellen (4:5 Awb). Gelet op de doelgroep zal in zijn algemeenheid soepel moeten worden omgegaan met de verplichting om persoonlijk te verschijnen.

### **7.3 Vreemdelingen**

Op grond van artikel 8, eerste lid Wmo kan een vreemdeling slechts in aanmerking komen voor voorziening indien hij/zij rechtmatig verblijf houdt in de zin van artikel 8, onderdeel *a* tot en met *e* en *l*, van de Vreemdelingenwet 2000. In afwijking van het eerste lid kunnen in bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te noemen gevallen, zo nodig in afwijking van artikel 10 van de Vreemdelingenwet 2000, bij of krachtens die maatregel aan te geven categorieën niet-rechtmatig in Nederland verblijvende vreemdelingen geheel of gedeeltelijk in aanmerking komen voor bij die maatregel aan te geven voorzieningen. Het in aanmerking komen voor een voorziening geeft een vreemdeling geen recht op rechtmatig verblijf. In de in het tweede lid genoemde maatregel kan worden bepaald dat het college van burgemeester en wethouders zorg draagt voor het verlenen van bij die maatregel aangewezen voorzieningen.

### **7.4 Vorm van de aanvraag**

Op grond van artikel 4.1 Awb dient de aanvraag schriftelijk te worden ingediend. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van het aanvraagformulier Wmo. Dit formulier zal in de regel door de aanvrager zelf moeten worden ingevuld en ondertekend. Bij een telefonische toegangsbeoordeling of als de aanvrager niet kan schrijven, kan de aanvrager de medewerker van de gemeente telefonisch machtigen de aanvraag in opdracht te ondertekenen. Het is dan wel noodzakelijk een kopie van de aanvraag naar de aanvrager te sturen, met daarbij de vraag of de aanvrager binnen twee weken wil reageren als hij het niet eens is met hetgeen op het aanvraag- en inlichtingenformulier staat vermeld.

De CRvb hanteert een strikte uitleg van het begrip aanvraag. Alleen datgene dat de aanvrager op de formulieren heeft vermeld geldt als aanvraag.

Er bestaat altijd het recht een aanvraag in te dienen, ook al is van tevoren duidelijk dat deze afgewezen zal worden.

Als datum van de aanvraag geldt de datum zoals die staat vermeld op het aanvraagformulier.

### **7.5 Verhuizing naar andere gemeente**

Wanneer de aanvrager wil verhuizen naar een woning in een andere gemeente en deze woning dient aangepast te worden, dan moet de aanvrager de aanvraag indienen bij de gemeente waarin de aan te passen woning is gelegen. Voor zover de aanvrager al een voorziening van de gemeente Emmen ontvangt, stuurt de gemeente Emmen kopieën van de relevante stukken naar de andere gemeente. Hiervoor wordt wel eerst de toestemming van de klant gevraagd. Hierbij kan het gaan om overname van hulpmiddelen.

Het is voor de aanvrager niet alleen van belang te weten of hij/zij recht heeft op een verhuiskostenvergoeding, maar ook of recht bestaat op woningaanpassingen in de te betrekken woning. De aanvrager dient zich daarom in een zo vroeg mogelijk stadium in verbinding te stellen met de gemeente waarin de nieuwe woning is gelegen. Indien het een koopwoning betreft is dit moment in ieder geval gelegen voor het sluiten van de koopovereenkomst.

Een voorziening voor verhuiskosten en inrichtingskosten dient te worden aangevraagd bij de vertrek gemeente.

### **7.6 Doorzendplicht schriftelijke stukken**

Als de ontvanger van een aanvraag of een ander schriftelijk stuk (bijvoorbeeld een bezwaarschrift) niet de bevoegdheid heeft een beslissing te nemen, moet de aanvraag (nadat de datum van ontvangst daarop is aangetekend) onverwijld worden doorgezonden aan het bevoegde orgaan, onder gelijktijdige mededeling daarvan aan de afzender (artikel 2:3 Awb). Als geen bevoegde instantie bekend is, of de bedoeling van de steller van het geschrift niet duidelijk is, wordt het stuk aan de afzender teruggestuurd.

### **7.7 Ontvangstbevestiging**

In alle gevallen ontvangt de aanvrager/gemachtigde na indiening van de aanvraag binnen drie werkdagen na ontvangst een ontvangstbevestiging.

### **7.8 Wijziging(en) op het aanvraagformulier**

Wanneer de aanvrager het aanvraagformulier heeft ondertekend, mogen daarop later geen wijzigingen dan wel aantekeningen door de consulent worden aangebracht, tenzij de aanvrager deze ondertekent.

### **7.9 Aanvraag nadat de voorziening is gerealiseerd**

Uit de jurisprudentie van de CRvB blijkt dat het is toegestaan in de Verordening te bepalen dat burgemeester en wethouders een aanvraag voor een financiële tegemoetkoming (PGB was er toen nog niet) moeten afwijzen, voor zover deze betrekking heeft op kosten die reeds voor de datum van de beslissing op de aanvraag zijn gemaakt. Het doel van een dergelijke bepaling is volgens de CRvB de gemeente niet in de positie te brengen dat de noodzaak, adequaatheid en passendheid van aangevraagde voorzieningen niet meer kunnen worden beoordeeld. Dit is zonder meer het geval als er in verband met de aanvraag kosten zijn gemaakt, al voordat een beslissing is genomen. Indien deze beoordeling ondanks de reeds gemaakte kosten toch kan plaatsvinden, mag zeker niet op grond van een dergelijke (imperatieve) bepaling worden afgewezen. Afwijzing kan wel alsnog volgen, bijvoorbeeld omdat de aangevraagde voorziening niet de goedkoopst adequate is. Dit zal evenwel uit de beoordeling moeten blijken.

Uit deze jurisprudentie valt op te maken dat afwijzing op de grond dat reeds kosten zijn gemaakt voordat burgemeester en wethouders een beslissing hebben genomen, slechts houdbaar is wanneer de gemeente niet meer kan achterhalen of een voorziening noodzakelijk, adequaat en passend is om een aantoonbare beperking op te heffen of te verminderen. Deze jurisprudentie moet dan ook beslist niet worden beschouwd als een vrijbrief voor een persoon met beperkingen om vooruitlopend op een beslissing allerhande voorzieningen aan te schaffen, met de idee dat deze wel worden gecompenseerd door middel van een PGB of financiële tegemoetkoming.

### **7.10 Voor- /vroegtijdige aanvragen**

Afhankelijk van de situaties is de werkwijze als volgt:

- De feiten en omstandigheden zijn zodanig duidelijk, dat een principebeslissing kan worden genomen: de aanvraag wordt dan op de normale wijze afgewerkt.
- Er zijn zodanige onduidelijkheden, dat (nog) geen principebeslissing kan worden genomen: als de indruk bestaat, dat het verkrijgen van de ontbrekende gegevens nog minimaal 8 weken gaat duren, dan wordt de aanvraag buiten behandeling gelaten met de mededeling, dat de cliënt een nieuwe aanvraag kan doen, als de benodigde gegevens beschikbaar zijn. Tegen deze beslissing staat de mogelijkheid van bezwaar open.



Worden de ontbrekende gegevens wel binnen 8 weken verwacht, dan wordt de aanvraag aangehouden en wordt een (aangepast) vertragingsbericht verzonden. Overigens wordt de beslistermijn opgeschort als de aanvrager gevraagd wordt zijn aanvraag aan te vullen (artikel 4:15 Awb). Als men niet reageert op het verzoek om de gegevens aan te vullen wordt de aanvraag buiten behandeling gelaten als de daarvoor gestelde termijn is verstreken (artikel 4:5 Awb).

### **7.11 Hersteltermijn**

De aanvrager krijgt van de gemeente een hersteltermijn (schriftelijk) om alsnog de benodigde gegevens te verstrekken (artikel 4:5 Awb). Als hersteltermijn wordt in het algemeen vijf werkdagen aangehouden. Afhankelijk van de aard van de (aanvullende) gegevens kan echter ook een kortere of langere hersteltermijn worden aangehouden. De hersteltermijn moet de aanvrager in ieder geval in staat stellen aan zijn verplichting te kunnen voldoen. De beslistermijn wordt opgeschort gedurende de periode waarop gewacht wordt op de gegevens van de aanvrager.

### **7.12 Aanvraag terwijl behandeling/revalidatie nog niet is afgerond**

Ten tijde van het indienen van de aanvraag is nog niet altijd bekend wat de “eindsituatie” van de persoon met beperkingen zal zijn, omdat de persoon met beperkingen nog niet is uitbehandeld of nog niet klaar is met revalideren. Op dat moment kan mogelijk (nog) niet worden vastgesteld voor welke voorzieningen de persoon met beperkingen in aanmerking moet komen. De aanvraag zal dan worden afgewezen of slechts gedeeltelijk worden toegewezen. Uit jurisprudentie blijkt dat de rechtbank een actieve rol van de gemeente verwacht. De rechtbank dringt erop aan om niet af te wachten totdat de klant een nieuwe aanvraag indient. Zij vindt dat de gemeente na een niet al te lange periode een heronderzoek moet starten om te zien of er reeds duidelijkheid in de individuele situatie is ontstaan. Indien een aanvraag om deze redenen worden afgewezen of gedeeltelijk toegekend, wordt daarom een heronderzoek gepland op het moment dat naar verwachting de eindsituatie zal zijn bereikt.

### **7.13 Controle aanvraagformulier en gegevens**

Bij ontvangst van het aanvraagformulier wordt het formulier gecontroleerd op volledigheid en juistheid van de verstrekte gegevens. Van belang is dat het onderzoek dat aan een beslissing voorafgaat, zich niet verder uitstrekt dan tot datgene dat van belang is voor de vaststelling van het recht op een voorziening (artikel 4:3 Awb).

### **7.14 Intrekking aanvraag**

Bij het in behandeling nemen van een aanvraag wordt gekeken of er sprake is van een voorliggende voorziening.

Als indiening van een aanvraag niet zinvol is omdat er een voorliggende voorziening is of anderszins, wordt met instemming van de cliënt de aanvraag ingetrokken. Dit wordt schriftelijk bevestigd aan de cliënt.

(Bezwaarclausules zijn niet van toepassing.)

### **7.15 Informatie- en medewerkingsverplichting**

De aanvrager is verplicht de gegevens en bescheiden te verschaffen en de medewerking te verlenen, die nodig zijn voor de beslissing op de aanvraag (artikel 4:2 Awb en 7.4 lid 1 en 3 Verordening).

### 7.16 Beslistermijn

Nadat een aanvraag Wmo is ingediend, dient uiterlijk binnen 8 weken na de datum van ontvangst een beslissing te worden genomen. Indien het een aanvraag voor een (complexe) woningaanpassingen betreft, dient binnen 16 weken na de datum van ontvangst een beslissing te worden genomen.

De termijn is in ieder geval verstreken als na 8 weken, of bij complexe woningaanpassingen 16 weken na de datum van ontvangst van de aanvraag geen beslissing is genomen en ook geen vertragsbericht is verzonden (artikel 4:14 Awb). In het vertragsbericht wordt de reden van de verlenging van de "normale" beslistermijn aangegeven, alsmede het tijdstip waarop de beslissing uiterlijk zal worden genomen. De beslistermijn kan hooguit met 4 weken worden verlengd.

De beslistermijn wordt, gedurende de periode waarop gewacht wordt op de aanvullende gegevens van de cliënt, opgeschort (artikel 4:15 Awb). Zodra de gegevens zijn ontvangen, of de daarvoor gestelde termijn ongebruikt is verstreken, gaat de beslistermijn weer lopen. Als gegevens worden opgevraagd aan een andere persoon of instantie dan de aanvrager (bijvoorbeeld de huisarts) wordt de beslistermijn niet opgeschort.

Het gevolg van het overschrijden van de beslistermijn is dat de aanvrager een bezwaarschrift en een verzoek om een voorlopige voorziening kan indienen (artikel 6:2 onder b Awb).

### 7.17 Onderzoeken voordat indicatieonderzoek wordt gestart

Alvorens een indicatieonderzoek te starten moeten de volgende vragen worden beantwoord:

- a. Is de aanvrager ingezetene van de gemeente en is er een verblijfsstatus op grond waarvan een Wmo-voorziening mogelijk is?
- b. Is er sprake van een aantoonbare beperking in het kader van de Wmo (dus voor het voeren van een huishouden, het zich verplaatsen in en om de woning, het zich lokaal verplaatsen per vervoermiddel, het ontmoeten van medemensen en op basis daarvan het aangaan van sociale contacten?)
- c. Kan voor de gevraagde voorziening geen aanspraak worden gemaakt op een voorliggende voorziening?
- d. Is de gevraagde voorziening overwegend op de beperkingen van het individu gericht (waaronder ook het individueel gebruik van het collectief vervoer)?
- e. Is de gevraagde voorziening (langdurig) noodzakelijk voor het zelfstandig leven en wonen?
- f. Is de gevraagde voorziening algemeen gebruikelijk?

Ad a. inwoner van Emmen en geldige verblijfsstatus?

Uitgangspunt is dat geen voorziening wordt verstrekt aan personen die geen ingezetene zijn van de gemeente Emmen (artikel 1.2 lid 1 sub e Verordening). De aanvrager moet zijn woonplaats hebben in Emmen, zoals bedoeld in artikel 10, eerste lid en 11 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.

In eerste instantie geeft de gemeentelijke basisadministratie hierover uitsluitsel. Voor bepaalde zorginstellingen geldt dat de bewoners een briefadres elders kunnen aanhouden. In dat geval heeft de gemeente waar betrokkene daadwerkelijk verblijft de compensatieplicht. Voor zover blijkt dat de aanvrager zijn hoofdverblijf elders heeft (uit daden blijkt dat de aanvrager zijn woonstede heeft prijsgegeven aldus het Burgerlijk Wetboek) dient die feitelijke verblijfplaats als woonplaats te worden aangehouden. Dit kan betekenen dat de aanvrager niet in aanmerking komt voor de aangevraagde voorziening, ondanks het feit dat de aanvrager hier

nog staat ingeschreven in de GBA. Het is dan zaak het GBA te informeren over het geconstateerde.

Uitgangspunt is ook dat de aanvrager beschikt over een geldige verblijfsstatus op grond waarvan een voorziening kan worden toegekend (artikel 8 Wmo).

Voor zover duidelijk is dat de aanvrager geen inwoner is van Emmen of niet beschikt over een geldige verblijfsstatus op grond waarvan een voorziening mogelijk is, dient de aanvraag te worden afgewezen.

Ad b. Aantoonbare beperking?

De aanvrager moet (aantoonbare) beperkingen ondervinden in zijn zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie. De aanvrager moet een persoon zijn als bedoeld in artikel 1 van de Wmo, eerste lid onder g, onderdeel 4, 5 en 6 (zie Wmo art. 4). **Het is van groot belang dat de aanvraag door middel van vraagverheldering integraal wordt gezien. Soms kan het zo zijn dat als een aanvrager een fiets met trapondersteuning aanvraagt, na indicatie, een CVV-pas en huishoudelijke hulp wordt toegekend.**

Ad c. Voorliggende voorziening?

Er bestaat geen aanspraak op maatschappelijke ondersteuning als er sprake is van een voorliggende voorziening (art. 2 Wmo). In de Verordening is dit nader uitgewerkt in artikel 1.2 lid 2 sub c.

Ad. d. Op het individu gericht?

Zo nee, dan de aanvraag afwijzen.

Ad e. (Langdurig) noodzakelijk om zelfstandig te kunnen leven en wonen?

Zo nee, dan de aanvraag afwijzen.

Opmerking: bij de aanvrager dient sprake te zijn van aantoonbare meerkosten in vergelijking met de situatie voorafgaand aan het optreden van de beperking(en) waarvoor de voorziening wordt gevraagd (zie de Verordening artikel 1.2 lid 1 sub d). In sommige gevallen gebruiken mensen al jaren voorzieningen en vragen zij na het optreden van een beperking voorzieningen aan, die in hun situatie kunnen leiden tot de conclusie dat het optreden van beperkingen geen meerkosten met zich meebrengt.

Ad f. Algemeen gebruikelijk?

De aangevraagde voorziening mag geen algemeen gebruikelijke voorziening zijn (zie Verordening artikel 1.2 lid 2 onder b). Voorzieningen die algemeen gebruikelijk zijn vallen buiten de reikwijdte van het verstrekkenbeleid. Algemeen gebruikelijke voorzieningen zijn voorzieningen waarover een met de aanvrager vergelijkbare persoon, ook los van de beperking, zou kunnen beschikken. Deze voorzieningen worden namelijk als algemeen gebruikelijk beschouwd. De algemene criteria die de Centrale Raad van Beroep hanteert bij het beoordelen of een zaak (product) als algemeen gebruikelijk wordt aangemerkt, zijn de volgende:

- normaal in de handel verkrijgbaar zijn;
- niet speciaal voor mensen met een beperking bedoeld zijn;
- niet duurder zijn dan vergelijkbare producten met hetzelfde doel;
- gebruikelijk gelet op de financiële situatie van de aanvrager, gezien in relatie tot de maatschappelijke normen op het moment van de aanvraag.

Met name die financiële situatie van de aanvrager kan leiden tot een uitzondering op het beginsel dat geen algemeen gebruikelijke voorzieningen worden verstrekt. Uit de jurisprudentie blijkt dat een dergelijke uitzondering zich voordoet als het inkomen van de

aanvrager - mede ten gevolge van aantoonbare kosten die samenhangen met zijn beperking, onder het voor hem geldende sociaal minimum dreigt te geraken.

Bij wijze van **uitzondering** worden soms toch voorzieningen op grond van de Wmo verstrekt die algemeen gebruikelijk zijn. Die uitzondering doet zich voor als ten gevolge van een plotseling optredende beperking algemeen gebruikelijke zaken moeten worden vervangen die nog niet zijn afgeschreven; dat zou zonder die beperking immers ook niet gebeuren.

Voorbeelden van voorzieningen die als algemeen gebruikelijk worden beschouwd:

- (mobiele) telefoon;
- centrale verwarming;
- wasdroger (Raad van Beroep Den Haag 7 juli 1986, AAW 1985/811, niet gepubl);
- keramische/inductie kookplaat(Centrale Raad van Beroep 17 maart 1992, AAW 1990 / V 453, RSV 1992,264);
- luchtzuiveringsapparaten, airco's in auto's en luchtbevochtigers;
- automatische transmissie (uitspraak Centrale Raad van Beroep 5 juni 1991, AAW 1991/V50, RSV 1992/58);
- stuurbevestiging;
- een zogeheten 'Click 'n Go' -systeem. Dit is een automatische koppeling die zowel in personen- als in bestelwagens is in te bouwen. Dit systeem is vergelijkbaar met een automatische transmissie en bij de gewone autodealer verkrijgbaar;
- bromfiets, snorfiets, bromfiets scooter (uitspraak Centrale Raad van Beroep 17 december 1996, reg. nr. 95/7818 Wvg);
- spartamet (Centrale Raad van Beroep 17 december 1996, reg. Nr. 95/7818 Wvg). Hetzelfde geldt voor een fiets met trapondersteuning;
- fiets met lage instap + hulpmotor, (arrond. rb Assen);
- thermostatische mengkraan;
- woningsanering bij verhuizing naar nieuwe woning zonder acute noodzaak (uitspraak Centrale Raad van Beroep van 16 juli 1996, reg. nr. 95/6874, Wvg jaargang 1996 aflevering 9;
- alle typen kranen;
- waterbed (Centrale Raad van Beroep 1 september 1994, AAW 1992/V30);
- 6+ toiletputten;
- korfladen in de keuken;
- douchekop op glijstang;
- ligbad.

Indien algemeen gebruikelijk, dan de aanvraag afwijzen.

Indien de antwoorden op de onder a,b, d en e gestelde vragen met ja, en de onder c en f gestelde vraag met nee moet worden beantwoord, betreft het een aanvraag voor een voorziening binnen de strekking van de compensatieplicht van de gemeente. De adviesprocedure dient dan in gang te worden gezet.

### 7.18 Indicatiestelling

Als iemand zich met een hulpvraag bij de gemeente meldt, moet er onderzocht worden wat de problemen zijn en welke oplossingen in aanmerking komen. Daarom is een zorgvuldige toegangsbewaking, ofwel indicatiestelling, van belang. De manier om een objectieve indicatie te stellen is om de protocollen die door het CIZ zijn opgesteld te hanteren. Het gaat hierbij om het volgen van het protocol gebruikelijke zorg en het hanteren van het begrippenkader ICF

(zie verderop). Het toepassen van deze criteria draagt bij aan een soepele afstemming op AWBZ zorg die door de indicatiestellers van het CIZ geïndiceerd blijft worden.

Indicatiestelling is het vaststellen welke vorm van zorg, dienstverlening of ondersteuning het best past bij een ondersteuningsvraag van een cliënt, om de beperkingen van de cliënt te compenseren. Daarbij worden de aard, de omvang en de inhoud van de ondersteuning bepaald.

De indicatiestelling dient in ieder geval betrekking te hebben op:

- het bepalen van beperkingen van een persoon met beperkingen zijnde moeilijkheden, inclusief chronische psychische en psychosociale problemen, die ondervonden worden bij activiteiten op het gebied van het voeren van het huishouden, bij het normale gebruik van de woning, bij het verplaatsen in en om de woning, bij het zich lokaal verplaatsen per vervoermiddel en bij het ontmoeten van medemensen en het op basis daarvan aangaan van sociale verbanden;
- het adviseren of voor het compenseren van deze beperkingen een oplossing via de Wmo aan de orde is;
- het aangeven welke voorzieningen de beperkingen kunnen verminderen of opheffen;
- het adviseren van de goedkoopst adequate oplossing;
- het signaleren van noodzakelijke afstemming van Wmo-voorzieningen op andere voorzieningen.

### **Zelf indiceren**

In artikel 7.1 van de Verordening is impliciet geregeld dat de gemeente zelf kan indiceren. Dit zelf indiceren is bedoeld voor eenvoudige aanvragen waarvoor de medische of ergonomische kennis voor de indicatie in huis is. De indicatie van transferzorg (bijvoorbeeld als iemand in het ziekenhuis ligt en naar huis kan als er huishoudelijke verzorging is) vindt ook plaats zonder tussenkomst van de externe adviseur. Deze adviezen worden gezien het belang voor de cliënt voor een snelle en efficiënte indicatie door transferverpleegkundigen gedaan. In de overige gevallen dient een extern medisch advies te worden gevraagd.

### **Medisch indicatieadvies**

Wanneer wordt er medisch advies gevraagd?

Gelet op het bepaalde in de artikelen 7.1 en 7.3 van de Verordening wordt in de hierna genoemde situaties medisch advies aangevraagd:

- Er is sprake van een moeilijk te objectiveren aandoening;
- Er is sprake van een ergonomische beperking;
- Er is sprake van een meervoudige medische/psychische problematiek;
- Er is sprake van een progressief ziektebeeld;
- Er is een bezwaarschrift ingediend tegen de gedeeltelijke of gehele afwijzing van de aanvraag. Aan die afwijzing liggen medische redenen ten grondslag.

De indicatiesteller beoordeelt de aanvragen in samenhang met andere regelgeving (AWBZ). De totale hulpvraag staat centraal. Dit betekent dat de totale leefsituatie van een aanvrager in het onderzoek naar de concrete hulpvraag voor Wmo-voorzieningen moet worden meegenomen. Door een integrale hulpvraaganalyse hoeft de cliënt geen onnodig dubbel

onderzoek te ondergaan en worden de verschillende onderdelen van het zorg- en dienstverleningspakket op elkaar afgestemd, ongeacht het wettelijke kader waarbinnen de voorzieningen vallen. Als geconstateerd wordt dat er bijvoorbeeld thuiszorg noodzakelijk is of dat de persoon met beperkingen wellicht op de wachtlijst van een verzorgingshuis geplaatst moet worden, worden deze hulpvragen meegenomen. Indien bij de indicatiesteller de kennis op een bepaald terrein ontbreekt, dan wordt advies ingewonnen bij (deskundige) derden.

Bij medische gegevens komt het frequent voor dat informatie van de behandelende sector noodzakelijk is. Dit kan – zeker als dit schriftelijk moet - geruime tijd in beslag nemen. Dat werkt vertragend op de doorlooptermijn van de aanvraag. Ook in dit soort situaties kan met inschakeling van de aanvrager vaak sneller over de benodigde gegevens beschikt worden, met name indien de aanvrager aangeeft welk (groot) belang hij/zij heeft bij het verstrekken van de gevraagde informatie aan de medische adviseur.

Overigens mag het opvragen van medische gegevens bij de behandelende sector uitsluitend plaatsvinden met toestemming van de aanvrager. Daarbij dient in de verklaring opgenomen te worden bij welke adviserende arts de gegevens worden opvraagd, bij welke behandelaren de gegevens opgevraagd worden, om welke gegevens het gaat en met welk doel.

In artikel 7.3 van de Verordening is bepaald dat de aanvrager verplicht is aan de indicatiesteller gegevens te verschaffen of te doen verschaffen die noodzakelijk zijn voor de totstandkoming van het advies.

### **De hulpvraag**

Bij het beoordelen van deze aanvragen staat de totale hulpvraag centraal. De kerngedachte die aan de Wmo ten grondslag ligt is integrale dienstverlening. Als een burger bijvoorbeeld een aanvraag voor een traplift indient, kan meteen worden gekeken of er nog andere Wmo-voorzieningen nodig zijn. De gemeente bepaalt de inhoud en de reikwijdte van de adviesaanvraag. In de aanvraag dienen in ieder geval de volgende vragen te zijn opgenomen:

- welke objectief aantoonbare beperkingen heeft de aanvrager?
- welke belemmeringen in de participatie op de in artikel 4 lid 1 Wmo genoemde terreinen vloeien daaruit voort?
- zijn deze belemmeringen zodanig dat er, naar objectieve maatstaven, een langdurige medische noodzaak is voor verstrekking van een Wmo-voorziening?
- zijn er alternatieve (algemeen gebruikelijke en/of voorliggende) voorzieningen beschikbaar?
- zo nee, welke (combinatie van) Wmo-voorziening(en) biedt een zo adequaat mogelijke oplossing voor de belemmeringen?
- Welke concrete, al dan niet aangepaste, voorziening wordt geadviseerd?
- Als er meerdere oplossingen mogelijk zijn, wat is dan de goedkoopste en meest adequate?

### **Het begrippenkader van de ICF**

Artikel 7.3 lid 4 van de Verordening bepaalt dat bij de advisering de systematiek zoals neergelegd in de International Classification of Functions, Disabilities and Impairments, de zogenaamde ICF classificatie, gebruikt moet worden. “De ICF classificatie” is een classificatie van het menselijk functioneren. De classificatie is systematisch geordend in gezondheidsdomeinen en met de gezondheid verband houdende domeinen. Op elk niveau zijn de domeinen verder gegroepeerd op grond van gemeenschappelijke kenmerken, en in een zinvolle ordening geplaatst.

Van de zeer uitgebreide ICF zijn met name de lijsten met “functies” en “activiteiten en participatie” van belang.

De adviseur dient van de ICF gebruik te maken op de volgende wijze. Door de adviseur wordt allereerst aangegeven om welke stoornissen het bij de aanvrager gaat (de ICF is gericht op functiestoornissen). Het gaat daarbij met name om de zogenaamde classificatie op het tweede niveau, en dan met name in de vorm van de op het tweede niveau aangegeven functies. Hierbij dienen alleen die functies genoemd te worden die relevant zijn voor de aanvraag, omdat een volledig overzicht geen meerwaarde heeft. Indien dat wel het geval is moeten ook niet direct relevante functies worden aangegeven.

Problemen met functies leiden tot stoornissen bij activiteiten en participatie. Het is op dit niveau dat de compensatie op basis van de Wmo plaats zal moeten vinden. Ook bij de vermelding van deze stoornissen in “activiteiten en participatie” zal gebruik gemaakt worden van het begrippenkader van de ICF.

Samengevat betekent dit dat de medisch adviseur in het licht van de aanvraag de stoornis en de daaruit volgende beperkingen evenals de mate van die beperkingen dient te vermelden, gerelateerd aan de mogelijke compensatie of de te verstrekken voorzieningen, waarbij het vocabulaire van de ICF wordt gebruikt.

### **Toetsing extern advies**

De taak van de adviesorganisatie is om het advies objectief (indicatieniveau) en onafhankelijk (selectieniveau) uit te voeren. De taak van de gemeente Emmen, afdeling Maatschappelijke Zaken en Zorg, is om de beleidskaders van de Wmo en de IPK vast te stellen, uit te voeren en te toetsen. Voordat er op basis van het ingewonnen advies een besluit wordt genomen, dient het advies getoetst te worden.

De gemeente blijft altijd verantwoordelijk voor de indicaties, maar het medisch advies zal vaak de basis zijn van de motivering van het te nemen besluit. Op grond van artikel 3:49 Awb kan het advies als motivering dienen voor een besluit, mits de aanvrager op de hoogte wordt gesteld van de inhoud van het advies.

*“Ter motivering van een besluit of een onderdeel daarvan kan worden volstaan met een verwijzing naar een met het oog daarop uitgebracht advies indien het advies zelf de motivering bevat en van het advies kennis is of wordt gegeven”.*

Wil een beslissing houdbaar zijn bij de rechter, dan dient een medisch advies aan bepaalde criteria te voldoen. De rechterlijke macht heeft in diverse uitspraken bepaald waar een medisch advies aan moet voldoen. Artikel 3.9 van de Awb betreft de controle zorgvuldigheid onderzoek.

*“Indien een besluit berust op een onderzoek naar feiten en gedragingen dat door een adviseur is verricht, dient het bestuursorgaan zich ervan te vergewissen dat dit onderzoek op zorgvuldige wijze heeft plaatsgevonden”.*

Dit artikel is een bepaling die in het verlengde ligt van het bestuursrechtelijke zorgvuldigheidsbeginsel uit artikel 3:2 van de Awb:

*“Bij de voorbereiding van een besluit vergaart het bestuursorgaan de nodige kennis omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen”.*

### **Eisen aan het medisch advies**

Vooraf in situaties waarin de aanvraag wordt afgewezen vanwege het ontbreken van een medische noodzaak, weegt de motiveringsplicht zwaar en is een goed medisch advies van

groot belang. De adviseur dient in zijn advies een gemotiveerde en onderbouwde uitspraak te doen (reikwijdte van het advies):

- of er een medische noodzaak is voor het verstrekken van (een) voorziening(en) in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo);
- en/of de aanvrager al dan niet (lichamelijke) beperkingen en/of ergonomische belemmeringen heeft – weergegeven naar handelingen en in tijd - op het gebied van het wonen of van het zich binnen of buiten de woning verplaatsen;
- en/of wat de te verwachten prognose is van de beperkingen en/of belemmeringen die de aanvrager ondervindt op het gebied van wonen of van het zich binnen of buiten de woning verplaatsen;
- en/of een voorliggende voorziening (een andere dan een verstrekking via de Wmo) een adequaat alternatief is (zonder meerkosten);
- en/of aan welk programma van eisen de geadviseerde voorziening(en) moet voldoen;
- en/of het soort en type van de te selecteren voorziening(en) al dan niet in combinatie, als goedkoopst adequate voorziening een oplossing biedt /bieden voor de beperkingen en belemmeringen die aanvrager ondervindt;
- en/of een integraal advies uitgebracht moet worden met betrekking tot de noodzakelijke voorzieningen welke in samenhang noodzakelijk zijn om als oplossing te dienen voor de geconstateerde beperkingen en belemmeringen.

Daarbij dient een goed, bruikbaar medisch advies als regel het volgende te bevatten (inhoud van het advies):

1. datum waarop de adviesaanvraag is ontvangen;
2. data en locatie(s) waarop cliëntcontact (zoals huisbezoek, passing, intake) heeft plaatsgevonden;
3. door de afdeling MZZ aangegeven lidnummer en/of registratieformulier;
4. (gecontroleerde) persoonsgegevens en administratieve gegevens van de aanvrager;
5. vraagstelling c.q. adviesaanvraag door de gemeente;
6. door de aanvrager gewenste voorziening;
7. een gemotiveerd advies overeenkomstig de overeengekomen reikwijdte dat antwoord geeft op de door de gemeente gestelde vragen, dat consistent is qua inhoud, logisch van opbouw, duidelijk en volledig, en waarin in ieder geval is opgenomen:
  - welke objectief aantoonbare beperkingen er zijn (geen concrete medische gegevens van de aanvrager, maar alleen de voor de gemeente noodzakelijke vertaling daarvan) en welke participatiebelemmeringen daaruit voortvloeien volgens de systematiek zoals die is neergelegd in de International Classification of Functions, Disabilities and Impairments;
  - over welke zorg en/of voorzieningen de klant nu al beschikt;
  - op basis van welke (voldoende recente) gegevens (eigen al dan niet nader onderzoek, dossierstudie of opvraag gegevens bij behandelaars) en op basis van welke onderzoeksprocedure het advies tot stand is gekomen;
  - (indien van toepassing) vermelden waarom er geen eigen onderzoek is gedaan, waarom geen gegevens zijn opgevraagd, waarom betrokkene niet is gezien door de adviseur;
  - dat het advies, als er sprake is van een medisch oordeel, onder verantwoordelijkheid van een arts tot stand is gekomen, als er in dat advies een medisch oordeel wordt gegeven;
  - de geldigheidsduur van dat advies of de termijn waarbinnen er een adequate oplossing moet worden geboden (met name bij primaat verhuizing);



- een oordeel over de (langdurige) medische noodzaak van het gevraagde, alsmede een motivering van dit oordeel;
- formuleren van mogelijke oplossingen: de mogelijkheden benoemen om de beperkingen te verminderen. Uitgangspunt hierbij is een integrale benadering: welke voorzieningen zijn in samenhang noodzakelijk om als oplossing te dienen voor de geconstateerde beperkingen;
- (indien van toepassing) op basis van relevante gebruikseisen een concrete selectie maken voor een soort voorziening, alsmede een pakket van eisen, waaraan de voorziening moet voldoen. Hierbij geldt als uitgangspunt dat de soort en het type van de te selecteren voorziening(en) al dan niet in combinatie, als goedkoopst adequate voorziening een oplossing biedt/bieden voor de beperkingen en belemmeringen die aanvrager ondervindt;
- dat de inhoud van het advies met aanvrager is besproken en de reactie van de aanvrager op het advies. (opmerking: indien de aanvrager niet tevreden is of een bepaalde voorziening niet wil, moet, mits de aanvrager dit wil, toch een onderzoek plaatsvinden en advies worden uitgebracht).

### 7.19 Rapportage

De rapportage en het verslag bevat in het algemeen:

- Een toelichting op de aanvraag en het weergeven van achtergronden, die tot de aanvraag hebben geleid;
- Het beschrijven van de relevante omstandigheden van cliënt en zijn gezin;
- Het aangeven van relevante feiten voor zover de aanvraag daarin niet voorziet;
- Het weergeven van de conclusies van het ingewonnen medisch advies;
- Het aangeven van de relevante wettelijke mogelijkheden;
- Het doen van een voorstel onder vermelding van eventueel aan de voorziening te verbinden voorwaarden. Hierbij aangeven of het medisch advies is overgenomen en zo nee waarom niet;
- Het vermelden van de manier waarop aanvrager in gelegenheid is gesteld zijn zienswijze over de voorgenomen afwijzing naar voren te brengen;
- De naam en de handtekening van de Wmo-medewerker;
- De datum van opmaak van het rapport.

### 7.20 De beslissing

De voorgenomen beslissing wordt op volledigheid en juistheid gecontroleerd.

#### De beslissing na herhaalde aanvraag

*Als de cliënt bij een herhaalde aanvraag geen nieuwe feiten en/of omstandigheden vermeldt, wordt de aanvraag afgewezen onder verwijzing naar de eerdere afwijzende beschikking (artikel 4:6 Awb).*

Alleen als er sprake is van omstandigheden, die bij het nemen van de beslissing op de eerste aanvraag niet bekend waren, kan hiervan worden afgeweken. Hiernaar dient wel onderzoek te worden gedaan.

#### Eerdere aanvraag

De voorziening mag binnen de normale afschrijvingstermijn niet eerder aangevraagd zijn, tenzij de eerder verstrekte voorziening verloren is gegaan als gevolg van omstandigheden die de aanvrager niet zijn toe te rekenen (zie Verordening artikel 1.2 lid 2 onder h).

Indien er een voorziening in natura is verstrekt in de vorm van bruikleen en er door onzorgvuldig gebruik of zelfs misbruik regelmatig reparaties nodig zijn, dient met

betrokkene overleg plaats te vinden en zal duidelijk moeten worden gemaakt dat dit in strijd is met de bruikleenovereenkomst. Heeft een dergelijk gesprek geen resultaat, dan kan overgegaan worden tot aangetekend waarschuwen dat bij herhaling de voorziening zal worden ingenomen. Herhaalt het probleem zich dan weer dan kan tot inname worden overgegaan en hoeft er geen hervestrekking plaats te vinden.

### **Beschikking**

Een beschikking is een op schrift gestelde beslissing, die door of namens het hoofd is ondertekend. De beschikking moet deugdelijk zijn gemotiveerd (artikel 3:46 Awb). Dit houdt in dat artikelnummers moeten worden opgenomen (artikel 3:47 lid 2 Awb).

Als de beslissing geheel of gedeeltelijk afwijkt van het door de cliënt gevraagde, wordt dit gemotiveerd in de beschikking. In de motivering wordt bovendien ingegaan op eventuele ontvangen adviezen en de reden waarom hiervan wordt afgeweken.

De eisen, waaraan een beschikking formeel moet voldoen zijn :

- Een deugdelijke motivering. Zo moet in de beschikking zijn opgenomen op welke wijze de genomen beschikking bijdraagt aan het behouden en het bevorderen van de zelfredzaamheid en de normale maatschappelijke participatie van betrokkene. Dat artikel 26 lid 1 van de Wmo luidt namelijk als volgt: "De motivering van een beschikking op een aanvraag om een individuele voorziening vermeldt op welke wijze de genomen beschikking bijdraagt aan het behouden en het bevorderen van de zelfredzaamheid en de normale maatschappelijke participatie van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem."

Dit artikel beoogt de rechtsbescherming van de aanvrager van voorzieningen op grond van de Wmo te versterken, door de algemene motiveringsplicht die op grond van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is, toe te spitsen. De gemeente zal moeten aangeven of en in hoeverre het genomen besluit op een aanvraag bijdraagt aan de meest belangrijke doelstelling van de Wmo: het bevorderen dan wel behouden van de deelname aan het maatschappelijk verkeer van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem.

In lid 1 van artikel 26 van de Wmo is opgenomen dat op basis van deze bepaling in de beschikking aangegeven moet worden op welke wijze de genomen beschikking bijdraagt aan het behouden en het bevorderen van de zelfredzaamheid en de normale maatschappelijke participatie van betrokkene.

Gaat het om een positieve beschikking, dan zal dit niet zo moeilijk zijn. Door in de beschikking aan te geven welke mogelijkheden betrokkene krijgt door de toegekende voorziening(en) is in feite voldaan aan deze opdracht.

Verder zal moeten worden aangegeven dat de aanvrager heeft gekozen voor een voorziening in natura of in de vorm van een PGB.

### **Enkele voorbeelden:**

Bij toekenning van een woonvoorziening, bijvoorbeeld een traplift, kan aangegeven worden dat door deze voorziening betrokkene, die voordien problemen had bij het normale gebruik van de woning, doordat de verdieping niet te bereiken was, thans met de traplift weer op de verdieping kan komen om de slaapkamer en de sanitaire ruimte te bereiken, waarmee het probleem is gecompenseerd.

Bij toekenning van een scootmobiel kan aangegeven worden dat betrokkene voordien problemen had bij verplaatsing in de directe woonomgeving, en daardoor problemen

had bij het bezoeken van winkels, familie en kennissen enz. Deze problemen zijn gecompenseerd middels verstrekking van een scootmobiel in natura dan wel een persoonsgebonden budget waarmee betrokkene een scootmobiel kan huren of aanschaffen waarmee gedurende een aantal jaren gelijk aan de op natura-voorzieningen van toepassing zijnde afschrijvingstermijn de verplaatsingen in de directe woon- en leefomgeving gemaakt kunnen worden.

Is er geen sprake van aantoonbare beperkingen, bestaat er om een andere reden geen medische noodzaak voor het verstrekken van de aangevraagde voorziening of de aangevraagde hulp bij het huishouden, ook dan zal ingevolge artikel 26 lid 1 Wmo gemotiveerd moeten worden op welke wijze de genomen beschikking bijdraagt aan het behouden en het bevorderen van de zelfredzaamheid en de normale maatschappelijke participatie van betrokkene.

Dit is uiteraard niet mogelijk op de wijze zoals bij een positieve beschikking is aangegeven. Bij een afwijzing zal men moeten denken aan een formulering waarbij aangegeven wordt dat compensatie niet noodzakelijk of zelfs ongewenst is, omdat betrokkene zonder de gevraagde voorziening(en) ook in staat is zelfredzaamheid en/of maatschappelijke participatie te behouden of te bevorderen.

#### **Enkele voorbeelden:**

Een aanvrager wil graag een rolstoel bij het verplaatsen in en om de woning en hulp bij het huishouden. Uit medisch onderzoek blijkt dat de diagnose fibromyalgie gesteld is door de huisarts en dat er nog geen behandeling heeft plaatsgevonden. In deze situatie kan niet zonder meer toegekend worden, omdat daarbij het risico bestaat dat er geen behandeling plaats gaat vinden en er dus afhankelijkheid van zorg en voorzieningen ontstaat terwijl er dus nog behandel mogelijkheden onbenut zijn. De medische adviseur zal de aanvrager naar de huisarts verwijzen met het advies behandel mogelijkheden te benutten. Hangende die behandel mogelijkheden zal geen rolstoel noch hulp bij het huishouden worden toegekend. Mocht de aanvrager in behandeling gaan, bijvoorbeeld bij een revalidatiecentrum, dan zal hooguit in overleg met de behandelaren besloten worden tot een beperkte of tijdelijke inzet van een rolstoel of hulp bij het huishouden, voor zover deze inzet de behandeling niet in de weg staat.

De (in individuele gevallen nader in of aan te vullen) motivering zal dus kunnen zijn: Door u is een rolstoel en hulp bij het huishouden aangevraagd. Uit medisch onderzoek is gebleken dat er nog behandel mogelijkheden zijn. Als wij u nu een rolstoel ter beschikking zouden stellen bestaat de mogelijkheid dat u door gebruikmaking van de rolstoel behandel mogelijkheden in de weg staat of de effecten van de behandeling beperkt door (nu reeds) gebruik te maken van een rolstoel.

Het doel van de Wmo is niet aanvragers afhankelijk te maken van voorzieningen, maar te compenseren als duidelijk is dat er geen verbetering mogelijk is. Daarom zullen wij u op dit moment geen rolstoel noch hulp bij het huishouden toekennen. Mocht uit uw behandeling in overleg met uw behandelaars blijken dat (een tijdelijke) verstrekking past in uw behandeling, dan kunt u opnieuw contact met ons opnemen, onder overlegging van een verklaring van uw behandelaars. Wij zullen deze verklaring daarop aan de arts van het CIZ voorleggen met het verzoek om ons opnieuw advies uit te brengen.

- Als er medisch advies is uitgebracht kan voor wat betreft de motivering van de medische beoordeling worden volstaan met verwijzing naar dit advies (artikel 4:19 Awb);

- Zo mogelijk vermelding van het wettelijk voorschrift waarop de beschikking gebaseerd is (de desbetreffende bepalingen uit de Wmo, de Verordening of het Verstrekkingenboek (artikel 4:17 lid 2 Awb);
- De mededeling dat bezwaar mogelijk is;
- Waar bezwaar kan worden ingediend;
- De termijn waarbinnen dit moet gebeuren.

Voor het opstellen van een beschikking gebruiken wij zoveel mogelijk standaardbeschikkingen. Alle gegevens die nodig zijn voor het indienen van een bezwaarschrift staan daarin vermeld.

Zie ook het BMO

## **7.21 Bezwaar en beroep**

Bezwaar en beroep staan open tegen het uitblijven van een beschikking, tegen beschikkingen tot toekenning, weigering, intrekking, beëindiging of terugvordering van voorzieningen, alsmede tegen beschikkingen over de hoogte van de PGB of financiële tegemoetkoming.

### **7.21.1 Bezwaarschrift tegen uitblijven van een beslissing**

Als de aanvrager na het verstrijken van de termijn van acht weken nog geen beschikking of vertragsbericht heeft ontvangen, kan een bezwaarschrift worden ingediend (artikel 6:2 Awb). Er geldt in dat geval geen specifieke termijn, waarbinnen het bezwaarschrift moet zijn ingediend. Er moet wel sprake zijn van een redelijke termijn.

### **7.21.2 Bezwaarschrift tegen beschikking**

De cliënt, die zich niet kan verenigen met de (schriftelijke) beslissing op de aanvraag, kan een bezwaarschrift indienen bij het college van burgemeester en wethouders. Ook een (schriftelijk) gemachtigde kan een bezwaarschrift indienen. Het bezwaarschrift moet uiterlijk binnen zes weken schriftelijk worden ingediend. De termijn vangt aan met ingang van de dag na die, waarop de beschikking aan de aanvrager is bekend gemaakt. Als de beschikking per post is verstuurd, dan is het de dag na verzending.

Het bezwaarschrift moet aan bepaalde eisen voldoen (artikel 6.5 Algemene wet bestuursrecht):

- Vermelding van naam en adres;
- Dagtekening;
- Een omschrijving, waartegen het bezwaar is gericht;
- De gronden, waarop bezwaar wordt gemaakt.

Alvorens burgemeester en wethouders een beslissing nemen op het bezwaarschrift wordt de indiener van het bezwaarschrift in de gelegenheid gesteld het bezwaar mondeling toe te lichten. Hiervan wordt advies uitgebracht aan burgemeester en wethouders. De beslissing wordt aan de cliënt vervolgens per beschikking meegedeeld.

### **7.21.3 Beroepschrift**

Binnen zes weken nadat burgemeester en wethouders de beslissing op het bezwaarschrift hebben verzonden, kan de cliënt (de indiener van het bezwaarschrift of diens gemachtigde) daartegen in beroep komen bij de Arrondissementsrechtbank Assen, sector bestuursrecht, Postbus 30009, 9400 RA Assen.

De cliënt kan ook in beroep gaan als burgemeester en wethouders niet binnen 10 weken of, na het verzenden van een verdagingbrief 14 weken een beslissing op het bezwaarschrift hebben genomen.

#### **7.21.4 Hoger beroep**

Binnen zes weken na de verzending van de uitspraak van de rechtbank kunnen zowel de cliënt als de gemeente tegen deze beslissing beroep in laatste instantie aantekenen bij de Centrale Raad van Beroep. Een dergelijk beroepschrift moet worden gericht aan de Centrale Raad van Beroep, Postbus 16002, 3500 DA Utrecht.

#### **7.21.5 Voorlopige voorziening**

Op grond van artikel 8:81 Awb kan de gehandicapte, vanaf het moment dat een bezwaar- of beroepschrift is ingediend, een voorlopige voorziening vragen. Een dergelijk verzoek moet worden gericht aan de Voorzieningenrechter van de Arrondissementsrechtbank, Postbus 30009, 9400 RA Assen onder overlegging van een afschrift van het bezwaar- of beroepschrift. Een voorlopige voorziening schort de uitvoering van een toegekende voorziening op.

#### **7.22 Samenhangende afstemming**

In de Wmo is in artikel 5 lid 2 onder b vastgelegd dat de raad in de Verordening bepaalt op welke wijze de verkrijging van individuele voorzieningen samenhangend wordt afgestemd op de situatie van de aanvrager. Deze bepaling is bedoeld om, naast de toepassing van algemene bestuursrechtelijke zorgvuldigheidseisen, de inhoud van de voorzieningen zelf, vanuit cliëntenperspectief, in samenhang te bezien. In de Verordening is de samenhangende afstemming vastgelegd in artikel 7.4.

Bij dit onderzoek wordt, indien van toepassing, aandacht besteed aan:

- a. de algemene gezondheidstoestand van de persoon met beperkingen of mantelzorger;
- b. de beperkingen die de persoon met beperkingen of mantelzorger in zijn functioneren ondervindt;
- c. de woning en de woonomgeving van de persoon met beperkingen of mantelzorger;
- d. het psychisch en sociaal functioneren van de persoon met beperkingen of mantelzorger;
- e. de sociale omstandigheden van de persoon met beperkingen of mantelzorger.

Bij de besluitvorming en de motivering van het besluit wordt door de gemeente bij deze bevindingen aangesloten.

#### **7.23 Heronderzoeken**

Een heronderzoek vindt plaats om te bekijken of een zorgvrager nog steeds recht heeft op de verstrekte voorziening en/of deze nog voldoet (artikel 7.5). Bij een heronderzoek wordt als het ware de aanvraagprocedure opnieuw doorlopen. Er wordt gekeken of de omstandigheden van de zorgvrager in de loop van de tijd veranderd zijn en of deze omstandigheden een aanleiding vormen om de voorziening te wijzigen of in te trekken.

Heronderzoeken vinden plaats als:

- de verwachting bestaat dat in de loop van de tijd de omstandigheden van de zorgvrager zullen wijzigen;
- een voorziening voorlopig wordt toegekend;
- na 15 maanden een zorgvrager niet is verhuisd naar een adequate woning, terwijl een verhuiskostenvergoeding is toegekend;
- dit vanwege een beleidswijziging noodzakelijk is;
- de eindsituatie bij een eerdere aanvraag nog niet duidelijk was.

#### **7.24 Terugvordering**

In tegenstelling tot andere sociale zekerheidswetten, zoals de WWB, WW en AOW, kent de Wmo geen eigen regels over terugvordering. De gemeente is wettelijk dus niet verplicht om ten onrechte verstrekte Wmo-voorzieningen van klanten terug te vorderen. Voor zover de

gemeente wil terugvorderen dient zij, lees de raad, in de Wmo-verordening een bevoegdheid te creëren om terug te vorderen. Uit de jurisprudentie blijkt namelijk dat terugvordering niet is toegestaan indien de Wmo-verordening daar niet in voorziet (zie CrvB 19-11-1999, nr. 98/5544 WVG).

De gemeente Emmen heeft van de bevoegdheid tot terugvordering gebruik gemaakt door in de verordening en het BMO bepalingen over terugvordering op te nemen. De terugvordering is geregeld in artikel 7.7 van de Verordening.

#### *Vereiste besluiten*

Een besluit tot terugvordering dient, behoudens een paar uitzonderingen, te worden voorafgegaan door een besluit tot intrekking en herziening. Zonder een besluit tot herziening en intrekking is er geen rechtsgeldig besluit tot terugvordering. De besluiten tot intrekking, herziening en terugvordering zijn besluiten in de zin van artikel 1:3 van de Algemene wet bestuursrecht. Dit betekent dat als de klant het niet eens is met die besluiten, deze hiertegen de rechtsmiddelen bezwaar, beroep en hoger beroep kan aanwenden.

#### *Regels over intrekking en herziening Gemeente Emmen*

De intrekking en herziening van een voorziening is geregeld in artikel 7.6 van de Verordening. In dit artikel staat het volgende vermeld:

1. Het college kan een beschikking, genomen op grond van deze verordening, geheel of gedeeltelijk intrekken indien:
  - a. niet is voldaan aan de voorwaarden gesteld bij of krachtens de wet;
  - b. op grond van gegevens beschikt is en gebleken is dat de gegevens zodanig onjuist waren dat, waren de juiste gegevens bekend geweest, een andere beslissing zou zijn genomen, terwijl de belanghebbende wist of redelijkerwijs had kunnen weten dat bedoelde gegevens onjuist waren.
2. Onverminderd de gronden voor intrekking genoemd in lid 1 en lid 4 kan het besluit tot verlening van een persoonsgebonden budget worden ingetrokken of gewijzigd met ingang van de dag vanaf welke de budgethouder heeft aangegeven geen prijs meer te stellen op het budget.
3. Bij het overlijden van de budgethouder eindigt het persoonsgebonden budget op de dag gelegen na de dag waarop budgethouder is overleden.
4. Een besluit tot het verlenen van een persoonsgebonden budget kan worden ingetrokken of gewijzigd met ingang van de dag waarop de budgethouder zijn verplichtingen niet nakomt.
5. Een besluit tot het verlenen van een financiële tegemoetkoming kan worden ingetrokken indien blijkt dat de tegemoetkoming niet is aangewend voor de bekostiging van het middel waarvoor deze was verleend.

#### *Regels over terugvordering Gemeente Emmen*

De terugvordering van een voorziening is geregeld in artikel 7.7 van de Verordening. In dit artikel is het volgende bepaald:

1. Indien een voorziening is ingetrokken kan op basis daarvan een reeds uitbetaalde financiële tegemoetkoming of persoonsgebonden budget worden teruggevorderd, dit voor zover na de datum van het besluit tot toekenning van de voorziening nog geen vijf jaren zijn verstreken.
2. Indien een financiële tegemoetkoming of persoonsgebonden budget abusievelijk ten onrechte of tot een te hoog bedrag aan de persoon met beperkingen is uitbetaald, kan dit worden teruggevorderd.

3. Alle ingevolge deze verordening terug te vorderen bedragen kunnen vanaf het moment dat de persoon van wie wordt teruggevorderd in gebreke is gesteld worden verhoogd met de wettelijke rente.
4. Indien een voorziening in natura of in de vorm van een persoonsgebonden budget is verstrekt, en de situatie van de cliënt verandert binnen vijf jaar na verstrekking zodanig dat de voorziening niet langer nodig is, kan de voorziening worden teruggevorderd.

#### *Publiekrechtelijke en privaatrechtelijke regels*

Zoals hierboven al is gesteld zijn besluiten tot herziening, intrekking en terugvordering besluiten in de zin van artikel 1:3 van de Algemene wet bestuursrecht. In het besluit tot terugvordering zit een privaatrechtelijke component. Het college moet namelijk stellen dat het terug te vorderen bedrag onverschuldigd (volgens artikel 6:203 Burgerlijk wetboek) aan belanghebbende is uitbetaald. Tegen alle drie de genoemde besluiten staat de mogelijkheid van bezwaar en beroep open. Pas als zo'n besluit onherroepelijk is, kan worden overgegaan tot daadwerkelijke inning van de vordering. Als belanghebbende niet kan of wil betalen kan het college er voor kiezen over te gaan tot dwanginvordering. Om dit te bereiken zijn de regels van het Burgerlijk wetboek en het Wetboek van Burgerlijke rechtsvordering van toepassing. Dit betekent dat, anders dan bij terugvordering van bijstand, niet dan nadat de gemeente een executoriale titel heeft gehaald bij de kantonrechter (vorderingen lager dan € 5000,--) of rechtbank (vorderingen vanaf € 5000,--) kan overgaan tot dwanginvordering, bijvoorbeeld loonbeslag. De vordering is niet zoals bij terugvordering van bijstand preferent, maar concurrent.

#### Enkele bijzondere situaties

##### *Verrekening*

Een in enige periode (bijvoorbeeld een maand of kwartaal) teveel betaalde of ten onrechte uitbetaalde financiële tegemoetkoming of persoonsgebonden budget kan worden verrekend met de in een volgende periode te verstrekken financiële tegemoetkoming of persoonsgebonden budget indien het een periodieke verstrekking betreft. Besluiten tot herziening/intrekking en terugvordering dienen dan achterwege te blijven. Er dient uitsluitend een besluit tot verrekening te worden genomen.

##### *Abusievelijk verleende tegemoetkoming*

Wanneer ten onrechte een te hoge financiële tegemoetkoming of persoonsgebonden budget is verstrekt aan de belanghebbende of per ongeluk een persoonsgebonden budget of financiële tegemoetkoming is verstrekt aan een derde (iemand die geen belanghebbende is), bijvoorbeeld omdat de tegemoetkoming is overgemaakt op een verkeerd bank- of girorekeningnummer, vindt terugvordering eveneens plaats op grond van artikel 6:203 e.v. BW (onverschuldigde betaling).

Een besluit tot herziening/intrekking dient achterwege te blijven. Er dient uitsluitend een besluit tot terugvordering te worden genomen.

##### *Geen terugvordering mogelijk*

Het college kan niet een deel van het eenmalig toegekende persoonsgebonden budget, bijvoorbeeld voor de aankoop van een scootmobiel, terugvorderen. Als belanghebbende na drie jaar bijvoorbeeld geen gebruik meer maakt van de scootmobiel (bv door opgeheven beperkingen of door overlijden) kan niet worden overgegaan tot terugvordering van een deel van het toegekende PGB. Ook niet als het persoonsgebonden budget over een periode van vijf

jaar is verstrekt. Het college kan dan namelijk niet aantonen dat het persoonsgebonden budget onverschuldigd is betaald. Belanghebbende heeft immers het volledige persoonsgebonden budget moeten aanwenden voor het gebruik van de scooter gedurende de periode van drie jaar. De door belanghebbende aangeschafte voorziening kan het college ook niet terugvorderen omdat belanghebbende het eigendom heeft van de voorziening. Een besluit tot herziening/intrekking en terugvordering dient achterwege te blijven.

Het college vordert de op grond van de Wmo-verordening verleende voorziening van belanghebbende in ieder geval terug in de situaties:

- zoals genoemd in artikel 7.7 van de Wmo-verordening;
- waarin verrekening mogelijk is.

#### *Ontstaansdatum vordering*

Aangenomen moet worden dat de vordering van de gemeente op belanghebbende in het kader van een terugvordering pas ontstaat nadat het besluit tot terugvordering is genomen en bekend is gemaakt. Deze ontstaansdatum kan van belang zijn in het kader van de schuldsaneringsregeling op grond van artikel 284 en volgende van de Faillissementswet (Wet schuldsanering natuurlijke personen, WSNP). Uit artikel 299 lid 1 Faillissementswet volgt dat een schuldsaneringsregeling niet werkt ten aanzien van vorderingen die na het uitspreken van de schuldsaneringsregeling ontstaan.

#### *Na onherroepelijk terugvorderingsbesluit voldoet belanghebbende nog niet aan de verplichtingen*

Nadat het besluit tot terugvordering onherroepelijk is dient belanghebbende te betalen. Aan belanghebbende worden minimaal twee betalingsherinneringen gestuurd met het verzoek om de vordering ineens of in termijnen te betalen. Er kunnen zich dan de volgende scenario's voordoen:

- a. belanghebbende kan niet betalen omdat hij veel schulden heeft;
- b. belanghebbende wil niet betalen.

#### *Ad.a:*

De informatie dat belanghebbende niet kan betalen omdat hij/zij veel schulden heeft kan aanstonds bekend zijn, of pas blijken nadat enkele betalingsherinneringen zijn verzonden. De informatie kan van belanghebbende zelf afkomstig zijn of ambtshalve bekend zijn. In ieder geval verdient het aanbeveling om, zodra blijkt dat belanghebbende niet kan betalen wegens veel schulden, aan belanghebbende voor te leggen om zijn of haar medewerking te verlenen om schuldenvrij te worden in het kader van een minnelijk schuldsaneringstraject of WSNP-traject.

#### *Ad b:*

De informatie dat belanghebbende niet wil betalen kan eveneens aanstonds bekend zijn, of pas blijken nadat enkele betalingsherinneringen zijn verzonden. Ook hier kan de informatie van belanghebbende zelf afkomstig zijn of ambtshalve bekend zijn. Tevens wordt aangenomen dat belanghebbende niet wil betalen als hij/zij niet wil meewerken aan het schuldenvrij worden door de deelname aan een minnelijk schuldsaneringstraject of WSNP-traject te weigeren of stop te zetten.

In ieder geval verdient het aanbeveling als deze situatie zich voordoet de vordering voor te leggen aan de kantonrechter of rechtbank. Er zal een gerechtsdeurwaarder moeten worden ingeschakeld voor de ingebrekestelling en de dagvaarding. Bij een rechtbankprocedure zal ook nog een procureur moeten worden ingehuurd. Na vaststelling door de kantonrechter of rechtbank kan vervolgens worden overgegaan tot dwanginvordering, bijvoorbeeld loonbeslag.



*Buiten invordering stellen*

Aangezien invordering langs gerechtelijke weg de nodige kosten en risico's met zich mee kan brengen, terwijl ook daarna nog onzeker kan zijn of de feitelijke invordering gaat lukken, is het van belang om enkele beleidsuitgangspunten te formuleren die aangeven of, en zo ja in welke situaties kan worden overwogen om een besluit te nemen tot buiteninvorderingstelling. Zo'n overweging zal meestal aan de orde zijn voordat invordering langs gerechtelijke weg aan de orde is, maar kan zich ook voordoen nadat een executoriale titel van de rechter is verkregen, terwijl de feitelijke invordering op problemen stuit.

In hoeverre vorderingen geheel, ten dele of helemaal niet worden ingevorderd heeft invloed op het imago van de gemeente. Indien de gemeente soepel omgaat met het afboeken van vorderingen lijkt dat sociaal. Verder kunnen de uitvoeringskosten van de incasso laag worden gehouden. Echter, aan de andere kant is het zo dat klanten die zich netjes aan de regelingen houden en keurig op tijd terugbetalen impliciet worden benadeeld. Er zal dus een keuze moeten worden gemaakt welke aspect prioriteit verdient.

Er kunnen zich de volgende scenario's voordoen:

- a. belanghebbende kan niet betalen wegens veel schulden en belanghebbende werkt mee aan een minnelijk schuldsaneringstraject of WSNP-traject;
- b. ondanks een aantal betalingsherinneringen heeft belanghebbende nog niet betaald en de vordering bedraagt minder dan € 50,--;
- c. het procesrisico om over te gaan tot gerechtelijke invordering is te groot.

Ad a.

Hier laat de gemeente het sociale gezicht zien door als concurrente schuldeiser, evenals andere schuldeisers, mee te werken aan het bereiken van een akkoord, mits de overtuiging bestaat dat belanghebbende er alles aan zal doen om schuldenvrij te worden. Dit kan betekenen dat moet worden besloten een aanzienlijk deel van de vordering buiten invordering te stellen als dit voor het bereiken van een akkoord noodzakelijk blijkt. Maatwerk is hier geboden. Dit geldt voor alle vorderingen, behalve indien de vordering is ontstaan als gevolg van fraude.

Ad b.

Bij niet betaalde vorderingen die minder bedragen dan € 50,-- wordt de gerechtelijke invordering achterwege gelaten.

Ad c.

Het verdient aanbeveling om bij elke beslissing om over te gaan tot gerechtelijke invordering nog eens te kijken naar het procesrisico van de gemeente. Immers, het heeft geen zin om met onverdedigbare zaken (bijvoorbeeld verjaarde zaken) naar de rechter te stappen. Maatwerk is ook hier geboden.

## Lijst met gebruikte afkortingen

Aaw: Algemene Arbeidsongeschiktheidswet

Abp: Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds

ADHD: Attention Deficit Hyperactivity Disorder

ADL: Algemene Dagelijkse Levensverrichtingen

Amp: Algemene Militaire Pensioenwet

AMvB: Algemene Maatregel van Bestuur

AMW: Algemeen Maatschappelijk Werk

Arbo: Arbeidsomstandigheden

Awb: Algemene Wet Bestuursrecht

AWBZ: Algemene Wet bijzondere ziektekosten

BTW: Bijzondere Toeslag Wet

CBS: Centraal Bureau voor de Statistiek

CAK: Centraal Administratie Kantoor Bijzondere Zorgkosten

CARA: Chronische A-specifieke Respiratoire Aandoeningen

CIZ: Centraal Indicatiestelling Zorg

CRvB: Centrale Raad van Beroep

GAK: Gemeenschappelijk Administratiekantoor

Rea: Wet reïntegratie arbeidsgehandicapten

GGD: Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst

GGZ: Geestelijke Gezondheidszorg

GMD: Gemeenschappelijke Medische Dienst

HH: Hulp bij huishouden

HV: Huishoudelijke verzorging

HVDF: Hulpverleningsdienst Flevoland

ICF: International Classification of Functioning

NIBUD: Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

PGB: Persoonsgebonden Budget

RVV: Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens

SBGN: Stichting Belangenbehartiging Gehandicapten Emmen

SVB: Sociale Verzekerings Bank

TOG: Tegemoetkoming onderhoudskosten thuiswonende gehandicapte kinderen

UWV: Uitkeringsorgaan Werkgeversverzekeringen

Wbp: Wet bescherming persoonsgegevens

Wfv: Wet financiering volksverzekeringen

Wmo: Wet maatschappelijke ondersteuning

VNG: Vereniging van Nederlandse Gemeenten

VWS: Volksgezondheid Welzijn en Sport

WFV: Wet Financiering Volksverzekeringen

Wvg: Wet Voorzieningen Gehandicapten

WWB: Wet werk en bijstand

ZIB: Zorg Indicatie Besluit

## Bijlage 1

### Indicatieprotocol hulp bij huishouden

#### Normering huishoudelijke taken in minuten

Voor de indicatie van de voorziening hulp bij huishouden is een indicatieprotocol ontwikkeld. In dit protocol worden de activiteiten in een normtijd aangegeven.

#### Boodschappen doen

<b>TOTAAL</b>	<b>1 maal per week</b>	<b>60 min p/w</b>
	Boodschappenlijst samenstellen Boodschappen inkopen en opslaan – wekelijks	

#### *Factoren meer/minder hulp*

Wanneer er meer dan 4 gezinsleden en/of kinderen onder 12 jaar aanwezig zijn kan 2 keer per week boodschappen geïndiceerd worden.

Maximale afstand die berekend wordt is 1000 meter, dit komt overeen met 60 minuten per week.

#### Maaltijdverzorging (brood/warme maaltijd)

<b>TOTAAL warm</b>		<b>30 min p/k</b>
<b>TOTAAL koud</b>		<b>15 min p/k</b>
	Broodmaaltijd klaarzetten Tafel dekken en afruimen Koffie/thee zetten Afwassen (machine/handmatig) Opruimen afwas Eten bereiden: voorbereiden Koken Opslaan en beheer levensmiddelenvoorraad	

#### *Factoren meer/minder hulp*

Bij aanwezigheid van kinderen onder de 12 jaar kan 20 minuten extra per keer geïndiceerd worden.

**Licht poetswerk**

<b>TOTAAL</b>	<b>60-90 min p/w</b>
Afwassen, indien geen maaltijdvoorziening is geïndiceerd Handmatig: 15-30 minuten per keer Machine: 10 minuten per keer  Hand en spandiensten  Opruimen: 15-40 minuten per keer, afhankelijk van de grootte en specifieke kenmerken van de woning.  Stof afnemen/ragen: Bedden opmaken:	

*Factoren meer/minder hulp*

In de volgende situaties kan extra tijd toegekend worden, in principe maximaal 3 maal per week 20-30 minuten:

- kinderen onder de 12 jaar;
- bij allergie, COPD, CARA (alleen bij een gesaneerde woning);
- bij ernstige beperkingen in armen en handen.

**Zware huishoudelijke werkzaamheden**

<b>TOTAAL</b>	<b>1 maal per week</b>	<b>&lt; 2 kmrs 90 min. p/w</b> <b>&gt; 2 kmrs 180 min p/w</b>
	Stofzuigen Schrobben, dweilen, soppen: sanitair en keuken Bedden opmaken/verschonen Opruimen huishoudelijk afval	

De tijdsindicatie is afhankelijk van de grootte van de woning.

*Factoren meer/minder hulp*

Bij aanwezigheid van kinderen onder 12 jaar mag 30 minuten extra geïndiceerd worden.

Bij een hoge vervuilingsgraad, door de situatie (niet door verwaarlozing), kan extra tijd geïndiceerd worden.

Bij aanwezigheid van 2 of meer personen in een leefeenheid kan er, ondanks de aanwezigheid van < 2 kamers, 180 minuten geïndiceerd worden

**Verzorging wasgoed**

<b>TOTAAL</b>	<b>1 pers. 60 min. p/w</b> <b>2 pers. 90 min p/w</b>
Kleding en linnengoed sorteren en wassen in wasmachine Centrifugeren, ophangen, afhalen Was drogen in droogmachine	

Vouwen, strijken, opbergen Ophangen/afhalen wasgoed
--

*Factoren meer/minder hulp*

Bij aanwezigheid van kinderen onder 16 jaar mag 30 minuten extra per kind per week geïndiceerd worden.

Bij cliënten die bedlegerig zijn, overmatig transpireren, incontinent zijn of die last hebben van overmatig speekselverlies, mag 30 minuten extra per week geïndiceerd worden.

**Opvang en verzorging kinderen**

<b>TOTAAL</b>	<b>Tot max. 40 uur aanvullend op eigen mogelijkheden</b>
Wassen en aankleden Hulp bij eten en/of drinken Maaltijd voorbereiden Sfeer scheppen, spelen Opvoedingsactiviteiten	

*Factoren meer/minder hulp*

De tijdsindicatie is afhankelijk van het aantal kinderen, leeftijd van de kinderen, gezondheidssituatie van de kinderen, aanwezigheid gedragsproblematiek, samenvallende activiteiten.

Opvang van kinderen is niet structureel Wmo zorg.

**Dagelijkse organisatie huishouden**

<b>TOTAAL</b>	<b>30 min. p/w</b>
Administratieve werkzaamheden t.b.v. cliënt Organisatie huishoudelijke activiteiten Plannen en beheren van middelen m.b.t. het huishouden	

*Factoren meer/minder hulp*

Wanneer er alleen sprake is van administratieve werkzaamheden kan hiervoor geen HH geïndiceerd worden, dit valt onder de functie OB van de AWBZ.

Meer tijd kan geïndiceerd worden wanneer er bij de cliënt sprake is van communicatieproblemen, er meerdere huisgenoten aanwezig zijn vooral kinderen < 16 jaar en wanneer er sprake is van psychosociale problematiek bij meerdere gezinsleden.

**Advies, instructie en voorlichting gericht op het huishouden**

<b>TOTAAL</b>	<b>30 min. per keer max. 6 weken</b>
Instructie omgaan met hulpmiddelen Instructie licht huishoudelijk werk Instructie textielverzorging Instructie boodschappen doen Instructie koken	

*Factoren meer/minder hulp*

Standaard wordt 90 minuten per week geïndiceerd voor deze functie.

Wanneer er sprake is van communicatieproblemen kan meer tijd geïndiceerd worden.

### **Psychosociale begeleiding**

<b>TOTAAL</b>	<b>In combinatie met activiteiten overige activiteiten</b>	<b>30 min. p/w</b>
	Formuleren doelen/bijstellen doelen m.b.t. het huishouden	
	Helpen handhaven/verkrijgen/herkrijgen structuur in het huishouden	
	Helpen handhaven, vergroten van zelfredzaamheid m.b.t. budget	
	Begeleiden ouders bij opvoeding kinderen	
	Begeleiden kinderen	

**Bijlage 2**

Lijst met zorgaanbieders HH1 en HH2 in 2010/2011

<b>Arlero Thuiszorg B.V.</b>
<b>Thuiszorg In Holland bv</b>
<b>Stichting De Nieuwe Zorg Thuis</b>
<b>Solace European Care Hotel</b>
<b>Dokter BV</b>
<b>Zorgkompas BV</b>
<b>Axxicom Thuishulp BV</b>
<b>Let's Go Holding B.V.</b>
<b>Stichting Thuiszorg Diensten Centrale</b>
<b>Stichting Zorggroep Drenthe</b>
<b>Beter Thuis Wonen Thuiszorg BV</b>
<b>Stichting Buurtzorg Nederland</b>
<b>De ZorgZaak BV</b>
<b>Stichting Ina Koning Verzorging</b>
<b>Thuiszorg Service Nederland B.V.</b>
<b>Stichting Zorggroep Tangenborgh</b>